KURT VONNEGUT

ALLAH SENDEN RAZI OLSUN BAY ROSEWATER

TARAMA
(mursa)

Çeviri: SİNAN FİŞEK

can
roman

KURT VONNEGUT

ALLAH SENDEN
RAZI OLSUN
BAY ROSEWATER

God Bless You, Mr. Rosewater, Kurt Vonnegut
© 1965, Kurt Vonnegut
© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Anatollalit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Temmuz 2015, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Berrak Göçer

Düzelti: Aylin Samancı
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası
Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Slt. No: 81/39, Topkapı, İstanbul
Sertifika No: 26699

ISBN 978-975-07-2588-3

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 31730

KURT VONNEGUT

ALLAH SENDEN RAZI OLSUN BAY ROSEWATER

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Sinan Fişek

can

Kurt Vonnegut'un Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Mavi Sakal, 2015

KURT VONNEGUT, 1922'de, Alman asıllı anne babanın oğlu olarak Indianapolis'te dünyaya geldi. Cornell Üniversitesi'nde kimya okurken orduya yazıldı ve İkinci Dünya Savaşı'nda yer aldı. Dresden'de tutsak düştü ve bombardımandan, tutukevi olarak yeraltındaki bir mezbaha kullanıldığı için kurtuldu. Bu tecrübesi, en meşhur romanlarından *Mezbaha No. 5*'in yanı sıra başka birçok eserine konu oldu. Savaştan sonra Chicago Üniversitesi'nde antropoloji yüksek lisansı yapmaya başladı. Gazetecilik ve reklamcılık gibi çeşitli işler yaparken yazmayı sürdürdü. Chicago Üniversitesi'nin *Kedi Beşiği*'ni yüksek lisans tezi olarak kabul etmesi üzerine 1971'de mezun oldu. Diğer eserlerinin arasında *Şampiyonların Kahvaltısı*, *Galapagos*, *Kodes Kuşu*, *Mavi Sakal* ve *Allah Senden Razı Olsun Bay Rosewater* sayılabilir. Savaş karşıtı söylemini hayatı boyunca sürdüren Vonnegut, 2007'de New York'ta öldü.

SİNAN FİŞEK, 1969'dan beri gazetecilik yapıyor, çevirileri 1967'den beri yayımlanıyor.

Uzaduyumcu,
eşkıya dostu
Alvin Davis için

ALLAH SENDEN RAZI OLSUN BAY ROSEWATER

ya da

DOMUZLARA İNCİ SUNMAK

Ölü ya da diri tüm kişiler
tamamen raslantısaldırlar,
dolayısıyla da yorumlanmamalıdırlar.

"İkinci Dünya Savaşı bitmişti ve ben, bir öğle vakti, yakamda savaş yaralısı madalyası, Times Meydanı'ndan geçiyordum."

Eliot Rosewater
Rosewater Vakfı Başkanı

1

Bir miktar bal nasıl arılarla ilgili bir öykünün önemli bir kişisi olabilirse, insanlarla ilgili bu öykünün önemli kişilerinden biri de bir miktar paradır.

Bu miktar –günlerden bir gün seçmek gerekirse– 1 Haziran 1964'te 87.472.033.61 dolardı. Bu toplam o tarihte Norman Mushari adında yumuşak bakışlı genç bir avukatın gözüne takıldı. Bu ilginç miktarın ürettiği faiz, yılda 3.500.000 dolar, yani günde aşağı yukarı 10.000 dolardı – pazar günleri dahil.

1947 yılında, Norman Mushari henüz altı yaşındayken, bu paralar bir yardım ve kültür vakfının temelini oluşturmuştu. Ondan önce, Amerika Birleşik Devletleri'nin en zengin on dördüncü ailesi olan Rosewater ailesinin servetini oluşturuyordu. Bu paraların bir vakıfta toplanmasının amacı, vergi memurlarının ve soyadları Rosewater olmayan diğer bazı sülüklerin eline geçmesini engellemekti. Rosewater Vakfı'nın, yasal gevezeliğin barok bir başyapıtı olan yönetmeliği de, vakıf başkanlığının tıpkı İngiltere tahtı gibi el değiştireceği kuralını getiriyordu. Başkanlık, sonsuza dek, vakfın kurucusu olan Indiana Senatörü Lister Ames Rosewater'ın yaşça en büyük ve en yakın mirasçısına devredilecekti.

Başkanın kardeşleri yirmi bir yaşına geldiklerinde

vakfa üye olacaklardı. Tüm üyeler –akli dengelerinin bozuk olduğu yasal olarak saptanmadıkça– yaşam boyu vakıf üyesi kalacaklardı. Bu hizmetleri karşılığında, istedikleri maaşı çekebileceklerdi; ama vakfın yalnız gelirlerinden.

* * *

Yönetmelik, yasaların da buyurduğu gibi, senatörün mirasçılarının vakfın anaparasının nasıl kullanılacağına karışmalarını yasaklıyordu. Anaparanın yönetimi, vakıfla aynı anda kurulan ayrı bir şirketin göreviydi. Bu firmanın adı da, mantıklı olarak Rosewater Şirketi'ydi. Hemen hemen bütün şirketler gibi ihtiyata, kazanca ve hesap defterlerine adanmıştı. Şirket çalışanlarının maaşları çok iyiydi. Dolayısıyla da kurnaz, mutlu ve cevvaldiler. Esas işleri, diğer şirketlerin tahvil ve senetlerini kurcalamaktı. Daha az önemli işleri arasında bir kereste fabrikası, bir bovling salonu, bir motel, bir banka, bir bira fabrikası, Indiana'nın Rosewater ilçesinde birçok çiftlik ve Kentucky eyaletinin kuzeyinde birkaç kömür madeni vardı.

Rosewater Şirketi New York'ta Beşinci Cadde 500 numarada iki kat işgal ediyor, ayrıca Londra'da, Tokyo'da, Buenos Aires'te ve Rosewater kasabasında küçük şubeler bulunduruyordu. Rosewater Vakfı'nın hiçbir üyesinin, şirkete, anaparanın nasıl kullanılacağı konusunda bir şey söyleme hakkı yoktu. Buna karşılık şirket, elde ettiği muazzam kazançları nasıl kullanması gerektiği konusunda vakfa hiçbir şey söyleyemiyordu.

* * *

Genç Norman Mushari bu gerçekleri, Cornell Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni birincilikle bitirip hem vakfı hem şirketi kuran, başkent Washington'daki McAllis-

ter, Robjent, Reed ve McGee avukatlık firmasında çalışmaya başladığı zaman öğrendi. Mushari Lübnan asıllıydı ve Brooklyn'li bir halı tüccarının oğluydu. Boyu bir metre elli yedi buçuk santimdi. Çıplakken karanlıkta parlayan, devasa bir götü vardı.

Firmanın en genç, en kısa boylu ve –neresinden bakılırsa bakılsın– en az Anglosakson çalışanıydı. Firmanın en bunak ortağının, yetmiş altı yaşında tatlı bir dangalak olan Thurmond McAllister'ın yanına verildi. Öbür ortaklar McAllister'ın elindeki işlere daha vahşice bir yaklaşım gerektiğine inanmasalar, asla işe alınmazdı.

Kimse Mushari'yle öğle yemeğine çıkmazdı. Karnını ucuz kafeteryalarda tek başına doyurur, Rosewater Vakfı'nı şiddet yoluyla devirme planları kurardı. Rosewater'lardan tanıdığı kimse yoktu. İçinde böyle duygular doğmasının tek nedeni, Rosewater servetinin, McAllister, Robjent, Reed ve McGee firmasınca temsil edilen en büyük para tomarı olmasıydı. En sevdiği hocası Leonard Leech'in hukuk alanında ilerlemek için neler yapılması gerektiği konusundaki öğretilerini hatırladı. "İyi bir pilotun gözü nasıl hep uçağını indirebileceği bir yer aramalıysa," demişti Leech, "iyi bir avukatın gözü de hep büyük paraların el değiştirmek üzere olduğu anları aramalıdır."

"Her önemli alışverişte," demişti Leech, "öyle bir an gelir ki, serveti teslim edecek olan elden çıkarmıştır ama teslim alacak olan henüz ele geçirmemiştir. Uyanık bir avukat işte o âna sahip çıkar, o büyü dolu salise boyunca parayı ele geçirir, birazına el koyar ve geri kalanını yeni sahibine teslim eder. Parayı alacak olan kişi zenginliğe alışık değilse, aşağılık kompleksi varsa ya da –çoğu insan gibi– tanımsız bazı suçluluk duyguları içindeyse avukat hem paranın yarısına kadarını ele geçirebilir hem de müşterisinin gözyaşlarıyla dolu teşekkürlerine mazhar olur."

Mushari, firmanın Rosewater Vakfı'yla ilgili gizli dosyalarını karıştırdıkça heyecanlanıyordu. Özellikle de, akli dengesinin bozukluğu yasal yollardan saptanan her kişinin vakıf üyeliğinden çıkarılmasını öngören yönetmelik maddesi çekiyordu ilgisini. Avukatlık firmasındaki yaygın dedikodulardan biri, vakfın ilk başkanı olan Eliot Rosewater'ın –yani senatörün oğlunun– zırdeli olduğuydu. Bu tanımlamada şaka payı olduğu kesindi ama şakanın yargı önünde pek ağırlığı olmadığını çok iyi biliyordu Mushari. Mushari'nin iş arkadaşları, Eliot'tan söz ederken "Çatlak", "Hazret", "Dangalak Derviş", "Vaftizci Yahya" ya da benzeri deyimler kullanıyorlardı.

"Ne yapıp etmeli," diyordu Mushari kendi kendine, "bu harikayı bir yargıç önüne çıkarmalı."

Eldeki bilgiler, Eliot'tan sonra başkanlık sırası gelecek kişinin –Rhode Island'daki bir yeğenin– her bakımdan daha tapon bir mal olduğu yolundaydı. O büyülü an geldiğinde, Mushari yeğeni temsil edecekti.

Mushari tamamen sağır olduğundan, işyerinde kendisine de bir ad yakıştırıldığının farkında değildi. Bu lakap, Mushari her gelip gittiğinde birisinin mutlaka ıslıkla çaldığı bir çocuk şarkısının adında gizliydi. Şarkının adı, "İşte Sansar Geliyor"du.

* * *

Eliot Rosewater 1947'de vakıf başkanı olmuştu. Norman Mushari onu on yedi yıl sonra incelemeye aldığında, kırk altı yaşındaydı. Kendini Golyat'ı vuracak küçük kahraman Davut Peygamber gibi gören Mushari, Eliot'ın tam yarı yaşındaydı. Ve sanki Tanrı da küçük Davut'un kazanmasını istemekteydi; çünkü art arda ortaya çıkan gizli belgelere göre, Eliot tam tımarhanelikti.

Sözgelimi, firmanın kasasının bir bölmesinde, Eliot'ın

yerine başkan olması gereken kişiye açılmadan teslim edilmesi gereken üç mühürlü bir zarf vardı.

Zarfın içinde Eliot'tan bir mektup vardı ve şöyle diyordu:

Sevgili yeğen ya da her kimsen,

Çok kısmetlisin, seni kutlarım. İyi eğlenceler. Akıl almaz servetinin şimdiye kadar ne biçim bazı bekçiler ile üçkâğıtçıların denetimi altında olduğunu öğrenmek ufkunu genişletebilir, diye düşündüm.

Birçok büyük Amerikan serveti gibi Rosewater ailesininkini de, içsavaş sırası ve sonrasında vurgunculuğa ve rüşvetçiliğe soyunan, gülme yetisinden yoksun, kabız ve dindar bir çiftlik yamağı biriktirdi. Bu çiftlik yamağı, benim büyükdedem olan, Rosewater, Indiana doğumlu Noah Rosewater'dı.

Noah ile kardeşi George'a, bölgeye ilk yerleşenlerden biri olan babalarından iki bin dört yüz dönüm boyunda, çikolatalı pasta kadar koyu ve verimli bir tarla ile iflasın eşiğinde küçük bir kereste fabrikası miras kalmıştı. Savaş çıktı.

George bir piyade bölüğü toparlayıp başına geçti, savaşa gitti.

Noah, yerine savaşa gitsin diye köyün budalasına para verdi, kereste fabrikasını kılıç ve kasatura imalathanesine, tarlaları da domuz çiftliğine dönüştürdü. Abraham Lincoln, "Devletin birliği için ödenmeyecek bedel yoktur," demişti, Noah da mallarının fiyatlarını bu ulusal trajedinin boyutlarına göre biçti. Ve şunu keşfetti: Mallarının fiyatına ve niteliğine hükümetten gelen itirazlar, acınacak kadar küçük rüşvetlerle yok edilebiliyordu.

Indiana'nın en çirkin kadını olan Cleota Herrick'le evlendi; çünkü kadının dört yüz bin doları vardı. Karısının parasıyla fabrikayı büyütüp hepsi Rosewater ilçesinde olmak üzere bir sürü çiftlik daha satın aldı. Kuzeyin en büyük domuz üreticisi oldu. Kesimevlerinin kazığını yememek için Indianapolis

mezbahalarından birinin en büyük hissedarı oldu. Çelik üreticilerinin kazığını yememek için Pittsburgh'daki bir çelik fabrikasının en büyük hissedarı oldu. Kömür üreticilerinin kazığını yememek için birkaç kömür madeninin en büyük hissedarı oldu. Tefecilerin kazığını yememek için de bir banka kurdu.

Kazıklanmaya karşı duyduğu paranoya sonucu, giderek değerli kâğıt, tahvil ve senet ticaretini çoğalttı, kılıç ve domuz ticaretini azalttı. Değersiz kâğıtlarla yaptığı birkaç deney sonunda, bunların kolayca satılabildiğini saptadı. Hükümet yetkililerine devletin hazinelerini ve doğal servetlerini kendisine teslim etmeleri için rüşvet vermeyi sürdürürken, asıl ağırlığı değeri şişirilmiş senet satışlarına verdi.

Herkesin ütopyası olmayı amaçlayan Amerika Birleşik Devletleri henüz asırlık bile olmadan, Noah Rosewater ve onun gibi bir avuç adam, vatanın kurucusu atalarımızın hiç değilse bir konuda nasıl çılgınca bir yanılgıya düşmüş olduklarını kanıtlıyorlardı: Bu gencecik atalar, her vatandaşın servetinin sınırlandırılması şartını ütopyalarının yasaları arasına almamışladı. Bu yanılgının temelinde, pahalı şeylerden hoşlananlara karşı duyulan dirençsiz bir sevgi ve Amerika kıtasının büyüklüğü ve zenginliğiyle halkının azlığı ve çalışkanlığı sayesinde hiçbir hırsızın, ne kadar hızlı çalarsa çalsın, başkalarını azıcıktan öte rahatsız edemeyeceği inancı yatmaktaydı.

Noah'yla kendisi gibi birkaç kişi, kıtanın aslında sınırsız olmadığını ve yiyici yöneticilerin –ve özellikle milletvekillerinin– bunun koca koca parçalarını har vurup harman savurmaya hazır olduklarını, savururken de Noah ve onun gibilerinin durdukları yerlere doğru savurduklarını anlamışlardı.

Amerika'da elde edilmeye değer ne varsa, bir avuç gözü doymaz vatandaşın eline geçmesi de böyle oldu işte. Amerika'nın vahşi, beyinsiz, toptan uygunsuz, gereksiz ve tatsız sınıf sistemi de böylece kurulmuş oldu. Namuslu, çalışkan, barışsever vatandaşlar nafakalarını çıkarabilecekleri kadar bir ücret istemeyegörsünler, kan emiciler sınıfına yerleştiriliveriyorlardı.

Ve bundan böyle tüm övgülerin, henüz cezası yasalaşmamış suçları işleyerek muazzam paralar kazananlara gittiğini görüyorlardı. Böylece de Amerikan Rüyası battı balık yan gitti, yeşile çaldı, sınırsız bir açgözlülüğün pis kokulu batak yüzeyine fırlayıp gazlarla doldu ve pat diye patladı öğle güneşinde.

Bu patlak ütopyanın parasının üstüne e *pluribus unum* –"çoğunluğun arasından biri"– diye yazmak, özlü sözlerin en alaycısı olsa gerek; çünkü iğrenç derecede zengin her Amerikalı, çoğunluktan esirgenmiş mal varlığının, yetkilerin ve zevklerin temsilcisidir. Noah Rosewater'ların yarattığı tarihin ışığında, daha uygun bir vecize şu olabilirdi: Her şeyin en fazlasını kap, yoksa hava alırsın.

Ve Noah'dan Samuel oldu ve Geraldine Ames Rockefeller'la evlendi. Samuel politikayla babasından da çok ilgilendi, bıkıp usanmadan Cumhuriyetçi Parti'ye adam yetiştirdi ve partinin dervişler gibi dönen, su gibi Babilce konuşan ve ne zaman yoksulun biri yasalar karşısında bir Rosewater'la eşit olduğunu söylemek gafletinde bulunsa milislere ateş açtıran adaylar çıkarmasını sağladı.

Ve Samuel gazeteler, vaizler satın aldı. Onlara vaazlarında öğretmeleri için şu basit dersi verdi, onlar da iyi öğrettiler: Her kim Amerika Birleşik Devletleri'nin bir ütopya olması gerektiğini düşünüyorsa domuzun, aylağın, Allah'ın belası salağın tekidir. Hiçbir Amerikalı fabrika işçisinin değerinin günde seksen sentten fazla olmadığını haykırdı Samuel. Ama kendisine, üç yüz yıl önce ölmüş bir İtalyan'ın yaptığı bir resme yüz bin dolar ya da daha fazlasını ödeme fırsatı verildiğine şükürler ediyordu. Hakaretine tüy dikmek için de bu resimleri, yoksulların ruhu zenginleşsin diye, müzelere armağan ediyordu. Müzeler pazar günleri kapalıydı.

Ve Samuel'den Lister Ames Rosewater oldu ve Eunice Eliot Morgan'la evlendi. Lister ile Eunice'in şöyle bir iyi yanları vardı: Noah ile Cleota'nın ve Samuel ile Geraldine'ın tersine, güldükleri zaman sanki içten gülüyor gibiydiler. Tarihe tuhaf

bir dipnot düşmek gerekirse, Eunice 1927 ve 1933'te Amerika Birleşik Devletleri kadınlar satranç şampiyonu oldu.

Eunice ayrıca 1936'da en çok satan kitaplar listesine giren, *Makedonyalı Ramba* adında, kahramanı bir kadın gladyatör olan bir tarihî roman yazdı. Eunice 1937'de, Massachusetts'in Cotuit kasabası açıklarında bir yelkenli kazasında öldü. Çok bilge, çok eğlenceli bir kadındı ve yoksulların durumu konusunda çok içten endişeleri vardı. Annemdi.

Kocası Lister, iş dünyasına hiç atılmadı. Doğduğu andan ben bu satırları yazana dek, bütün mal varlığının yönetimini avukatlar ile bankalara bıraktı. Ömrünün yetişkin bölümünün hemen tümünü Amerika Birleşik Devletleri Kongresi'nde ahlak dersleri vererek geçirdi – önce çekirdeğini Rosewater ilçesinin oluşturduğu bölgenin milletvekili olarak, sonra da Indiana senatörü olarak. Bir Indiana'lı olduğu –ya da olmuş olduğu– savı, savunulması güç bir siyasal kurmacadır. Ve Lister'den Eliot oldu.

Lister kendisine miras kalan servetin etki ve kapsamını, başkaları sol ayak başparmaklarını ne kadar düşünürlerse o kadar düşünmüştür. Bu servet onu hiçbir zaman ne keyiflendirmiş ne endişelendirmiş ne de kışkırtmıştır. Servetinin yüzde doksan beşini şimdi senin denetimin altındaki vakfa verirken gözünü bile kırpmamıştır.

Ve Eliot, Sylvia Du Vrais Zetterling'le –zamanla ondan nefret eden Parisienne bir dilberle– evlendi. Sylvia'nın annesi ressamları gözeten bir mesendi. Babası dünyanın en büyük çello sanatçısıydı. Ana tarafından büyükannesiyle büyükbabasının biri Rothschild'lerden, öbürü DuPont'lardandı.

Ve Eliot bir sarhoş, düşler âleminde bir ütopyacı, acemi bir aziz, amaçsız bir abdal oldu.

Ve Eliot'tan kimse olmadı.

Bon voyage, sevgili yeğenim ya da her kimsen. Cömert ol. İyi yürekli ol. Sanatlara, bilimlere boş ver. Hiçbir zaman hiç kimseye yararı olmamıştır bunların. Yoksulların içten, gerçek dostu ol.

Mektubun altındaki imza şöyleydi:

Müteveffa Eliot Rosewater.

Norman Mushari, yüreği bir alarm çanı gibi çalarak bir banka kasası kiraladı ve mektubu içine yerleştirdi. Bu ilk somut kanıtın yalnızlığı pek uzun sürmeyecekti.

Mushari küçük çalışma odasına döndü, Sylvia'nın şu sıralar Eliot'ı boşamakta olduğunu ve Eliot'ı ihtiyar McAllister'ın temsil ettiğini düşündü. Sylvia Paris'te yaşıyordu ve Mushari ona bir mektup yazıp uygar ve dostça boşanma davalarında, tarafların mektuplarını iade etmelerinin gelenekten olduğunu bildirdi. Eliot'ın yazdığı mektuplardan sakladığı kaldıysa, kendisine postalanmasını rica etti.

İlk postayla böyle elli üç tane mektup geçti eline.

2

Eliot Rosewater 1918'de, başkent Washington'da doğmuştu. Indiana'yı temsil ettiğini ileri süren babası gibi, Amerika'nın doğu kıyılarında ve Avrupa'da okuyup yetişmişti. Aile her yıl Rosewater ilçesindeki "yuva"ya kısacık bir süre için, sırf burasının gerçek yurtları olduğu yalanını sürdürebilmek için dönerdi.

Loomis ve Harvard'da sıradan bir öğrenciydi. Yaz tatillerini geçirdiği Cape Cod üzerindeki Cotuit'te usta bir yelkenci, kış tatillerini geçirdiği İsviçre'de de orta karar bir kayakçı oldu.

8 Aralık 1941'de, Pearl Harbor baskınının ertesi günü, Harvard Hukuk Fakültesi'ni terk edip Amerika Birleşik Devletleri Silahlı Kuvvetleri Piyadeleri'ne gönüllü olarak yazıldı. Birçok çarpışmada üstün hizmet gösterdi. Rütbesi yüzbaşılığa kadar yükseldi ve bölük komutanlığı yaptı. Avrupa'daki savaşın sonlarına doğru, Eliot'a "savaş yorgunluğu" teşhisi kondu. Paris'te bir hastaneye yatırıldı, orada Sylvia'yla tanıştı, ona kur yaptı ve gönlünü kazandı.

Savaştan sonra Eliot, baş döndürücü güzellikteki karısıyla Harvard'a döndü ve hukuk fakültesinden mezun oldu. Devletler hukuku dalında uzmanlaşıp Birleşmiş Milletler'e şu ya da bu biçimde yardımcı olmayı düşledi. Bu

daldaki doktorasını aldığı sırada da Rosewater Vakfı'nın başkanlığına getirildi. Vakıf yönetmeliğine göre, görevi dilediği kadar muhteşem ya da entipüften olabilecekti.

Eliot, vakfı ciddiye almaya karar verdi. New York'ta, şehir içinde, girişinde fıskiyesi olan bir ev satın aldı. Garajına bir Bentley'le bir Jaguar çekti. Empire State Binası'nda büyük bir işyeri tuttu. Duvarlarını limoni yeşil, yanık portakal ve istiridye beyazına boyattı. Burasının, yapmayı düşündüğü bütün güzel, insancıl ve bilimsel işlerin merkezi olacağını ilan etti.

Çok içki içiyordu ama kimseyi endişelendirmiyordu bu. Ne kadar içse sarhoş olmuyordu sanki.

* * *

Rosewater Vakfı 1947 ile 1953 arasında on dört milyon dolar harcadı. Eliot'ın etkinlikleri, Detroit'te bir doğum kontrolü kliniği açmaktan, Florida'nın Tampa şehri için bir El Greco tablosu satın almaya kadar tüm yardımseverlik yelpazesini kapsıyordu. Rosewater dolarları kansere, akıl hastalıklarına, ırkçılığa, polis işkencesine ve daha birçok kötülüğe karşı savaştı, üniversite hocalarını doğruyu aramaya teşvik etti, fiyatı ne olursa olsun güzellik satın aldı.

İşin tuhafı, Eliot'ın parasını verdiği araştırmalardan biri, San Diego kentindeki alkolizmle ilgiliydi. Rapor kendisine sunulduğunda, Eliot okuyamayacak kadar sarhoştu. Sylvia'nın işyerine gelip onu eve götürmesi gerekti. Yüz kadar kişi, Sylvia'nın, kocasını zorlukla kaldırımı aşarak, bekleyen bir taksiye sokmaya çalıştığına tanık oldu. Ve Eliot onlara, bütün sabah üzerinde çalıştığı bir beyit okudu:

Ne güzel, güzel şeyler satın aldım!
Ne kötü, kötü şeylerle savaştım!

* * *

Eliot bu olaydan sonra iki gün ağzına içki koymadı, sonra bir hafta ortadan kayboldu. Bu arada, Pennsylvania'da, Milford'da bir motelde bir bilimkurgu yazarları konferansını bastı. Mushari bu olayı McAllister, Robjent, Reed ve McGee'nin dosyaları arasındaki bir özel detektif raporundan öğrendi. İhtiyar McAllister, detektifi, Eliot'ın gittiği yerlere gitsin, vakfa yasal zararı dokunabilecek bir şeyler yapıp yapmadığını öğrensin diye tutmuştu.

Raporda, Eliot'ın yazarlara çektiği söylevin tümü vardı. Yazarlar toplantısı, Eliot'ın sarhoş söylevi dahil, baştan sona banda alınmıştı.

"Lan orospu çocukları, bayılıyorum size," demişti Eliot, Milford'da. "Sizden başkasını okumuyorum artık. Olagelen *gerçekten* korkunç değişiklikleri bir tek siz yazıyorsunuz. Yaşamın bir uzay yolculuğu olduğunu –hem de öyle kısa falan değil, milyarlarca yıl süren bir uzay yolculuğu olduğunu– bilecek kadar uçuk bir tek siz varsınız. Dünyanın geleceğiyle *gerçekten* ilgilenecek kadar yürekli bir tek siz varsınız; makinelerin bize neler yaptığını, savaşların neler yaptığını, şehirlerin neler yaptığını, büyük ve basit fikirlerin neler yaptığını, korkunç yanlış anlamaların, yanlışların, kazalarla felaketlerin neler yaptığını *gerçekten* görebilen bir tek siz varsınız. Sınırsız zaman ve mesafeler üzerine, hiçbir zaman ölmeyecek gizler üzerine, önümüzdeki bir milyar küsur yıllık uzay yolculuğunun cennet mi cehennem mi olacağına şu sıralarda karar verildiğine kafa patlatacak kadar çatlak bir tek siz varsınız."

* * *

Eliot daha sonra, bilimkurgucuların yazdıklarının aslında pek bir boka benzemediğini ama bunun önemli olmadığını söylemişti. Yine de gerçek şairler onlardı; çünkü önemli gelişmelere yönelik duyarlıkları "güzel" yazanlarınkinden çok daha fazlaydı. "Küçücük bir hayatın küçücük bir parçasını büyük inceliklerle yazan kuş osuruğu yeteneklerin canı cehenneme – burada esas konu yıldız kümeleri, sonsuzluk ve henüz doğmamış trilyonlarca can," dedi.

* * *

"Keşke Kilgore Trout burada olsaydı da elini sıkıp günümüzün yaşayan en büyük yazarı olduğunu söyleyebilseydim ona," demişti Eliot. "Az önce bana para durumu elvermediği için işinden ayrılıp buraya gelemediği söylendi! Ve bu kâhinlerin en büyüğüne toplumumuz ne iş vermiş, biliyor musunuz?" Eliot'ın boğazı düğümlendi ve birkaç saniye boyunca Trout'un ne iş yaptığını söyleyemedi yüksek sesle. "Hyannis'te, kupon karşılığı satış yapan bir mağazada ambar memurluğu!"

Bu doğruydu. Seksen yedi cepkitabının yazarı Trout çok yoksul bir adamdı ve bilimkurgu dalı dışında hiç tanınmıyordu. Eliot, hakkında bu övgüleri düzdüğünde, altmış altı yaşındaydı.

"Bundan on bin yıl sonra," dedi Eliot, dut gibi, "başkanlarımızın, paşalarımızın adları unutulacak ve çağımızın hâlâ anılan tek kahramanı *2BR02B*'nin yazarı olacak." Bu, Kilgore Trout'un yazdığı bir kitabın adıydı. Bu ada yakından bakıldığında, Hamlet'in ünlü "olmak ya da olmamak" sözünün İngilizcesinin kısaltılmışı olduğu görülüyordu.

* * *

Mushari, bunun üzerine, Eliot hakkında hazırlamakta olduğu dosyaya eklemek amacıyla kitabı aramaya çıktı. Tanınmış kitapçıların hiçbiri Trout'un adını bile duymamıştı. Mushari son olarak, müstehcen yayınlar satan bir izbeye daldı. Orada, pornografinin en adisinin arasında, Trout'un yazdığı bütün kitapların hırpalanmış birer kopyasını buldu. Yayımlandığında yirmi beş sente satılan *2BR02B*'yi beş dolara satın aldı. *Vitsayana'nın Kama Sutrası* da aynı fiyata gidiyordu.

Uzakdoğu aşk sanatı ve teknikleri üzerine yıllardır yasaklanmış bir el kitabı olan *Kama Sutra*'yı karıştırırken, Mushari şu cümleye rastladı:

> Eğer erkek, *cassia fistula* meyvesi ile *eugenia jambolina*'dan bir tür pelte yapıp bunu *soma, veronia anthelminica, eclipta prostata* ve *lohoba-juihirika* otlarının tozlarıyla karıştırıp ilişki kurmaya hazırlandığı kadının *yoni*'sine sürerse, kadına olan sevgisi ânında yok olur.

Bunda gülünecek bir şey bulamadı Mushari. Aslında, yasaların şakadan anlamaz ruhuna öylesine gömülüydü ki, hiçbir olayda hiçbir zaman gülünecek hiçbir şey bulamıyordu.

Üstelik Trout'un kitaplarının böyle bir yerde, böyle yüksek fiyatlara, böyle acayip insanlara satıldıkları için müstehcen olduklarını sanacak kadar da ruhsuzdu. Trout'un kitaplarının pornografiyle ortak tek yanının cinsellik değil, okuyucuya sundukları akıl almaz derecede konuksever bir dünyanın hayali olduğunu anlayamıyordu.

* * *

Dolayısıyla, Mushari o cafcaflı üslubun içinde yüzerek soluk soluğa cinsellik arıyor, onun yerine otomasyon

konusunda bilgilendiriliyordu. Trout'un en beğendiği reçete, kendi içinde yaşadığını da andıran tümüyle iğrenç bir toplumu anlatmak, kitabın sonuna doğru da bu durumun nasıl düzeltilebileceğini açıklamaktı. *2BR02B*'de, hemen hemen bütün işlerin makineler tarafından yapıldığı, en az üç doktorası olmayanların iş bulamadıkları bir Amerika varsayıyordu. Üstelik, önemli bir nüfus patlaması sorunu da vardı.

Tüm önemli hastalıklar yok edilmişti. Dolayısıyla ölüm isteğe bağlıydı ve hükümet, ölüme gönüllüler bulmak için önemli yol kavşaklarında, her turuncu damlı Howard Johnson zinciri lokantasının yanına, mor damlı bir Ahlaksal İntihar Salonu kurmuştu. Salonlarda güzel hostes kızlar, rahat yatar koltuklar, asansör müziği ve on dört çeşit acısız ölme biçimi sunuluyordu. İntihar salonları durmadan işliyordu çünkü bir sürü insan kendini ahmak ve anlamsız buluyordu ve intihar etmek, bir özveri ve vatanseverlik örneği sayılıyordu. Müntehirlerin son ve bedava yemekleri de komşu lokantadan getirtiliyordu.

Falan filan. Trout'un çok zengin bir hayal gücü vardı.

Roman kişilerinden biri, ölüm hosteslerinden birine, ölünce cennete gidip gitmeyeceğini soruyor, kız da tabii ki gideceğini söylüyordu. Bunun üzerine, Tanrı'yı görüp görmeyeceğini soruyor, kız da, "Tabii, canım," diyordu.

Adam da, "İnşallah görürüm," diyordu. "Ona buradayken bir türlü anlayamadığım bir şeyi soracağım."

"Neymiş o?" diye soruyordu hostes, adamı koltuğuna bağlarken.

"Ne boka yarıyor ki insanlar?"

* * *

Milford'da Eliot yazarlara, keşke biraz da cinsellik, iktisat ve biçem de bilselerdi dileğinde bulundu; ama,

diye ekledi, gerçekten büyük konularla haşır neşir olan insanların böyle şeylere harcayacak pek vakitleri olmasa gerekti.

Sonra da parayla ilgili iyi bir bilimkurgu romanının hiçbir zaman yazılmamış olduğu geldi aklına. "Paranın dünyada ne akıl almaz biçimlerde dolaştığını bir düşünün!" dedi. "Akıl almaz güçlere sahip acayip yaratıklar bulmak için Karşı-özdek 508 G Yıldız Kümesi'ndeki Tralfamadore gezegenine gitmeye gerek yok. Dünyalı bir milyonerin elindeki güce bakın! Bana bakın! Ben de çıplak doğdum –tıpkı sizin gibi– ama sevgili dost ve komşularım, her gün binlerce dolar harcayabilirim!"

Bu esrarengiz gücüyle herkesin ağzını açık bırakmak için de konuşmasını bir an için kesip salondaki herkese iki yüzer dolarlık –biraz pis ve lekeli de olsalar– birer çek yazdı.

"İşte hayal budur!" dedi. "Yarın bankaya gittiğinizde de gerçekleşmiş olacak. Paranın o kadar önemli olduğu bir ortamda benim böyle bir şey yapabilmem akıl alacak şey değil." Bir an dengesini yitirdi, toparlandı, sonra da durduğu yerde sızacak gibi oldu. Gözlerini büyük güçlükle açtı. "Sevgili dostlar ve komşular, gerisini size bırakıyorum – özellikle de ölümsüz Kilgore Trout'a: Paranın bugün ne abuk sabuk biçimlerde dolaştığını bir düşünün, sonra bunun daha da saçma sapanını hayal edin."

* * *

Eliot, Milford'dan sendeleyerek ayrılıp otostopla yine Pennsylvania'daki Swarthmore kentine gitti. Küçük bir bara girip kendisine bir gönüllü itfaiyeci kimliği gösterebilecek herkese içki ısmarlayacağını açıkladı. Kendini yavaş yavaş bir ağlama nöbetine itti, nedenini açıklamak için de, üstünde yaşayan canlıların sevdikleri hemen her şeyle şid-

detle birleşmeye hazır bir atmosferi olan bir gezegenin varlığını düşünmenin kendisini hüzünlendirdiğini ileri sürdü. Söz ettikleri, Dünya ve oksijen elementiydi.

"Bir düşünün, çocuklar," dedi, ağlamaklı. "Yerçekimi dışında bizi bir arada tutan en önemli şey bu. Biz, mutlu bir azınlık, bir kardeşler topluluğu, ortak ve ciddi bir çaba içindeyiz: Yiyeceğimizin, yuvamızın, giyeceğimizin ve sevdiklerimizin oksijenle birleşmesine engel olmak. Ah çocuklar, ah: Bir zamanlar ben de gönüllü itfaiyeciydim ve bugün eğer New York'ta bunun kadar insani, bunun kadar *insancıl* bir kurum olsaydı, yine olurdum." Eliot'ın bir zamanlar itfaiyecilik ettiği palavranın daniskasıydı. İtfaiyeciliğe en çok çocukluğunda, Rosewater ilçesindeki aile malikânesine yaptığı yıllık geziler sırasında yaklaşmıştı. Kasabanın dalkavukları, küçük Eliot'ı sevinsin diye Rosewater Gönüllü İtfaiye Birliği'nin maskotu yapmışlardı. Eliot ömründe yangınla mücadele etmemişti.

"Dinleyin beni çocuklar," diye sürdürdü. "Eğer Ruslar günün birinde kıyılarımıza çıkıp bizi işgal ederlerse ve onları durdurmanın yolunu bulamazsak, bu vatanın gözde işlerine yamanmış bütün yalak pezevenkler Rusları votka ve havyarla karşılayıp her emirlerine amade olduklarını söyleyeceklerdir. Ama avcı bıçakları ile çakaralmazlarını kapıp dağa çıkarak işgalciyle gerekirse yüz yıl mücadele edecek olanlar kimler? Tabii ki gönüllü itfaiyeciler!"

Eliot, Swarthmore'da sarhoşluktan ve çevreyi rahatsız etmekten içeri alındı. Ertesi sabah uyandığında polis, karısına telefon etti. Eliot karısından özür diledi ve süklüm püklüm evine döndü.

* * *

Ama bir ay sonra yine tüydü: Bir gece Batı Virginia'nın Clover Lick'inde itfaiyecilerle kafa çekiyor, ertesi ak-

şam New Jersey'nin New Egypt'inde... O yolculukta bir başkasıyla giysilerini takas etti: Dört yüz dolarlık takımını verdi; karşılığında lacivert, ince beyaz çizgili, kruvaze, omuzları Cebelitarık'a, yakaları Cebrail'in kanatlarına benzeyen, pantolonunun ütüsü dikilerek ölümsüzleştirilmiş, 1939'dan kalma bir kat elbisenin sahibi oldu.

"Delirmişsin," dedi New Egypt'li itfaiyeci.

"Bana benzemek istemiyorum," dedi Eliot. "Sana benzemek istiyorum. Dünyanın en iyi insanı sensin, vallahi. Böyle takımlar giyen adamlardır, Amerika'yı Amerika yapan. Amerikan piyadesinin ruhusunuz siz!"

Eliot peyderpey gardırobundaki frak, smokin ve bir gri takım elbise dışındaki her şeyi takas etti. Beş metre uzunluğundaki giysi dolabı iç karartıcı bir işçi tulumu, parka, özel Paskalya indirimlerinden satın alınmış takımlar, rüzgârlık, mont ve eşofman müzesi haline geldi. Sylvia bunları yakmak istedi ama Eliot, "Onun yerine frakımı, smokinimi ve gri takımımı yak," dedi.

* * *

Eliot daha o zamanlarda bile çok hasta bir adamdı; ama ne onu hastaneye yatırıp tedavi ettirecek birisi vardı ortada ne de onun deliliğini kanıtlayarak elde edilecek kazançlara mest kimse... Küçük Norman Mushari o sıkıntılı günlerde henüz on iki yaşındaydı, plastikten model uçaklar yapıyor, otuzbir çekiyor, odasının duvarlarını Senatör Joe McCarthy'nin ve Roy Cohn'un resimleriyle süslüyordu. En son aklına gelecek şeydi Eliot Rosewater.

Zengin, alımlı ve acayip insanlar arasında yetişen Sylvia, Eliot'ı tımarhaneye kapattırmayacak kadar Avrupalıydı. Senatör ise hayatının siyasal savaşını veriyor, Cumhuriyetçilerin, Dwight David Eisenhower'ın başkanlığa seçilmesiyle paramparça olmuş gerici kanadını topar-

lamaya çalışıyordu. Oğlunun tuhaf yaşantısından söz edildiğinde, çocuğun iyi aileden geldiğini öne sürerek endişelenecek bir şey olmadığını söylüyordu. "Kumaşı vardır, omurgası sağlamdır," diyordu senatör. "Deney aşamasında şimdi. Hazır olunca normale döner. Bu ailede kronik sarhoş ya da kronik deli olmamıştır ve olmayacaktır."

Bunu söyledikten sonra da senato toplantı salonuna gidip Roma'nın altın çağıyla ilgili ünlü söylevini çekmişti. Söylev kısmen şöyleydi:

> İmparator Octavius'tan, sonraları bilindiği adıyla Caesar Augustus'tan söz etmek istiyorum. Bu büyük hümanist –ve sözcüğün en derin anlamıyla gerçek bir hümanistti– Roma İmparatorluğu'nun yönetimine, günümüzü çok andıran, soysuzluğun yaygınlaştığı bir dönemde geldi. Orospuluk, boşanma, alkolizm, liberalizm, eşcinsellik, müstehcenlik, kürtaj, rüşvet, cinayet, sendika çeteciliği, gençlik çeteleri, korkaklık, tanrıtanımazlık, gasp, iftira ve hırsızlık adeta moda olmuştu. Roma, tıpkı günümüzün Amerika'sı gibi, çetecilerin, sapıkların ve tembel işçilerin cennetiydi. Tıpkı bugün Amerika'da olduğu gibi, emniyet güçleri ayaktakımının toplu ve aleni saldırılarına hedef oluyor, çocuklar söz dinlemiyor, ebeveynleriyle vatanlarına saygı göstermiyorlardı ve namuslu kadınlar güpegündüz bile sokağa çıkamıyorlardı! Sinsi, üçkâğıtçı, rüşvetçi yabancılar her yerde üstünlüğü ele geçirmişlerdi. Ve Roma ordusunun –Roma'nın ruhunun– belkemiğini oluşturan namuslu çiftçiler, büyük kentlerin tefecilerinin topuğu altında ezilmekteydiler.
>
> Ne yapılabilirdi? Nasıl bugün mankafa liberaller varsa, o zamanlar da kaz kafalı liberaller vardı ve liberaller büyük bir ulusu böyle yasa tanımaz, düşkün, çok dilli bir duruma düşürdükleri zaman ne söylerlerse onu söylüyorlardı: "Durum harika! Şu özgürlüğe bakın! Şu

eşitliğe bakın! Cinsel konularda ikiyüzlülük diye bir şey kalmadı! Yaşasın! Eskiden tecavüz dendi mi, zina dendi mi insanların içi düğüm düğüm olurdu. Şimdi ikisini de şevkle ve keyifle yapabiliyorlar!"

Peki, o mutlu günlerde o korkunç, ruhu kararmış, eğlence düşmanı muhafazakârlar ne yapıyorlardı? Bir kere, sayıları epey azalmıştı. Yaşlanmışlardı, alay konusu olmuşlardı, ölmekteydiler. Çocuklarını bile düşman etmişti onlara liberaller, naylon aydınlık ve içki satıcıları, beleşçi siyasal striptizciler, onun bunun dostları, barbar dostları –barbarların yakın dostları!– kapıları ardına kadar açıp askerlerine silah bıraktırarak barbarları içeri buyur edecek kadar yakın dostları!

Caesar Augustus'un muhteşem Actium Savaşı'nda Antonius ve Kleopatra denen o iki seks manyağını yendikten sonra döndüğü Roma'nın durumu böyleydi işte. Yönetimine geldiği söylenen Roma'nın durumunu görünce içinden geçenleri burada canlandırmama gerek yok herhalde. Bir an susalım ve herkes bugünün keşmekeşi konusunda ne düşünecekse düşünsün.

Kısa bir sessizlik oldu – kimisine bin yıl kadar uzun gelen otuz saniyelik bir sessizlik.

Peki bu darmadağın yuvaya çekidüzen vermek için ne yaptı Caesar Augustus? Bize asla ve kata yapmamamız gerektiği söylenen, asla ve kata bir işe yaramayacağı söylenen şeyi yaptı: Ahlak kurallarını yasalaştırdı ve bu yasaları güler yüzlü olmayan, zalim polislere uygulattı. Romalıların domuz gibi davranmalarının yasalara aykırı olduğunu ilan etti. İşitiyor musunuz beni? Yasalara aykırı! Ve domuz gibi davranırken yakalanan Romalıları parmaklarından astı, kuyulara attı, aslanlara yedirdi ve onları olduklarından genellikle daha edepli ve

güvenilir olmaya teşvik edecek deneyimlerden geçirdi. İşe yaradı mı? Hem de nasıl! Domuzlar birdenbire, mucizevi bir biçimde yok oluverdiler. Bu akıl almaz zulüm dönemine bugün ne diyoruz biliyor musunuz? Sevgili dostlar ve komşular, bu döneme bugün kısaca "Roma'nın altın çağı" diyoruz.

* * *

Bu kanlı örneği bizim de mi uygulamamızı öneriyorum? Kesinlikle evet! "Amerikalıları olmaları gerektiği kadar iyi olmaya zorlayalım" mesajını şu ya da bu biçimde vermediğim gün yok gibidir. Sendika eşkıyasını aslanlara yedirmekten yana mıyım? İnsanlık öncesi pullarla kaplı olduğumu düşünmekten keyif alanları az daha sevindirmek için şöyle söyleyeyim: "Evet, kesinlikle. Hatta mümkünse hemen, bugün." Beni eleştirenleri hayal kırıklığına uğratmak için de şunu ekleyeyim: Şaka yapıyorum. Zalim ve olağandışı cezalar eğlendirmiyor beni – hem de hiç. Bir sopayla bir havuç kullanarak bir eşeği yürütebildiğimizi bilmek ve bu uzay çağı buluşunun insanlar âleminde bir uygulaması olabileceğini düşünmek beni hayret ve hayranlık içinde bırakıyor.

Falan filan. Senatör, havuçla sopanın vatanı kuran atalarımızın düşündükleri özgür girişim sisteminin içinde bulunduğunu ama insanların hiçbir şey için mücadele etmemeleri gerektiğini savunan salon sosyalistleri tarafından tanınmayacak hale gelene kadar bok edildiğini söyledi.

Özetlemek gerekirse, ***dedi***, önümüzde iki şık var: Ahlak kurallarını yasalaştırıp bu kuralları acımasızca

uygulayabiliriz ya da Caesar Augustus'un "ya batarsın ya çıkarsın" adaletinin zaten içerdiği gerçek bir özgür girişim sistemine dönebiliriz. İkinci seçeneği hararetle öneririm. Katı davranmamız gerekiyor çünkü yüzücülerden –yani üste çıkanlardan– oluşan bir ulus olmamız gerekiyor yeniden; batanlar da sessizce yok olsunlar. Tarihin bir başka zor döneminden söz ettim bugün. Adını unuttuysanız, belleğinizi tazeleyeyim: "Roma'nın altın çağı", dostlar ve komşular, "Roma'nın altın çağı".

Bu zor zamanlarında Eliot'a yardımcı olabilecek dostlarına gelince: Yoktular. Eliot, bütün varlıklarını kör talihe borçlu olduklarını söyleyerek zengin arkadaşlarını kaçırmıştı. Sanatçı dostlarına, yaptıklarıyla ilgilenen tek insanların, kendilerine daha atletik bir eğlence bulamayan dalyaraklar olduğunu söylemişti. Aydın arkadaşlarına, "Bu yazdığınız can sıkıcı bokları okumaya, bu söylediğiniz can sıkıcı bokları dinlemeye kimin vakti var?" diye sormuştu. Biliminsanı arkadaşlarını da, son günlerde gazete ve dergilerde okuduğu bilimsel gelişmeler için kendilerine ölçüsüz teşekkürler edip dünyanın bilimsel düşünce sayesinde gerçekten de yaşanır bir yer haline geldiğini yüzünde çok ciddi bir ifadeyle söyleyerek yabancılaştırmıştı.

* * *

Sonra Eliot psikanalize gitmeye başladı. İçkiyi kesti, görünüşüne önem vermeye başladı yine; sanat ve bilim onu yeniden heveslendirir oldu, dostlarının çoğunu yeniden kazandı.

Sylvia hiçbir zaman böylesine mutlu olmamıştı. Ama tedavi başladıktan bir yıl sonra, psikanalistten gelen bir

telefon onu hayretler içinde bıraktı. Tedaviyi kesiyordu; çünkü –katıksız Viyanalı görüşüne göre– Eliot'ın iyileşmesi olanaksızdı.

"Ama onu iyileştirdiniz bile!"

"Sayın Bayan, Los Angeles'lı bir şarlatan olsaydım, mahcup bir tavır takınıp sizinle aynı düşüncede olduğumu söylerdim. Ama sihirbaz değilim. Kocanızınki kadar iyi savunulmuş bir nevroza ömrümde rastlamadım. Nevrozunun ne olduğunu hayal bile edemiyorum. Bir yıldır çabalıyorum, çelik zırhına bir çizik bile atamadım."

"Ama ne zaman muayenehanenizden çıksa, neşesi yerinde hep!"

"Neden konuşuyoruz, biliyor musunuz?"

"Sormasam daha iyi olur, diye düşünmüştüm."

"Amerika tarihinden! Önümüzde felaket derecede hasta bir adam var – anasını öldürmüş, babası korkunç bir despot. Ve onu düşüncelerini serbest bırakıp aklına geleni söylemeye davet ettiğimde neden söz ediyor? Amerika tarihinden."

Eliot'ın sevgili annesini öldürdüğü doğruydu, bir bakıma. On dokuz yaşındayken annesini Cotuit Koyu'nda yelkenliyle gezmeye çıkarmıştı. Vira etmişti. Havayı yararak dönen bumba annesine çarpıp onu suya devirmişti. Eunice Morgan Rosewater bir taş gibi batmıştı dibe.

"Düşlerinde ne gördüğünü soruyorum," diye sürdürdü doktor. "Bana, 'Samuel Gompers, Mark Twain, Alexander Hamilton,' diye karşılık veriyor. Babasını düşlerinde görüp görmediğini soruyorum, 'Hayır ama Thorsten Veblen'ı sık sık görürüm,' diyor. Ben yenilmiş bir adamım Bayan Rosewater. İstifa ediyorum."

* * *

Doktorun istifası Eliot'ı olsa olsa biraz eğlendirmişe

benziyordu. "Tedaviyi anlamıyor, o yüzden de tedavi olduğumu kabul etmek istemiyor," dedi şakayla.

O akşam, Sylvia'yla birlikte *Aida*'nın yeni bir sahnelenişini seyretmeye Metropolitan Operası'na gittiler. Kostüm yapımlarının parasını Rosewater Vakfı vermişti. Eliot'ın görünüşü pırıl pırıl, harikaydı: Uzun boylu, sırtında frakı, dost yüzü pespembe, zihin sağlamlığının aynası mavi gözleri ışıl ışıldı.

Her şey çok iyi gidiyordu – ta ki operanın son sahnesine, kahramanların ölmek üzere havasız bir lahite kapatıldıkları sahneye kadar. Ölümü yaklaşan çift ciğerlerini doldurunca Eliot hemen seslendi: "Şarkı söylemezseniz daha çok dayanırsınız." Eliot ayağa kalkıp locasından ileri doğru eğildi. "Oksijeni bilmezsiniz belki; ama ben bilirim. İnanın bana, şarkı söylemeseniz daha iyi."

Eliot'ın suratı birden bembeyaz, bomboş oluverdi. Sylvia kolunu çekiştirdi. Boş boş baktı karısına, hiç itirazsız, bir oyuncak balon kolaylığıyla götürülmeye izin verdi.

3

Norman Mushari, Eliot'ın *Aida* gecesi kendisini eve götüren taksiden Beşinci Cadde ile Kırk İkinci Sokak'ın köşesinde atlayarak yeniden kayıplara karıştığını öğrendi.

Sylvia on gün sonra, California'nın Elsinore kentinden, Elsinore Gönüllü İtfaiye Birliği'nin başlıklı kâğıdına yazılmış aşağıdaki mektubu aldı. Bulunduğu yerin adı, Eliot'ı kendisi hakkında yeni düşüncelere yöneltmişti ve Shakespeare'in Hamlet'ine epeyce benzediği kanısına varmıştı.

Sevgili Ophelia,

Elsinore pek umduğum gibi çıkmadı ama belki bir taneden fazla vardır ve ben yanlış olanına düşmüşümdür. Buradaki okulun futbol takımında oynayanlar kendilerine "Dövüşçü Danimarkalılar" diyorlar. Komşu kentlerde kendilerine "Hazin Danimarkalılar" deniyor. Son üç yılda tek bir maç kazanmışlar, üçünde berabere kalmışlar, yirmi dördünde de yenilmişler. Ne yapalım, oyun kurucun Hamlet olursa böyle olur işte.

Ben taksiden inmeden önce son söylediğin şey, belki de boşanmamızın iyi olacağıydı. Hayatın senin için bu kadar güçleştiğini fark etmemiştim. Bazı şeyleri çok yavaş fark ettiğimin farkındayım. Alkolik olduğumu fark etmekte hâlâ büyük zorluklar çekiyorum, oysa yabancılar bunu bir bakışta fark ediyorlar.

Belki kendime fazla bir pay çıkarıyorum, Hamlet'e benzediğimi iddia etmekle, yapmam gereken önemli bir görev olduğuna inanmakla, bu görevin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği konusunda kafamdaki karışıklığın geçici olduğunu düşünmekle... Hamlet'in, benimle karşılaştırdığın zaman, büyük bir kolaylığı vardı: Babasının hayaleti ona ne yapması gerektiğini bütün ayrıntılarıyla anlatıyordu, oysa ben talimatsız gidiyorum. Ama bir yerlerde bir şeyler bana nereye gitmem gerektiğini, oraya varınca ne yapmam gerektiğini ve bunu niçin yapacağımı anlatıyor. Merak etme, sesler falan işitmiyorum. Ama New York'taki yaşamımızı oluşturan sığ ve saçma pozculuktan farklı bir yazgım olduğu duygusu da var içimde. Ve gezip duruyorum.

Ve gezip duruyorum.

Genç Mushari, Eliot'ın sesler işitmediğine üzülmüştü doğrusu. Ama mektup gene de çılgınca sona eriyordu. Eliot, sanki Sylvia çok ilgileniyormuş gibi, Elsinore'daki itfaiye malzemelerini anlatıyordu.

Burada itfaiye arabalarını turuncu-siyah çizgilere boyuyorlar, kaplan gibi. Çok çarpıcı! Kullandıkları suya deterjan katıyorlar, su da duvar bölmelerinin içine işleyerek ulaşıyor yangına. Akıllıca bir şey ama pompalarla hortumlara zarar vermemesi şartıyla. Zarar verip vermediğini anlayacak kadar uzun süredir kullanmıyorlar malzemelerini. Pompayı yapan şirkete bir mektup yazıp ne yaptıklarını anlatmalarını önerdim, yazacaklarını söylediler. Doğu eyaletlerinden gelme çok önemli bir gönüllü itfaiyeci falan olduğumu sanıyorlar. Harika insanlar. Rosewater Vakfı'nın kapısını çalan kuş osuruklarıyla dans hocalarına benzemiyorlar. Savaşta tanıdığım Amerikalılara benziyorlar.

Sevgiler,
Hamlet

Eliot, Elsinore'dan Teksas'a, Vashti kasabasına gitti ve kısa bir süre sonra tutuklandı. Toz içinde, saçı sakalı birbirine karışmış olarak Vashti İtfaiyesi'ne gitti. Orada aylak aylak oturan birkaç kişiye, kimilerinin harcayamayacağı kadar çok mal varlığı varken başkalarının hiçbir şeyi olmaması yerine, hükümetin ülkenin servetini herkese eşit olarak pay etmesinin iyi olacağını anlattı.

Saçmalayıp durdu, "Biliyor musun, bence hava kuvvetleri, deniz kuvvetleri ve deniz piyadelerinin tek varoluş nedeni, yoksul Amerikalılara temiz ve ütülü kıyafetler giydirebilmek – sırf zengin Amerikalıların göz zevki bozulmasın diye," türünden şeyler söyledi. Bir de devrimden söz etti. Yirmi yıl falan sonra gerçekleşeceğini ve eğer başına piyade emeklisi eski muhariplerle gönüllü itfaiyeciler geçerse, iyi de bir devrim olacağını söyledi.

Şüpheli şahıs diye hapse atıldı hemen. Hayret verici bir soru-cevap alışverişinden sonra serbest bıraktılar. Vashti'ye bir daha dönmeyeceği konusunda söz verdirdiler.

Bir hafta sonra, Iowa'nın New Vienna kasabasındaydı. Oranın itfaiyesinin başlıklı kâğıdıyla da bir mektup gönderdi Sylvia'ya. Sylvia'ya "*dünyanın en sabırlı kadını*" diye hitap ediyordu ve uzun bekleyişinin sonunun artık yaklaştığını müjdeliyordu.

Nereye gitmem gerektiğini biliyorum artık, *diye yazıyordu*. Olanca hızımla oraya gidiyorum şimdi! Oradan telefon edeceğim! Belki hep orada kalırım. Oraya varınca ne yapmam gerektiğini henüz tam olarak bilemiyorum. Ama eminim o da belli olacaktır. Gözlerim açılıyor artık!

Aklıma gelmişken, buranın itfaiyecilerine, sularına deterjan katmalarını önerdim; ama önceden pompayı yapan fabrikaya yazarlarsa daha iyi olur, dedim. Hoşlarına gitti. Bir dahaki toplantılarında açacaklar konuyu. On altı saattir ağzıma bir damla içki koymadım! Özlemiyorum da zıkkımı! Selam!

Sylvia bu mektubu alır almaz telefonuna bir ses kayıt aleti taktırttı – bu da yarayacaktı Norman Mushari'nin işine. Sylvia bu önlemi, Eliot'ın kafayı nihayet onulmaz biçimde tırlattığına inandığı için almıştı. Aradığında, nerede ve ne durumda olduğu konusundaki bütün bilgilerin tam olmasını istiyordu ki onu bulunduğu yerden aldırabilsin.

Telefon geldi:

"Ophelia?"

"Ah, Eliot, Eliot – neredesin hayatım?"

"Amerika'dayım – öncü atalarımızın raşitik çocuklarıyla torunlarının arasında."

"Ama nerede? Ama nerede?"

"Herhangi bir yerde – küçük ve sıkıcı herhangi bir Amerika'da, cam ve alüminyumdan yapılma bir telefon kulübesinde, önümdeki küçük gri rafa Amerikan beş, on ve yirmi beş sentlikleri yayılmış... Küçük gri rafın üzerine tükenmezkalemle bir de mesaj yazılmış."

"Ne diyor?"

"'*Sheila Taylor kaltağı gösterir de vermez.*' Doğrudur da mutlaka."

Küstah bir *bip* işitildi Eliot'ın olduğu yandan. "Bak!" dedi Eliot. "Bir Greyhound otobüsü Roma borazanlarını osururcasına bipledi otogarın önünde – ki otogar aynı zamanda bir şekerci dükkânı. İşte! Tek ve ihtiyar bir Amerikalı karşılık veriyor, titreyerek çıkıyor dükkândan. Ona veda eden kimse yok; sokağın sağına soluna da bakmıyor, bir veda eden çıkar mı diye. Sicimle bağlı kahverengi kâğıda sarılı bir paket taşıyor. Bir yerlere gidiyor, ölmeye kuşkusuz.

Bildiği tek kenti, bildiği tek yaşantıyı arkasında bırakıp gidiyor. Ama evrenine veda etmek aklından bile geçmiyor. Tüm varlığı, mavi deri tahtından öfkeyle bakan yüce otobüs sürücüsünü kızdırmamaya yoğunlaşmış. Ey-

vah! Çok yazık! İhtiyar Amerikalı otobüse binmeyi becerdi becermesine de, biletini bulamıyor. Buldu ama artık geç, çok geç. Sürücü öfke içinde. Kapıyı çarpıyor, vites dişlilerini şiddetle bağırtarak yola çıkıyor, karşıdan karşıya geçen ihtiyar bir Amerikalı kadına korna çalıyor, camları zangırdatıyor. Nefret, nefret, nefret."

"Eliot... bir nehir mi var orada?"

"Telefon kulübem, Ohio diye adlandırılan açık lağımın geniş vadisinde duruyor. Ohio Irmağı kırk beş kilometre güneyde. Nükleer denizaltı boyunda sazanlar öncü atalarımızın çocuklarıyla torunlarının bataklığında semiriyorlar. Irmağın ötesinde Kentucky eyaletinin, Daniel Boone'un ülkesinin, bir zamanlar yeşil olan tepeleri yükseliyor; ama bu tepeler şimdi madenler tarafından yarılmış ve delinmiş – ve bu madenlerin bazıları da Rosewater adında eski ve ilginç bir Amerikan ailesinin beslediği bir yardım ve kültür vakfının malları.

Irmağın o yanında, Rosewater Vakfı'nın malları biraz seyrek. Ama bu yanında, sözgelimi içinde bulunduğum telefon kulübesinden hangi yöne yirmi beş kilometre gidersen git, hemen hemen her şey vakfın. Ama vakıf, çok hareketli olan yemlik solucan sanayisine el atmamış. Her evin penceresinde bir tabela var, 'yemlik solucan satılır' diye.

Buranın temel sanayisi –yemlik solucanla domuzu saymazsan– testere üretimi. Testere fabrikası tabii ki vakfın malı. Testereler burada o kadar önemli ki, Noah Rosewater Hatıra Lisesi'nin sporcuları kendilerine 'Dövüşçü Testereciler' adını takmışlar. Fazla testereci de kalmadı aslında. Testere fabrikası neredeyse tamamen otomatikleşmiş. Tilt oynamasını biliyorsan, fabrikayı da işletebilirsin – yani günde on iki bin testere üretebilirsin.

Bir delikanlı, on sekiz yaşlarında bir Dövüşçü Testereci, kutsal mavi-beyaz renklere bürünmüş, telefon ku-

lübemin yanından kayıtsızca geçmekte. Tehlikeli bir hali var ama kimseye zararı dokunmaz aslında. Lisedeyken en iyi dersleri Yurttaşlık ve Çağdaş Amerikan Demokrasisinin Sorunları'ydı. Bu derslerin ikisini de basketbol antrenörü verirdi. Başvuracağı herhangi bir şiddet olayının yalnız cumhuriyeti zayıflatmakla kalmayıp kendi hayatını da mahvedeceğinin bilincinde. Ona iş yok Rosewater'da. Başka yerlerde de pek iş olduğu söylenemez. Cebinde sık sık doğum kontrolüne yarayan aygıtlar taşır, bunu da birçok kişi endişe verici ve iğrenç bulur. Aynı kişiler, babasının doğum kontrolüne yarayan bazı aygıtları kullanmamış olmasını da endişe verici ve iğrenç bulmaktalar. Savaş sonrası bolluğunun şımarttığı bir velet daha, üzüm gözlü bir şehzadecik daha... Kız arkadaşıyla buluşuyor şimdi, en kabadayısı on dört yaşlarında bir kız – kenar mahalle Kleopatra'sı, ayıp bir sözcük.

Yolun karşısında itfaiye binası var – dört kamyon, üç sarhoş, on altı köpek ve elinde bir kutu metal cilası taşıyan neşeli, ayık bir delikanlı."

"Ah, Eliot, Eliot – eve dön, eve dön."

"Anlamıyor musun Sylvia? *Zaten* evdeyim. Evimin ta başından beri *burası* olduğunu şimdi anladım – Rosewater kasabası, Rosewater bucağı, Rosewater ilçesinde, Indiana eyaletinde."

* * *

"Peki *ne* yapmak niyetindesin orada, Eliot?"

"Bu insanlara *ilgi* duyacağım."

"Çok... çok iyi," dedi Sylvia, boş bir sesle. Sylvia solgun, bir tutam bir kızdı – iyi eğitim görmüş, incecik. Klavsen çalar, altı dili çok güzel konuşurdu. Çocukluğunda ve gençliğinde, anasıyla babasının evinde çağının en büyük adamlarını tanımıştı – Picasso, Schweitzer, He-

mingway, Toscanini, Churchill, De Gaulle. Rosewater ilçesini hiç görmemişti, yemlik solucanın ne olduğu konusunda en ufak bir fikri yoktu, dünyanın hiçbir yerinde doğanın bu kadar tekdüze ve sıkıcı olabileceğini, insanların bu kadar tekdüze ve sıkıcı olabileceklerini aklı almıyordu.

"Bu insanlara bakıyorum, bu Amerikalılara bakıyorum," diye sürdürdü Eliot, "ve artık kendilerine bile ilgi duyamadıklarını anlıyorum; çünkü hiçbir *yararları* yok. Fabrika, çiftlikler, ırmağın öte yanındaki madenler – hemen hepsi otomatik olarak işletiliyor artık. Amerika bu insanlara artık savaş için bile ihtiyaç duymuyor. Sylvia... ben artık sanatçı olacağım."

"Sanatçı mı?"

"Bu ıskartaya çıkmış Amerikalıları, ne kadar gereksiz ve sevimsiz olurlarsa olsunlar, seveceğim. *Benim* sanat eserim de bu olacak."

4

Eliot'ın anlayış ve sevgiyle boyamayı düşündüğü tuval –Rosewater ilçesi– kendisinden önce başkalarının da –özellikle başka Rosewater'ların da– çarpıcı desenlerle bezemiş oldukları bir dikdörtgendi. Eliot'tan öncekiler, Mondrian'ın geleceğini sezmişlerdi sanki: Yolların yarısı doğu-batı yönünde, öbür yarısı kuzey-güney yönündeydi. İlçeyi tam ortadan ikiye bölüp sınırlarında son bulan yirmi iki buçuk kilometre uzunluğunda, suyu akmaz bir kanal vardı. Bu, Eliot'ın büyükdedesinin Chicago, Indianapolis ve Rosewater'ı Ohio Irmağı'na bağlayacak bir yatırım düşüne yaptığı tek gerçek katkıydı. Kanalın içinde şimdi yayın, gördek, çapak ve sazan vardı. Yemlik solucanlar bu balıkları yakalamakla ilgilenen kişilere satılıyordu.

Yemlik solucan satıcılarının çoğu Rosewater Eyaletlerarası Gemi Kanalı Şirketi'nin eski hissedarlarıydılar. Proje tamamen batınca bazıları çiftliklerini satmak zorunda kalmışlar, bunlar da Noah Rosewater tarafından satın alınmıştı. İlçenin güneybatı köşesine yerleşik ütopyacı bir topluluk olan Yeni Ambrosia, varını yoğunu kanala yatırmış ve iflas etmişti. Grup evliliğine, kesin doğruculuğa, kesin temizliğe ve kesin sevgiye inanan, Alman komünist ve tanrıtanımazlarından oluşan bir topluluktu bu. Kanaldaki hisselerini simgeleyen değersiz kâğıtlar

gibi, rüzgâr nereye savurduysa dağılıp gitmişlerdi artık. Gittiklerine kimse üzülmemişti. İlçeye olan katkıları arasında, Eliot'ın zamanında hâlâ geçerliliğini koruyan –ve yeni adıyla Rosewater Altın Ambrosia Birası'nın üretim yeri olan– bira fabrikası kalmıştı bir tek. Her bira şişesinin etiketinin üzerinde, Yeni Ambrosia'lıların yaratmayı düşledikleri yeryüzü cennetinin bir resmi vardı. Uzun kuleleri vardı bu kentin. Kulelerin tepesinde paratonerler vardı. Gökyüzü meleklerle doluydu.

* * *

Rosewater kasabası, ilçenin tam ortasındaydı. Kasabanın tam ortasında, adi kırmızı tuğladan ama sütunuyla mütunuyla tastamam bir Partenon anıtı yükseliyordu. Damı yeşil bakırdandı. Kanal geçiyordu içinden. Zamanında New York Central, Monon ve Nickel Plate demiryolları da geçmişti. Eliot ile Sylvia, Rosewater'a yerleştiklerinde, kanalla Monon Demiryolu kalmıştı bir tek – Monon da iflas etmişti ve rayları artık kahverengiydi.

Partenon'un batısında eski Rosewater Testere Fabrikası vardı – o da kırmızı tuğladan, yeşil damlıydı. Çatısının omurgası kırılmış, camlarının cilası gitmişti. Kır kırlangıçlarının, yarasaların Yeni Ambrosia'sı olmuştu. Kulesinin üstündeki saatlerin dördü de kolsuzdu. Fabrikanın kocaman, pirinçten düdüğünü kuş yuvaları tıkamıştı.

Partenon'un doğusunda ilçe adliyesi vardı, o da kırmızı tuğladandı, o da yeşil damlıydı. Kulesi eski testere fabrikasınınkinin eşiydi. Nasıl olmuşsa, özel bir işyeri bu kamu yapısının bodrum katına, ölü bir dişin dibindeki apse gibi yerleşmişti. Kırmızı neondan küçük bir tabelası vardı. "Bella'nın Güzellik Köşesi" diyordu tabela. Bella, yüz kırk üç kilo geliyordu.

Adliyenin doğusunda, Samuel Rosewater Eski Mu-

haripler Hatıra Parkı vardı. Parkın bir bayrak direği ve onur listesi bulunuyordu. Onur listesi, bir yirmiye iki kırk boyunda, siyaha boyanmış bir kontrplak levhaydı. Bir boruya asılıydı ve yalnız beş buçuk santim eninde küçük bir dam tarafından korunuyordu. Vatanları için canlarını veren bütün Rosewater ilçesi sakinlerinin adları yazılıydı üstünde.

* * *

Kasabanın diğer kâgir yapıları, parkın doğu kenarındaki yapay bir tepeye kurulu, sivri uçlu demir parmaklıklarla çevrili Rosewater malikânesi ve müştemilatı ve parkın güney sınırını oluşturan, Dövüşçü Testereciler'in yuvası, Noah Rosewater Hatıra Lisesi'ydi. Parkın kuzeyinde, eski Rosewater Operası yükseliyordu: Tutuşuvermeye dehşet verici derecede yatkın, düğün pastasına benzer, ahşap bir yapıydı ve artık Rosewater İtfaiye Binası olarak hizmet veriyordu. Geri kalan her şey kenef, izbe, alkolizm, cehalet, ahmaklık ve sapıklıktı; çünkü Rosewater ilçesinde sağlıklı, çalışkan ve akıllı ne varsa, ilçe merkezinden uzak durmaya bakıyordu.

Sarı tuğladan penceresiz bir yapı olan yeni Rosewater Testere Fabrikası, Rosewater ile Yeni Ambrosia arasında bir mısır tarlasının orta yerine kurulmuştu. Ulaşımını, New York Central Demiryolu'nun pırıl pırıl, yepyeni bir hattıyla ilçe merkezini on sekiz kilometreyle ıskalayan vızır vızır bir otoyol sağlıyordu. Hemen yakınında Rosewater Moteli, Rosewater Bovling Salonu ve Rosewater Çiftlikleri ürünlerinin nakil merkezlerini oluşturan muazzam silo ve tahıl asansörleri ile büyükbaş hayvan ağılları vardı. Yapılması gereken her şeyi yapan birkaç dolgun maaşlı tarımcı, mühendis, bira uzmanı, muhasebeci ve yönetici, Yeni Ambrosia yakınlarındaki bir başka mısır tarlasına ku-

rulu, pahalı çiftlik evlerinden oluşan –adı nedense Avondale olan– ve sanki kendini savunurcasına içe dönük bir yerleşim merkezinde yaşıyorlardı. Bütün evlerin gaz lambalarıyla aydınlatılmış taraçaları ve eski Nickel Plate Demiryolu'nun traverslerinden yapılmış parmaklıkları vardı.

* * *

Avondale'ın temiz pak halkı, Eliot'ı meşruti kralları olarak görmekteydi. Rosewater Şirketi'nin çalışanlarıydılar, yönettikleri malların sahibi de Rosewater Vakfı'ydı. Eliot'ın onlara ne yapmaları gerektiğini söylemeye hakkı yoktu gerçi – ama yine de kral olduğu kesindi ve Avondale bunun farkındaydı.

Dolayısıyla, Kral Eliot ile Kraliçe Sylvia, Rosewater malikânesine yerleşir yerleşmez bir iltifat yağmuruna tutuldular – davetler, ziyaretler, övücü mektuplarla telefonlar gırla gidiyordu. Hepsi engellendi. Eliot, Sylvia'nın tüm zengin konuklarını sığ, dalgın ve sıradan bir kibarlıkla karşılamasını istedi. Ziyarete gelen her Avondale'lı kadın kaskatı çıktı malikâneden – sanki, diyordu Eliot büyük bir keyifle, birisi götlerine turşu tıkmış gibi.

* * *

İşin ilginç yanı, Avondale'ın sınıf atlama meraklısı teknokratları, Rosewater'ların, onlara kendilerinden daha üstün oldukları için soğuk davrandıklarını düşünüyor ve buna dayanabiliyorlardı. Hatta defalarca tartıştıkları bu varsayımdan hoşlanmaya bile başlamışlardı. Gerçek üst tabaka züppeliği konusunda ders almaya çok hevesliydiler ve Eliot ile Sylvia'nın bunu kendilerinden esirgemedikleri anlaşılıyordu.

Ama kral ve kraliçe, bir süre sonra, Rosewater ailesi-

nin atalardan kalma kristal, gümüş ve altın takımlarını Rosewater İlçesi Ulusal Bankası'nın küf kokulu kasalarından çıkardılar ve geri zekâlılara, sapıklara, açlıktan nefesi kokan işsizlere ve çulsuzlara muhteşem ziyafetler çekmeye başladılar.

Genel kanıya göre ölseler daha hayırlı olacak birtakım insanların yamuk korkuları ile düşlerine bıkıp usanmadan kulak verdiler, onlara sevgi gösterdiler ve ufak paralar armağan ettiler. Acımanın lekelemediği tek toplumsal yaşantılarının odağı, Rosewater Gönüllü İtfaiye Birliği'ydi. Eliot hızla itfaiye teğmeni rütbesine yükseldi, Sylvia da kadın kolları başkanlığına seçildi. Sylvia, ömründe bir bovling topuna elini sürmediği halde, kadınlar kolu bovling takımı kaptanlığına seçildi.

Avondale'ın krallığa karşı duyduğu yapışkan ve sağlıksız saygı önce tiksintiye, sonra vahşete dönüştü. Serserilik, sarhoşluk, zina ve şımarıklık gemi azıya almıştı. Avondale'lılar kral ile kraliçeden söz ederken sesleri, sanki bir despotluk alaşağı edilmiş gibi, galvanize teneke biçen bir elektrikli testerenin sesini veriyordu. Avondale, yükselme yolundaki genç yöneticilerin yerleşimi olmaktan çıkmıştı. Gerçek yönetici sınıfın zinde üyelerinin yuvasıydı artık.

Aradan beş yıl geçtikten sonra, Sylvia bunalıma girip itfaiye binasını ateşe verdi. Cumhuriyetçi Avondale, kralcı Rosewater'lara karşı öyle sadistçe duygularla dolmuştu ki artık, tek tepkisi kahkahayı basmak oldu.

* * *

Sylvia'yı Indianapolis'teki özel bir akıl hastalıkları kliniğine yerleştirmeye Eliot ile İtfaiye Müdürü Charley Warmergan birlikte götürdüler. İtfaiye müdürünün arabasıyla gittiler: Tepesinde canavar düdüğü olan, Henry J mo-

deli kırmızı bir Ford. Sylvia'yı, daha sonra hastalığını anlatarak üne kavuşacak olan, Ed Brown adındaki genç bir ruh doktoruna teslim ettiler. Yazdığı bildiride Eliot ile Sylvia' dan *"Bay ve Bayan Z"*, Rosewater kasabasından da *"Herkent, ABD"* diye söz ediyordu doktor. Sylvia'nın hastalığını tanımlamak için yeni bir ad türetmişti –*"Cömertofobi"*– ve hastalığı şöyle tanımlıyordu: *"Kendinden daha az varlıklı kişilerin sorunlarına karşı duyulan histerik ilgisizlik."*

* * *

Norman Mushari, şimdi de Dr. Brown'un, McAllister, Robjent, Reed ve McGee'nin arşivlerinde bulduğu bildirisini okudu. Gözleri nemli, yumuşak ve kahverengiydi ve sayfaları dünyayı gördüğü gibi görüyordu: bir şişe zeytinyağının arkasından bakarcasına.

> Cömertofobi, ***diye okudu***, fazla faal bir vicdanın, zihnin geri kalanı tarafından bastırılmasıdır. Aslında vicdan, diğer bütün zihinsel işlevlere, "Bütün talimatınızı benden alacaksınız!" diye bağırır. Diğer işlevler bunu bir süre denerler, sonra vicdanın doymak bilmediğini, bağırmayı sürdürdüğünü ve vicdanın buyurduğu cömert davranışların hiçbirinin dünyayı bir nebze olsun düzeltmediğini kaydederler.
>
> Sonunda başkaldırırlar. Despotlaşmış vicdanı, gizli ve karanlık bir zindanın dibine atıp kapısını sıkıca kaparlar. Vicdanın sesi artık duyulmaz. Bu tatlı sessizlik içinde zihinsel işlevler kendilerine bir başka önder ararlar ve vicdan ne zaman susturulsa hemen ilk ortaya çıkan önder olan bilinçli bencillik bu boşluğu doldururverir. Bilinçli bencillik onlara bir bayrak verir ve bu bayrağa ânında âşık olurlar. Aslında, bildiğimiz siyah-beyaz korsan bayrağıdır bu ve kafatasıyla kemiklerin

altında şunlar yazılıdır: "Canın cehenneme ahbap, benim işim tıkırında, sen ona bak!"

Bayan Z'nin yaygaracı vicdanını *–diye yazıyordu Dr. Brown, Norman Mushari de salyaları akarak okuyordu–* yeniden özgürlüğüne kavuşturmayı uygun bulmadım. Ama onu, yüreği Ilse Koch'unki kadar katıyken taburcu etmeyi de göze alamadım. Dolayısıyla, tedavimin amacını, "vicdanı zindanda tutmak ama kapısını tutsağın çığlıkları işitilecek kadar aralamak" diye saptadım. Deneme-yanılma yoluyla kemoterapi ve elektroşok uygulayarak bunu başardım da. Sonuçtan pek gurur duyduğumu söyleyemem çünkü temelde derin bir kişiliği olan bir kadını sığlaştırmıştım. Onu Atlas, Pasifik ve Hint okyanuslarına bağlayan yeraltı sularını kestim, doksan santim çapında, on santim derinliğinde, suyu klorlu, maviye boyalı bir bebe havuzuna dönüştürdüm.

Ne doktor, ne doktor!

Ne tedavi, ne tedavi!

* * *

Ve Bayan Z'yi tehlikeye atmadan ne kadar suçluluk duyabileceğini saptamak için doktorun seçtikleri de ne örnekler, ne örnekler! Örnekler, "normal insan" diye bilinen kişiler arasından seçildi. Ve terapist, bu yerde ve bu zamanda normalliğin ne olduğu konusunda yaptığı huzur kaçırıcı araştırmadan, varlıklı bir sanayi toplumunun üst düzeylerindeki normal kişilerin, vicdanlarının seslerini hemen hemen hiç işitemedikleri sonucuna vardı.

Dolayısıyla mantıklı bir kişi, beni, sağlıklı Amerikalılar arasında –sözgelimi– bir burun kadar yaygın olan bir şeyi "cömertofobi" diye yeni bir hastalık olarak sunduğum için şarlatanlıkla suçlayabilir. Savunmam şu: Cömertofo-

bi, yalnız ve yalnız biyolojik olgunluğa, diğer insanlara karşı sevgi ve yardım duygularını yitirmeden erişebilen çok az sayıda insanda görüldüğü zaman bir hastalık – hem de çok şiddetli bir hastalık– niteliği kazanır.

Bu hastalığa yakalanmış yalnız bir kişi tedavi ettim. Başka bir meslektaşımın buna benzer bir hastayı tedavi ettiğini duymadım. Çevreme baktığım zaman da, cömertofobik çöküntüye uğrama potansiyeli olan bir tek kişi görebiliyorum. Bu kişi tabii ki Bay Z. Bay Z'nin şefkat duyguları o kadar gelişkin ki, cömertofobiye yakalanması durumunda kendisine ulaşılamadan intihar edeceğinden ya da belki yüzlerce insanı öldürdükten sonra kuduz bir köpek gibi kurşunlanacağından endişe ederim.

* * *

Tedavi, tedavi, tedavi!

Ne tedavi, ne tedavi!

Bayan Z, kliniğimizde bakılıp tedavi olduktan sonra, güzelliği tükenmeden "... değişiklik olsun diye çıkıp biraz eğlenmek, kurtlarımı dökmek..." istediğini belirtti. Hâlâ çok çarpıcı güzellikte bir kadındı ve artık hak etmediği sevginin izleri görülüyordu hâlâ yüzünde.

Ne Herkent'le ne de Bay Z'yle herhangi bir ilişkisi kalsın istiyordu; Paris'in şenliğine, oradaki eski dostlarına dönmek istiyordu. Kendisine yeni giysiler almak istediğini, uzun boylu, esmer, yakışıklı bir yabancının – tercihen bir gizli ajanın– kolları arasında bayılana kadar dans etmek, dans etmek istediğini söylüyordu.

Kocasından sık sık "güneydeki pis, sarhoş amcam" diye söz ediyordu – ama yüzüne karşı asla. Şizofren değildi ama kocası ne zaman ziyaretine gelse –ve haftada üç kez geliyordu– paranoyanın tüm sağlıksız, kurnaz şi-

rinliğini gözler önüne seriyordu. Clara Bow'du sanki! Kocasının yanağını çimdikliyor, öpmesi için cilveler yapıyor, sonra öptürmüyordu. Paris'e kısacık bir süre için dönmek istediğini, sevgili ailesini özlediğini, göz açıp kapayana kadar döneceğini söylüyordu. Herkent'teki zavallı, yoksul dostlarının hepsine onun adına allahaısmarladık demesini, sevgilerini iletmesini istiyordu.

Bay Z bunları yutmadı. Indianapolis Havaalanı'ndan karısını yolcu etti ve uçak gökyüzünde ufacık bir nokta kadar kalınca, onu bir daha görmeyeceğini söyledi bana. "Kesinlikle çok mutlu görünüyordu," dedi. "Orada layık olduğu insanlarla yeniden buluşunca kesinlikle hoş vakit geçirecektir."

"Kesinlikle" sözcüğünü iki kere kullanmıştı. Battı bana. Ve yine kullanacağını ve yine batacağını sezdim hemen. "Çok uğraştınız siz de," dedi. "Payınız kesinlikle büyük bu işte."

* * *

Kadının Bay Z'ye haklı bir öfke duyan annesiyle babasından öğrendiğime göre, Bay Z sık sık mektup yazıp telefon ediyor. Bayan Z mektupları açmıyor. Telefona gelmiyor. Ebeveynin dediklerine göre de, Bay Z'nin tahmin ettiği gibi, Bayan Z kesinlikle çok mutlu.

Prognoz: zamanla yeni bir bunalım.

* * *

Bay Z'ye gelince: O da kesinlikle hasta çünkü onun gibi bir adam daha kesinlikle görmedim. Indianapolis'e –ama daha uzağa asla gitmeden– bazı kısa yolculuklar dışında Herkent'i terk etmeyi reddediyor. Herkent'i terk edemediğinden kuşkulanıyorum. Niçin?

Bilimsellikten uzaklaşmak gerekirse (ve böyle bir

vakadan sonra bilimsellik mide bulandırıyor) nedeni şu: Çünkü hedefi burası.

Doktorun tahmini doğruydu. Sylvia, uluslararası "jet set"in sevilen ve etkin bir üyesi oldu, tvist dansının bütün çeşitlerini öğrendi. Rosewater Düşesi diye anılmaya başladı. Birçok adam ona evlenme teklif etti ama evlenmeyi de, boşanmayı da düşünemeyecek kadar mutluydu. 1964 Temmuz'unda yine sapıttı.

İsviçre'de tedavi gördü. Altı ay sonra sessiz, süzgün ve yine neredeyse dayanılmaz derecede derin bir insan olarak taburcu edildi. Eliot'a ve Rosewater ilçesinin perişan insanlarına yine yer açılmıştı bilincinde. Özlediğinden değil, görev duygusu yüzünden onlara dönmek istiyordu. Doktoru, dönüşünün ölümcül olabileceğini söyledi. Avrupa'da kalmasını, Eliot'ı boşamasını, kendine sessiz ama anlamlı yeni bir hayat kurmasını önerdi.

Böylece McAllister, Robjent, Reed ve McGee'nin yönetimi altında, çok uygar boşanma işlemleri başlatıldı.

* * *

Sylvia'nın boşanmak üzere Amerika'ya uçmasının zamanı gelmişti. Bir haziran akşamı, Eliot'ın babası Senatör Lister Ames Rosewater'ın Washington DC'deki dairesinde bir toplantı yapıldı. Eliot yoktu. Rosewater ilçesini terk etmeyi reddetmişti. Toplantıda senatör, Sylvia, antika avukat Thurmond McAllister ve pürdikkat yardımcısı Norman Mushari vardı.

* * *

Toplantının havası açık, duygusal, bağışlayıcı, zaman zaman çok komik ama temelde daima trajikti. Konyak içiliyordu.

"Aslına bakılırsa," dedi senatör, konyak kadehini avucunda döndürerek, "Eliot oradaki o berbat insanları benim sevdiğimden daha fazla sevmiyor. Sürekli sarhoş gezmese, onları sevmesi mümkün değil. Önceden de söyledim, yine söylüyorum: Bu temelde bir içki sorunu. Eliot içkiyi keserse, insanlığın çöp bidonunun dibini kaplayan sümüğe yuvalanmış sinek kurtlarına duyduğu sevgi de kesilir."

Ellerini çırpıp yaşlı başını salladı. "Keşke bir çocuk olsaydı!" St. Paul'dan ve Harvard'dan mezundu ama Rosewater'lı bir domuz çiftçisinin gevrek, saz teli şivesiyle konuşmaya bayılıyordu. Çelik çerçeveli gözlüğünü suratından söküp gelinine acı dolu mavi gözlerle baktı. "Keşke! Keşke!" Gözlüğünü taktı yine, kaderci bir hareketle avuçlarını açtı. Minyatür kaplumbağaların sırtları gibi benekliydi elleri. "Rosewater sülalesinin sonunun geldiği apaçık artık."

"*Başka* Rosewater'lar da var," dedi McAllister usulca.

Mushari huzursuzca kımıldandı; çünkü yakında o başka Rosewater'ları temsil etmeyi tasarlıyordu.

"Ben *gerçek* Rosewater'lardan söz ediyorum!" diye acıyla haykırdı senatör. "Canı cehenneme, Pisquontuit'in!" Rhode Island kıyısında, Pisquontuit adındaki sayfiyede yaşıyordu Rosewater ailesinin öteki kolu.

"Akbaba şöleni, akbaba şöleni!" diye inledi senatör, Rhode Island Rosewater'larının Indiana Rosewater'larının kemiklerini nasıl ayıklayacaklarını mazoşistçe bir keyifle düşleyerek. Ciğerleri sökülürcesine öksürdü. Oğlu gibi, sigaranın birini söndürmeden öbürünü yakıyordu.

Eliot'ın şöminenin üstünde duran renkli fotoğrafına gidip gözlerini dikti. Resim, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda çekilmişti. Göğsü madalyalarla dolu bir piyade yüzbaşısını gösteriyordu. "Ne kadar temiz, ne kadar dimdik ve boylu, ne kadar azimli – ne kadar temiz, ne kadar

temiz!" Porselenden dişlerini gıcırdattı senatör. "Ne soylu bir dimağ devrilmiş yatıyor!"

Kaşıntısı olmadığı halde kaşındı. "Ne kadar solgun, ne kadar kof görünüyor bugünlerde. Ispanaklı börek gibi teni. İç çamaşırlarıyla yatıyor, dengeli gıda alıyor: patates cips, Southern Comfort ve Rosewater Altın Ambrosia Birası." Tırnaklarıyla trampet çaldı fotoğrafın üstünde. "O işte, o! Yüzbaşı Eliot Rosewater – Gümüş Yıldız, Bronz Yıldız, Hizmet Madalyası, Savaş Yaralısı Madalyası! Yelken şampiyonu! Kayak şampiyonu! O! O! Hey Tanrım! Hayat ona kaç kez 'Evet, evet, evet,' demiştir kim bilir! Milyonlarca dolar, yüzlerce önemli dost, akla gelebilecek en güzel, en akıllı, en yetenekli, en sevecen eş! Harika bir eğitim, iriyarı, tertemiz bir gövdede zarif bir zekâ – ve hayat ona sırf 'Evet, evet, evet,' derken o ne diyor?

'Hayır, hayır, hayır!'

Niçin? Bana bunu açıklayabilecek olan var mı?"

Kimse açıklayamadı.

* * *

"Bir kuzinim vardı bir zamanlar – Rockefeller'lardan biri, olur a," dedi senatör. "Bir gün bana ömrünün on beşinci, on altıncı ve on yedinci yıllarını hep, 'Hayır, teşekkür ederim,' demekle geçirdiğini itiraf etmişti. O yaşta ve o durumdaki bir kız için normal. Ama *erkek* bir Rockefeller için hiç de hoş bir şey olmazdı – hele erkek bir Rosewater için daha da uygunsuz bir şey."

Omuz silkti. "Her neyse, hayatın kendisine sunduğu her şeye 'hayır' diyen bir erkek Rosewater var önümüzde. Malikânede yaşamayı bile reddediyor artık." Sylvia'nın ona hiçbir zaman dönmeyeceği anlaşılınca, Eliot malikâneden taşınıp bir büroya yerleşmişti.

"Kaşını kaldırsa Indiana valisi olurdu, iki damla ter

pahasına Amerika Birleşik Devletleri başkanı bile olabilirdi. Ama ne oldu? Soranım size, *ne* oldu?"

Senatör gene öksürdü, sonra kendi sorusunu cevapladı: "Bir noter, dostlar ve komşular – çalışma izninin süresi dolmak üzere olan bir noter."

* * *

Bu doğru sayılırdı. Eliot'ın dolup taşan bürosunun küflü kontrplaktan duvarına asılı tek resmî belge, bir noterlik beratıydı. Ona bütün sorunlarını getiren insanlar, bir sürü şey arasında, üstüne üstlük bir de imzalarının tescil edilmesini istiyorlardı.

Eliot'ın bürosu anacadde üstünde, tuğladan Partenon'un iki sokak kuzeydoğusunda, Rosewater Vakfı'nın inşa ettirdiği yeni itfaiye binasının karşısındaydı. Bir aşevi ile bir içkici dükkânının üstünde bir asma kattı. Yalnız iki küçük çatı penceresi vardı. Birinin dışındaki tabelada *YEMEK VAR* yazıyordu. Öbürünün dışındaki tabelada *BİRA VAR* yazılıydı. İkisi de elektrikliydi ve yanıp sönme mekanizmaları vardı. Eliot'ın babası Washington'da, "O, o, o," diye sayıklarken, Eliot bir bebek gibi mışıl mışıl uyuyor, tabelalar da yanıp yanıp sönüyordu.

Eliot dudaklarını büzdü, tatlı tatlı bir şeyler mırıldandı, döndü ve horlamaya başladı. Yağa kaçmış bir sporcuydu, irikıyım bir adamdı; bir seksen sekiz boyunda, yüz beş kilo ağırlığında, solgun; tepesindeki bir tutam saç dışında kelleşmeye yüz tutmuştu. Askerden kalma uzun iç çamaşırları kırışık fil derisi gibi sarkıyordu üzerinden. Pencerelerin her birinin üstünde altın harflerle ve sokaktaki giriş kapısında şu sözler yazılıydı:

ROSEWATER VAKFI
SİZE NASIL
YARDIMCI OLABİLİRİZ?

5

Araba dolusu sıkıntısı olduğu halde, mışıl mışıl uyuyordu Eliot.

Bütün karabasanları gören, bürosunun iğrenç küçük kenefiydi sanki. İnliyor, hıçkırıyor, "boğuluyorum" diye fokurduyordu. Sifonun üzerine teneke kutular, vergi formları, *National Geographic* dergileri yığılmıştı. Lavabonun içindeki soğuk suda bir kâseyle bir kaşık yatıyordu. Lavabonun üzerindeki ilaç dolabı ardına kadar açıktı. Vitaminlerle, baş ağrısı ilaçlarıyla, basur merhemleriyle, müshillerle, müsekkinlerle doluydu. Eliot hepsinden kullanıyordu ama yalnız onun için değildi bunlar. Onu görmeye gelip de kendini pek iyi hissetmeyen insanlar içindi aynı zamanda.

Sevgi, anlayış ve biraz para yetmiyordu bu insanlara. Bir de ilaç istiyorlardı.

Her yere basılı kâğıtlar yığılmıştı: vergi fişleri, eski muharip fişleri, emeklilik fişleri, yardım fişleri, sosyal sigorta fişleri, şartlı tahliye fişleri. Kâğıt yığınları yer yer devrilip tepecikler oluşturmuştu. Yığınlarla tepeciğin arasında kartondan bardaklar, boş Ambrosia kutuları, sigara izmaritleri, boş Southern Comfort şişeleri yatıyordu.

Eliot'ın *Look* ve *Life* dergilerinden kesip duvarlara raptiyelediği resimler, fırtınadan önce esen hafif, serin

rüzgârda sallanıyordu şimdi. Bazı resimlerin, özellikle de hayvan yavrusu resimlerinin insanları sakinleştirdiğini fark etmişti Eliot. Ziyaretçileri ayrıca hayret verici kaza resimlerinden de hoşlanıyorlardı. Astronotlar canlarını sıkıyordu. Elizabeth Taylor'ın resimlerine bayılıyorlardı çünkü ondan nefret ediyorlardı ve kendilerini ondan daha üstün görüyorlardı. En sevdikleri kişi Abraham Lincoln'dı. Eliot, Thomas Jefferson ile Sokrates'i de sevdirmeye çalışmıştı ama insanlar bir ziyaretten ötekine unutuyorlardı kimin kim olduğunu. "Hangisi hangisi ki?" diye soruyorlardı.

Eliot'ın bürosu bir zamanlar dişçi muayenehanesiydi. Sokaktan çıkan merdivenler dışında, buranın eski işlevinden hiçbir iz yoktu. Doktor, merdivenin tırabzanının direklerine küçük metal tabelalar asarak verdiği tüm hizmetlerin reklamını yapmıştı. Tabelalar hâlâ duruyordu ama Eliot mesajların üstünü boyamıştı. Yerine yeni bir mesaj yazmıştı: William Blake'ten bir şiir. Şiir, merdiven tırabzanının on iki direğine pay edilmiş durumuyla, şöyleydi:

Doğumumu
gözleyen melek
dedi ki:
"Neşeden ve
kahkahadan
oluşan küçük
yaratık:
Git sev,
dünyadan
hiçbir
yardım
istemeden."

Merdivenin dibinde, senatörün duvara kendi eliyle yazdığı bir yanıt vardı; o da Blake'ten bir şiirdi:

Yalnız kendini düşünür sevgi,
Ötekini zevke bağlamaktır işi,
Senin huzursuzluğuna sevinir,
Cennete inat, cehennemi getirir.

* * *

Washington'da, Eliot'ın babası bağıra bağıra hem kendi ölümünü hem Eliot'ınkini istiyordu.

"Aklıma... aklıma ilkelce bir düşünce geldi," dedi McAllister.

"Son ilkel düşüncen sayesinde seksen yedi milyon doların kontrolünü kaybettim."

McAllister yorgun bir gülümseyişle vakfın kuruluş biçimi için özür dilemek niyetinde olmadığını belli etti. Vakıf amacına ulaşmış, vergi tahsildarına tek kuruş kaptırmadan servetin babadan oğula geçmesini sağlamıştı. Oğlun da kurallara uygunluğunu garantilemek McAllister'a düşmezdi herhalde. "Eliot ile Sylvia'nın son bir barışma girişiminde bulunmalarını öneririm."

Sylvia başını salladı. "Hayır," diye fısıldadı. "Kusura bakmayın. Olmaz." Yüksek arkalıklı kocaman bir koltuğa kıvrılmış oturuyordu. Pabuçlarını çıkarmıştı. Yüzü kusursuz, mavi-beyaz bir ovaldi. Saçları kuzgun karasıydı. Gözlerinin altı halka halkaydı. "Hayır."

Bu tıbbi bir karardı tabii; akıllıca bir karardı da üstelik. İkinci bunalım ve tedavi sonucu, eski Rosewater günlerinin Sylvia'lığına dönmemişti. Yeni bir kişilik oluşturmuştu – Eliot'la evlendiğinden beri üçüncü kişiliği. Bir değersizlik havası, yoksullara ve Eliot'ın pisliğine duyduğu tiksintiden doğan bir utanç; ama aynı zamanda da bu tik-

sintileri hiçe saymak, Rosewater'a geri dönmek, kısa zamanda hayırlı bir iş uğruna canını vermek isteğinden oluşan tam intiharlık bir duygu yatıyordu bu üçüncü kişiliğin özünde.

Dolayısıyla da bilinçli, tıbbi kurallara uygun ve esirgemezliğe karşı yüzeysel bir direniş duygusuyla bir daha söyledi: "Hayır."

* * *

Senatör, Eliot'ın fotoğraflarını şöminenin üstünden elinin tersiyle silip attı. "Kız haklı. Oğlum olacak o sarhoş Çingene'yle kim ister bir daha düzüşmek?" Sözlerinin kabalığı için özür diledi. "Umutsuz ihtiyarlar genellikle kaba ama doğru konuşurlar. Özür dilerim."

Sylvia güzel başını eğdi, sonra yine kaldırdı. "Onu öyle düşünmüyorum – sarhoş Çingene diye."

"Ben öyle düşünüyorum ama! Ne zaman ona bakmak zorunda kalsam, 'Aha,' diyorum, 'tam bir tifo salgınının başlama noktası işte!' Duygularımı hoş tutmaya çalışma Sylvia. Benim oğlum iyi bir kadına layık değil. Şimdi nesi varsa ona layık: Orospuların, çulsuzların, pezevenklerin, hırsızların sırnaşık yoldaşlığına."

"O kadar da kötü değiller Rosewater Baba."

"Ben de sanıyordum ki Eliot için tek cazibeleri buydu: hiçbir iyi yanları olmaması."

Ardında iki ciddi bunalım olan ve önünde hiçbir ciddi beklenti olmayan Sylvia, doktorunun önerilerine uygun bir biçimde, "Tartışmak istemiyorum," dedi usulca.

"Yani Eliot'ı savunmak için bir de *tartışmaya* mı hazırdın?"

"Evet. Bu akşam başka hiçbir şeye açıklık getiremesem de, izin verin bir şeyi açıklığa kavuşturayım: Eliot yaptığında haklı. Yaptığı çok güzel bir şey. Tek sorun, be-

nim artık onun yanında duracak kadar güçlü ve iyi olmamam. Bütün suç bende."

Acılı bir anlayışsızlık, sonra çaresizlik kapladı senatörün suratını. "Eliot'ın yardım ettiği o insanlar hakkında iyi tek bir şey söyleyebilir misin bana?"

"Söyleyemem."

"Ben de öyle sanmıştım."

"Esrarengiz bir durum," dedi Sylvia, zorunlu tartışmanın derhal bitmesini dileyerek.

Ne kadar acımasız olduğunu fark etmeden üstüne üstüne gitti senatör. "Dostlar arasındasın Sylvia – anlat bakalım, neymiş bu işin büyük sırrı?"

"Sır şu: Onlar da insan," dedi Sylvia. Bir damlacık anlayış bulabilmek umuduyla çevresindeki yüzlere baktı. Bulamadı. Son baktığı surat Norman Mushari'ninkiydi. Duruma iğrenç bir biçimde ters düşen, açlık ve zina duygularıyla dolu bir sırıtış vardı suratında.

Sylvia birden izin isteyip kalktı, banyoya gidip ağladı.

* * *

Rosewater üzerinde gök gürültüsü işitiliyordu şimdi; sesten ürken benekli bir köpek kuduza yakalandığını sanıp itfaiyeden dışarı attı kendini. Köpek sokağın ortasında titreyerek durdu. Birbirinden uzak sokak lambaları solgun solgun yanıyordu. Adliye bodrumundaki karakolun önünde yanan mavi ampulden, itfaiye binasının önündeki kırmızı ampulden ve aynı zamanda otogar görevi yapan Testerekent Şekercisi'nin karşısındaki telefon kulübesinin içinde yanan beyaz ampulden başka ışık yoktu kasabada.

Büyük bir gümbürtü oldu. Şimşek ortalığı mavi-beyaz elmaslara boğdu.

Köpek, Rosewater Vakfı'na koştu, kapıyı tırmalayıp uludu. Eliot yukarıda uyuyordu hâlâ. Tavandaki tellerden birine asılı sayrılı şeffaflıktaki ütü istemez gömleği bir hayalet gibi sallanıyordu.

* * *

Eliot'ın yalnız bir gömleği vardı. Eliot'ın yalnız bir takım elbisesi vardı – küf kokulu, lacivert, beyaz çizgili, kruvaze bir takım; hela kapısının tokmağına asılıydı. Çok iyi dikilmiş bir takımdı çünkü çok eski olmasına rağmen hâlâ giyilecek durumdaydı. Eliot onu 1952'de New Jersey'nin New Egypt kasabasında bir itfaiyeciden takas yoluyla almıştı.

Eliot'ın yalnız bir çift pabucu vardı: siyah. Bir deney sonucu, çatlak içindeydiler. Eliot onları bir seferinde Johnson'ın Glo-coat denilen ürünüyle cilalamaya çalışmıştı; Glo-coat ayakkabı değil, yer cilasıydı. Pabucun biri çalışma masasının üstündeydi. Öteki banyoda, lavabonun kenarında duruyordu. Her pabucun içinde jartiyerine hâlâ bağlı, vişneçürüğü renginde bir çorap vardı. Banyodaki pabucun içindeki çoraba bağlı jartiyerin bir ucu suya dalmış, kılcal etkilenimin büyüsü sayesinde hem jartiyer hem çorap sırılsıklam olmuştu.

Dergi fotoğrafları dışında, bürodaki yeni ve renkli yegâne şeyler bir kutu aile boyu, bulaşık gününüzün mucizesi Tide marka deterjan ve büro kapısındaki kancalara asılı sarı muşamba bir yağmurluk ile kırmızı bir gönüllü itfaiyeci miğferiydi. Eliot, itfaiye teğmeniydi. İsteseydi yüzbaşı, hatta müdür bile olabilirdi çünkü usta ve özverili bir itfaiyeci olmaktan başka, birliğe altı tane de yeni kamyon armağan etmişti. Rütbesinin teğmenden yüksek olmaması kendi isteğiydi.

Yangınlarla boğuştuğu zamanlar dışında hep büro-

sunda olduğu için, bütün yangın alarmları hep Eliot'a gelirdi. Karyolasının yanında bu yüzden iki telefon duruyordu. Siyah telefon vakıf işleri içindi. Kırmızısı yangınlar içindi. Yangın telefonu geldiğinde, Eliot duvarda, noterlik beratının altındaki kırmızı düğmeye basardı. Düğme, itfaiye binasının kubbesinin altındaki canavar düdüğünü harekete geçirirdi. Canavar düdüğünü Eliot satın almıştı. Kubbeyi de.

Şimşek, korkunç bir gümbürtüyle çaktı.

"Tamam, tamam – tamam, tamam," dedi Eliot, uykusunda.

Siyah telefonu çalmak üzereydi. Üç kere çalmadan Eliot uyanıp cevap verecekti. Hangi saatte olursa olsun, telefon eden herkese söylediği şeyi yineleyecekti:

"Rosewater Vakfı. Size nasıl yardımcı olabiliriz?"

* * *

Senatör, Eliot'ın sabıkalılarla düşüp kalktığını sanıyordu. Yanılıyordu. Eliot'ın müşterilerinin çoğunun suç işlemeye yetecek ne cesareti ne de aklı vardı. Ama müşterilerinin kişilikleri konusunda Eliot da –özellikle babasıyla, bankerleri ve avukatlarıyla tartıştığında– yanılıyordu. Ona sorulsa, yardım etmeye çalıştığı insanlar, geçmiş kuşaklarda ormanları açan, bataklıkları kurutan, köprüleri kuran, savaş zamanında piyadenin belkemiğini oluşturan insanlardı – falan filan. Oysa Eliot'a yaslanan insanlar bundan çok farklı ve çok daha da salaktılar. Sözgelimi, oğullarının askerlik çağı geldiğinde, çoğu akli, ahlaki ve bedensel yetersizlik gerekçesiyle çürüğe çıkarılıyordu.

Rosewater ilçesi yoksulları arasında, Eliot'tan ve herkese açık sevgisinden uzak duracak kadar gururlu, ilçeyi terk edip Chicago'ya ya da Detroit'a gidip iş arayacak kadar yürekli sert bir takım da vardı. Tabii bunların çok

az bir bölümü gittiği yerde sürekli bir iş tutabiliyordu; ama hiç olmazsa denemiş oluyordu.

* * *

Eliot'ın siyah telefonunun çalmasına neden olacak müşteri, çoğu kişinin hesabına göre, yaşayamayacak kadar aptal, altmış sekiz yaşında bir bakireydi. Adı Diana Moon Glampers'dı. Onu hiç kimse sevmemişti. Onu hiç kimsenin sevmesi için bir neden yoktu. Çirkin, ahmak ve can sıkıcıydı. Kendini tanıtmak zorunda kaldığı ender durumlarda adının tümünü söyler, arkasından da kendisini bu hayata gereksiz yere sokan esrarengiz denklemi yinelerdi:

"Anam Moon'du. Babam Glampers."

* * *

Bu Glampers-Moon kırması, senatörün resmî ikametgâhı olan ama yılda on günden fazla oturmadığı, tuğladan yapılma Rosewater Malikânesi'nde temizlikçi olarak çalışırdı. Yılın geri kalan üç yüz elli beş gününde evin yirmi altı odası da Diana'nındı. Ortalığı kirletmekle suçlayabileceği birisi olması gibi bir lüksten bile yoksun, habire temizleyip dururdu evi.

Günlük işini bitirince altı arabalık garajın üst katındaki odasına çekilirdi. Garajdaki yegâne taşıtlar, tekerlekleri çıkarılıp tuğla üzerine oturtulmuş 1936 model bir Ford Fayton modeli arabayla, gidonundan bir yangın çanı sarkan, çocuklar için bir üçtekerdi. Üçteker, çocukluğunda Eliot'ındı.

Diana işini bitirdikten sonra odasında oturup çatlak yeşil plastikten radyosunu dinler ya da İncil'ini avuçlardı. Okuması yoktu. İncil lime lime olmuştu. Yatağının

başucundaki masada beyaz bir telefon duruyordu; bu, normal servis ücretlerinin dışında ayda yetmiş beş sent karşılığında Bell Telefon Şirketi'nden kiraladığı sözde "Prenses" modeli bir telefondu.

Şimşek çaktı.

Diana imdat, diye bağırdı. Bağırmakta haklıydı. Annesiyle babası 1916 yılında, Rosewater Kereste Fabrikası'nın pikniğinde yıldırım çarpması sonucu ölmüşlerdi. Kendi ölümünün de yıldırımdan olacağından emindi. Sürekli böbrekleri ağrıdığından, yıldırımın böbreklerine düşeceğinden de emindi.

"Prenses" telefonunun alıcısını kaldırdı. Her zaman aradığı tek numarayı çevirdi. Öbür tarafın açmasını beklerken küçük ağlama, inleme sesleri çıkarıyordu.

Eliot alıcıyı kaldırdı. Sesi tatlı, akıl almaz derecede babacandı – bir çellonun bam teli kadar insancıl bir sesti bu. "Rosewater Vakfı," dedi. "Size nasıl yardımcı olabiliriz?"

* * *

"Elektrik peşimde gene Bay Rosewater. Aramadan edemedim! Çok korkuyorum!"

"Ne zaman istersen ara hayatım. Onun için buradayım ben."

"Elektrik *vallahi* çarpacak bu sefer beni."

"Allah kahretsin be şu elektriği!" Eliot'ın öfkesi içtendi. "Bilemezsin nasıl kızıyorum şu elektriğe, sana ettiği işkenceye. Olmaz böyle şey yahu."

"Keşke gelip öldürüverse beni, habire tehdit edeceğine."

"Öyle bir şey olsaydı hayatım, bütün şehir yas tutardı."

"Kim üzülürdü ki?"

"*Ben* üzülürdüm."

"Sen herkese üzülüyorsun. *Başka* kim üzülürdü demek istiyorum."

"Çok, çok insan üzülürdü hayatım."

"Salak, bunak karının teki – altmış sekiz yaşında."

"Harika bir yaştır altmış sekiz."

"İnsanın bedenine güzel tek bir şey olmamışsa, altmış sekiz yıl çok uzun bir zamandır. Hiç hoş bir şey gelmedi başıma. Nasıl gelsin ki? Tanrı beyin dağıtırken kapının arkasına saklanmışım."

"Doğru değil!"

"Tanrı güzel, sağlam bedenleri dağıtırken de kapının arkasındaymışım. Gençliğimde bile hızlı koşamazdım, zıplayamazdım. Hiçbir zaman, bir kerecik bile olsun iyi hissetmedim kendimi. Bebekliğimden beri hep karnımda gaz, ayak bileklerim davul gibi, böbrek ağrıları. Tanrı para ve şans dağıtırken de kapının arkasında kalmışım. Kapının arkasından çıkacak cesareti bulunca, 'Tanrım, Tanrıcım, güzel Tanrım – bak, ben de varım burada,' diyecek yüreği bulunca da, güzel hiçbir şey kalmamış. O da bana mecburen patatesten bir burun vermiş. Tel fırça gibi saçlar, kurbağa gibi ses vermiş."

"Kurbağa sesi falan değil Diana, sesin çok güzel."

"Kurbağa sesi," diye diretti. "Bir kurbağa varmış orada, cennette, Bay Rosewater. Tanrı onu bu garip dünyaya gönderecekmiş doğsun diye ama akıllıymış kurbağa. 'Aman, güzel Tanrım,' demiş o akıllı kurbağa, 'senin için fark etmezse, kurban olayım, ben doğmasam daha iyi olacak. Aşağısı pek kurbağalara göre bir yer değil gibi geliyor bana.' Tanrı da bırakmış, kurbağa cennetin oralarda hoplayıp dursun, kimse onu balık yemi yapmasın, bacaklarını koparıp yemesin diye. İşte *o* kurbağanın sesini vermiş Tanrı bana."

* * *

Yine şimşek çaktı. Diana'nın sesi bir oktav yükseldi. "Keşke o kurbağanın dediğini deseydim ben de! Pek Diana Moon Glampers'lara göre de bir yer değil bu aşağısı!"

* * *

"Tamam, tamam Diana – tamam, tamam," dedi Eliot. Southern Comfort şişesinden bir fırt çekti.

"Böbleklerim ağrıyor bütün gün Bay Rosewater. Sanki içinden zehirli jiletler çıkan elektrik dolu alev alev top gülleleri ağır ağır, döne döne geçiyor habire içlerinden."

"Hoş bir duygu olmasa gerek."

"Değil."

"Keşke bir doktora göstersen şu böbreklerini be hayatım."

"Gösterdim. Dr. Winters'a gittim bugün, tam dediğin gibi. Sanki ben ineğim, o da sarhoş baytar. İtip dürtüp vurmayı bitirince de basıverdi kahkahayı. Keşke Rosewater'da herkesin böyle taş gibi böbrekleri olsa, dedi. Benim böbrek hastalığımın aslında kafamda olduğunu söyledi. Ah, Bay Rosewater, benim tek doktorum sensin artık."

"Ben doktor değilim ki hayatım."

"Bana ne. Indiana'nın bütün doktorlarını toplasan, hepsinden fazla onulmaz hastayı iyi etmişindir."

"Tamam, tamam..."

"Dawn Leonard on yıldır çıbandan çekiyordu, iyi ettin. Ned Calvin'in gözünde bebekliğinden beri o tik vardı, durdurdun. Pearl Flemming seni görmeye geldi, koltuk değneğini attı. Sırf tatlı sesini duymakla da benim böbrek ağrılarım geçti – yıldırım, şimşek de kesildi."

Doğruydu. Yalnız yağmurun onulmaz duygusallıktaki şıpırtısı işitiliyordu şimdi.

* * *

"Uyursun artık, değil mi hayatım?"

"Sayende. Ah, Bay Rosewater, senin kocaman heykelini dikmeli bu şehrin göbeğine – elmastan, altından, paha biçilmez yakuttan, saf uranyumdan yapılmalı. Koca adınla, yüksek eğitiminle, paranla, ananın öğrettiği o kibarlıkla şimdi koca bir şehirde olabilirdin altında Cadillac, yanında kalantorun kalantorları, ne bileyim, bandolar çalar, halk tezahürat yapar... Bu dünyada öyle güçlü, öyle yükseklerde olabilirdin ki, yukarıdan bize, Rosewater ilçesinin yoksul, gariban halkına baktığında böcek gibi görünürdük gözüne."

"Tamam, tamam..."

"İnsanın sahip olmak isteyebileceği her şeyi terk ettin, sırf küçük insanlara yardım etmek için – ama küçük insanlar da farkında bunun. Allah senden razı olsun Bay Rosewater. İyi geceler."

6

"Doğanın küçük tehlike çanları," dedi senatör, karanlık bir sesle; Sylvia, McAllister ve Mushari'ye. "Kaç tanesi dikkatimden kaçtı? Hepsi herhalde."

"Kendinizi suçlamayın," dedi McAllister.

"Bir insanın tek çocuğu olursa," dedi senatör, "ve aile ününü farklı, irade sahibi güçlü bireyler yetiştirmiş olmaya borçluysa, bir baba çocuğunun zırdeli olup olmadığını saptamak için hangi ölçütleri kullanabilir ki?"

"*Suçlamayın* kendinizi!" dedi McAllister.

"İnsanlar talihsizlikleri için kendilerinden başkasını suçlamasınlar, demekle geçti ömrüm."

"İstisnalar olmuştur."

"Çok az."

"O çok azın arasına kendinizi de koyun. Yeriniz orası."

"Çocukluğunda o itfaiye maskotu şamatası olmasaydı, Eliot böyle olmayabilirdi diye düşünmüşümdür hep. Nasıl da şımartmışlardı çocuğu! Bir numaralı pompa kamyonuna bindirirler, çanı çaldırırlar... Kontağı açıp kapayarak egzoz patlatmayı öğrettiler, susturucu fırlayıp gidince kahkahadan devrildiler... Hepsi de içki kokuyordu tabii..." Başını sallayıp gözlerini kırpıştırdı. "İçki ve itfaiye kamyonları – mutlu bir çocukluğa dönüş. Bilmiyorum, bilmiyorum, vallahi bilmiyorum. Ne zaman oraya

gitsek, 'Evimiz burası,' derdim ama buna inanacak kadar salak olabileceği aklımın köşesinden bile geçmezdi."

* * *

"Suç bende," dedi senatör.

"Bravo vallahi," dedi McAllister. "Oldu olacak, İkinci Dünya Savaşı'nda Eliot'ın başından geçen her şeyin suçunu da üstünüze alın. Bütün o itfaiyecilerin o duman dolu binada olmaları da sizin suçunuzdu mutlaka."

McAllister, Eliot'ın savaş sonunda geçirdiği ruhsal bunalımın tahmini nedeninden söz ediyordu. Duman dolu bina, Bavyera'da bir klarnet fabrikasıydı. İçinde bir sürü SS askeri olduğu sanılıyordu.

Eliot, bölüğünden bir manganın başına geçip binaya saldırmıştı. Genellikle Thomson makineli tabanca kullanırdı. Ama bu sefer, dumanın içinde kendi adamlarını vurma tehlikesi karşısında, süngü takıp tüfekle girmişti. Yıllar süren kıyım boyunca hiç kimseye süngü saplamamıştı Eliot.

Pencerelerden birinden içeri bir el bombası attı. Patladıktan sonra, Yüzbaşı Rosewater pencereden içeri daldığında, ağır ağır dalgalanan, göz düzeyinde, hareketsiz bir duman denizinin ortasındaydı. Burnunu temiz havada tutmak için başını arkaya devirdi. Almanları işitebiliyor ama göremiyordu.

İleri bir adım attı, ayağı bir cesede takılıp bir başka cesedin üstüne düştü. Bunlar el bombasının öldürdüğü Almanlardı. Ayağa kalktı ve kendini gaz maskesi takmış, miğferli bir Alman'la yüz yüze buldu.

İyi eğitilmiş bir asker olan Eliot, dizini adamın apış arasına gömdü, süngüyü gırtlağına sapladı, sonra çekip tüfeğinin kabzasıyla adamın çenesini dağıttı.

Sonra Eliot, solundan bir yerlerden bir Amerikalı ça-

vuşun bir şeyler bağırdığını duydu. Oralarda görüş daha iyi olmalıydı, çavuş şöyle bağırıyordu: "Ateş kes! Ateş etmeyin lan! Allah kahretsin – asker değil bunlar, itfaiyeci!"

Doğruydu: Eliot üç silahsız itfaiyeciyi öldürmüştü. Sıradan köylülerdi bunlar, yürek isteyen ama olağan bir işle uğraşıyorlardı: Bir binanın oksijenle birleşmesini engellemeye çalışıyorlardı.

Doktorlar Eliot'ın öldürdüğü üç adamın maskelerini çıkarınca, bunların iki ihtiyar ile bir çocuk olduğunu gördüler. Eliot'ın süngülediği çocuktu. On dört yaşından fazla göstermiyordu.

Olaydan sonraki on dakika içinde Eliot fazla etkilenmişe benzemiyordu. Sonra sakin sakin gitti, hareket halindeki bir kamyonun önüne yattı.

Kamyon zamanında durabildi ama lastikleri değiyordu Yüzbaşı Rosewater'a. Dehşet içindeki adamları onu kaldırdıklarında kaskatı kesilmiş olduğunu fark ettiler – o kadar katıydı ki, bir tek saçlarıyla topuklarından tutarak bile kaldırabilirlerdi.

On iki saat öyle kaldı – ne konuşuyor ne bir lokma yiyordu. Bunun üzerine, doğru Paris'e postaladılar.

* * *

"Paris'te nasıldı?" diye sordu senatör. "Aklı başında gibi miydi o sıralar?"

"Öyle tanıştık zaten."

"Anlamadım."

"Babamın yaylı sazlar dörtlüsü Amerikan hastanelerinden birindeki psikiyatri bölümünde bir konser vermişti; babam da Eliot'la sohbete dalmıştı ve Eliot'ın karşılaştığı en aklı başında Amerikalı olduğunu düşünüyordu. Eliot hastaneden çıkacak kadar iyileştiğinde, babam onu eve yemeğe çağırdı. Babamın onu nasıl tanış-

tırdığını hâlâ hatırlarım: 'İkinci Dünya Savaşı'nı şimdiye kadar fark eden tek Amerikalıyla tanışmanızı istiyorum.'"

"Öyle aklı başında olduğu izlenimi verecek neler söyledi ki?"

"Kesin olarak söylediği bir şeyden çok, bıraktığı izlenimdi. Babamın onu nasıl anlattığını hatırlıyorum. 'Eve getireceğim bu genç yüzbaşı,' dedi, 'sanattan nefret ediyor. Düşünebiliyor musun? *Nefret* ediyor; ama öyle bir nefret ediyor ki, ister istemez bayılıyorum ona. Sanıyorum ki, demek istediği, sanatın onu yüzüstü bırakmış olması; görev uğruna on dört yaşında bir çocuğu süngülemiş bir adamın böyle konuşması da çok mantıklı geliyor bana.'"

* * *

"Eliot'ı görür görmez sevdim."

"Kullanabileceğin bir başka sözcük yok mu?"

"Neden başka?"

"*Sevgiden* başka."

"Bundan daha iyi hangi sözcük olabilir ki?"

"Çok iyi bir sözcük *idi* – Eliot'ın diline düşene kadar. Suyu çıktı benim için. Ruslar *demokrasi* sözcüğüne ne yaptılarsa, Eliot da *sevgi* sözcüğüne aynı şeyi yapmıştır. Eliot, kim olurlarsa olsunlar, ne yaparlarsa yapsınlar herkesi sevecekse, belli kişileri belli nedenlerle seven bizlere başka bir sözcük bulmak kalıyor." Başını kaldırıp ölmüş karısının yağlıboya tablosuna baktı. "Sözgelimi, *onu* çöpçümüzden daha çok severdim – demek çağımızın en korkunç suçunu işlemişim: *ay-rım-cı-lık*."

* * *

Bitkince gülümsedi Sylvia. "Daha iyisini bulana ka-

dar kullanmaya devam etsem olur mu – hiç olmazsa bu gecelik?"

"Senin dudaklarından döküldüğünde bir anlamı var hâlâ."

"Paris'te onu görür görmez sevdim; şimdi de aklıma geldikçe seviyorum."

"Zırdeli olduğunu erken anlamışsındır ama herhalde."

"İçki içiyordu."

"İşte, sorunun temelinde de bu yatıyor!"

"Sonra Arthur Garvey Ulm'la o çok tatsız durum..." Arthur Garvey Ulm, Eliot'ın, vakıf hâlâ New York'tayken on bin dolar verdiği bir şairdi.

"Zavallı Arthur, ekonomik sonuçları ne olursa olsun, doğruyu söyleme özgürlüğünü korumak istediğini söyledi Eliot'a, Eliot da hemen orada, o anda yazdı çeki. Bir kokteyldeydi," dedi Sylvia. "Hatırlıyorum, Arthur Godfrey oradaydı... ve Robert Frost... Salvador Dalí... bir sürü birileri daha.

'Sen git, doğruyu yaz – çoktandır yazılmalıydı zaten,' dedi Eliot. 'Daha da para gerekirse daha başka doğrular yazmak için, hemen bana gel yine.'

Zavallı Arthur sarhoş gibi gezinip durdu partide; herkese çeki gösteriyor, gerçek mi diye soruyordu. Herkes ona gayet de güzel bir çek olduğunu söyleyince, Eliot'a döndü, çekin bir şaka olmadığını saptadı yine. Sonra neredeyse histerik bir biçimde, Eliot'a ne yazmasını istediğini sordu.

'Doğruyu!' dedi Eliot.

'Benim hamim sizsiniz... sandım ki, hamim olarak... belki de...'

'Hamin falan değilim. Sana doğruyu bulman için para veren, senin gibi bir Amerikan vatandaşıyım. Arada büyük fark var.'

'Doğru, doğru,' dedi Arthur. 'Doğrusu da o zaten.

Ben de öyle olsun isterim. Sadece düşünmüştüm de, belki istediğiniz özel bir konu falan vardır...'

'Konuyu *sen* seç ve seçerken korkusuz ol.'

'Tamam.' Ne yaptığının farkına bile varmadan bir asker selamı çaktı Eliot'a, oysa bildiğim kadarıyla askerlik bile yapmamıştı Arthur. Eliot'tan uzaklaştı ama yine partideki herkesi dolaşıp Eliot'ın ne tür şeylerle ilgilendiğini sordu. Sonunda yine Eliot'a döndü, bir zamanlar mevsimlik işçi olarak çalışıp meyve topladığını, mevsimlik meyve toplayıcılarının ne kadar kötü şartlar altında yaşadıkları konusunda bir dizi şiir yazmak istediğini söyledi.

Eliot dikeldi birden, gözleri çakmak çakmak tepeden baktı Arthur'a ve herkesin duyabileceği biçimde, 'Bayım, bayım!' dedi, 'Birleşik Meyve Şirketi'nin kurucusu ve en büyük hissedarı Rosewater ailesidir, bilmiyor musunuz?'"

"Ama yalan!" dedi senatör.

"Tabii yalan," dedi Sylvia.

"Vakfın Birleşik Meyve hisseleri var mıydı o sırada?" diye sordu senatör, McAllister'a.

"Bilmem; beş bin hisse falan belki."

"Hiçbir şey değil."

"Hiçbir şey değil," diye doğruladı McAllister.

"Zavallı Arthur kıpkırmızı kesildi, süklüm püklüm gitti, bir süre sonra dönüp Eliot'a, utana sıkıla, en sevdiği şairin kim olduğunu sordu. 'Adını bilmiyorum,' dedi Eliot, 'ama keşke bilseydim; çünkü ezberleyecek kadar önem verdiğim tek şiiri yazan odur.'

'Nerede okudunuz?'

'Bir duvarda yazılıydı Bay Ulm; Indiana'da, Rosewater ve Brown ilçeleri sınırında, Tahta Baraka Tavernası adındaki bir birahanenin erkekler helasının duvarında.'"

"Tuhaf... çok tuhaf," dedi senatör. "Tahta Baraka Tavernası –ne desem?– 1934 falan, o sıralar olmalı, yanıp kül oldu. Eliot'ın hatırlaması ne kadar tuhaf."

"Gitmiş miydi ki hiç?" diye sordu McAllister.

"Bir kere... hatırladığım kadarıyla yalnız bir kere," dedi senatör. "Berbat bir batakhaneydi, araba motor kaynatmasa, dünyada durmazdık. Eliot on yaşında mıydı, on iki mi? Erkekler helasına da gitmiştir mutlaka ve duvara yazılı bir şey de görmüştür – hiçbir zaman unutamadığı bir şey." Başını salladı. "Çok tuhaf, çok tuhaf."

"Neydi şiir?" diye sordu McAllister.

Sylvia, ağzından ayıp sözler çıkacağı için iki ihtiyardan peşinen özür dileyip Eliot'ın, Ulm'a yüksek sesle okuduğu dizeleri söyledi:

> Biz sizin kül tablalarınıza işemiyoruz,
> Siz de bizim keneflerimize izmarit atmayın.

* * *

"Zavallı şair, hüngür hüngür ağlayarak kaçtı," dedi Sylvia. "Ondan sonra aylarca ödüm patladı küçük paketleri açarken, içinden Arthur Garvey Ulm'un kulağı çıkacak diye."

* * *

"Sanattan nefret ediyormuş," dedi McAllister. Cık cık sesler çıkardı ağzıyla.

"Kendisi de şairdir oysa," dedi Sylvia.

"Bir yaşıma daha girdim," dedi senatör. "Hiçbir şiirini görmedim."

"Bana şiirler yazardı bazen."

"Hela duvarlarına yazarken mutlu oluyordur mutlaka. Hep merak ederdim kim yazar bunları hela duvarlarına diye. Şimdi biliyorum. Kendi oğlummuş."

"*Gerçekten* de hela duvarlarına mı yazıyor?" diye sordu McAllister.

"Yazdığını işittim," dedi Sylvia. "Masum bir şey ama, müstehcen değil. New York günlerinde, Eliot'ın şehrin her yerindeki erkek helalarına aynı mesajı yazdığını anlatırlardı hep."

"Hatırlıyor musunuz ne olduğunu?"

"Evet. '*Sevilmemek, unutulmak istiyorsan, makul ol.*' Özgün bir dizedir, bildiğim kadarıyla..."

* * *

Eliot o sırada bir romanın daktilo yazmasını okuyarak yeniden uykuya dalmaya çalışıyordu; romanın yazarı Arthur Garvey Ulm'dan başkası değildi.

Kitabın adı, *Gebe Bırak Bir Adamotunu*'ydu. John Donne'ın bir şiirinden alınma bir dizeydi bu. Kitabın sunusu şöyleydi: "Duyarlı firuzem, Eliot Rosewater için." Altında da Donne'dan bir alıntı daha vardı:

> Duyarlı firuze solgunlaşır
> Hastaysa takan

Ulm, zarfa bir de mektup eklemişti: Kitabının Noel'de Palindrome Yayınevi'nden çıkacağını ve *Erotizmin Beşiği* adlı kitapla birlikte, önemli bir kitap kulübünün başseçmelerinden biri olacağını yazıyordu.

Şüphesiz unutmuşsundur beni, Duyarlı Firuze, ***diyordu mektubun bir bölümü***. Unutulmaya değerdi de, senin bildiğin Arthur Garvey Ulm. Ne kadar korkak bir yaratıktı ve ne kadar da salaktı, şair olduğunu düşünmekle! Senin acımasızlığının aslında ne kadar cömert ve iyi olduğunu tam olarak anlaması ne kadar, ne kadar uzun bir zaman aldı! Benim yanlışlarımı ve bunları nasıl düzeltmem gerektiğini ne kadar kapsamlı, ne kadar özlü söyledin! İşte şimdi sana (on dört yıl sonra)

benden sekiz yüz sayfa düzyazı. Benim tarafımdan yaratılamazdı sen olmasaydın – bunu derken de parandan söz etmek istemiyorum. (Para boktur – kitapta söylemek istediklerimden biri de bu.) Demek istediğim, içinde bulunduğumuz bu hasta, hasta toplum hakkındaki doğruların yazılması için diretmen ve bunu anlatacak sözcüklerin hela duvarlarında bulunabileceğini söylemen.

Eliot, ne tür tavsiyelerde bulunmuş olabileceği bir yana, Arthur Garvey Ulm'un kim olduğunu bile hatırlamıyordu. Ulm'un verdiği ipuçları çok bulanıktı. Ama yararlı bir tavsiyede bulunmuş olduğuna sevinmişti; hatta Ulm'un şu sözlerini okuyunca zevkten dört köşe oldu:

İsterlerse vursunlar, isterlerse assınlar beni; ama doğruyu söyledim. İkiyüzlülerin, sahtekârların, sanat düşmanlarının diş gıcırtıları kulağıma müzik gibi çalınacak. Kutsal yardımlarınla, onlarla ilgili doğrunun ecinnisini sihirli lambadan salıverdim ve onu yeniden hapsetmeye güçleri asla, asla, asla yetmeyecek!

Eliot, açıklanmaları Ulm'un öldürülmesine neden olabilecek doğruları şevkle okumaya başladı:

BÖLÜM BİR

Kolunu kıvırdım bacaklarını aralayana kadar, intikam aletimi köküne kadar soktum, yarı zevkten yarı acıdan küçük bir çığlık attı (gel de anla karı kısmını!).

Eliot kamışının sertleşmiş olduğunu fark etti. "Allah cezanı vermesin," dedi üreme organına. "Ne kadar saçmaladığının farkında mısın?"

* * *

"Bir çocuk olsaydı keşke," dedi senatör yine. Sonra da pişmanlığının derinliğine şu düşünce saplandı: Bunu, büyülü çocuğu peydahlamayı beceremeyen kadına söylemesi, acımasızlıktı. "Bağışla şu bunağı Sylvia. Çocuk olmadığı için Tanrı'ya şükürler ediyorsundur mutlaka."

Banyodaki ağlamasından yeni dönen Sylvia, küçük, deneysel hareketlerle, böyle bir çocuk olsaydı onu çok seveceğini ama aynı zamanda da büyük bir olasılıkla ona acıyacağını belirtti. "Böyle bir şey için Tanrı'ya şükredilir mi hiç?"

"Sana çok özel bir soru sorabilir miyim?"

"Hayat hep soruyor."

"Eliot'ın günün birinde bir çocuk yapması için en ufak bir olasılık var mı sence?"

"Onu üç yıldır görmedim ki."

"Tahminde bulunmanı istiyorum sadece."

"Şu kadarını söyleyeyim," dedi Sylvia, "evliliğimizin son yıllarında sevişmek ikimiz için de pek bir tutku değildi artık. Eliot bir zamanlar çok tatlı bir sevişme meraklısıydı ama çocuğu olsun istemedi hiç."

Pişmanlık sesleri çıkardı senatör. "*Kendi* çocuğuma iyi bakabilseydim keşke!" Yüzünü ekşitti. "Eliot'ın New York'tayken bir zamanlar gittiği ruh doktorunu aramıştım. Geçen yıla kadar sallamıştım. Eliot'la ilgili her şeyi yirmi yıl gecikmeyle yapabiliyorum ancak. Doğrusunu istersen, bu kadar görkemli bir yaratığın bu kadar bombok olabileceğini hâlâ aklım doğru dürüst almıyor!"

Mushari, Eliot'ın hastalığının klinik ayrıntılarına duyduğu açlığı gizleyerek, konuşmasını sürdürsün diye senatörü birisinin dürtmesini bekledi. Kimse çıkmayınca da Mushari kendisi sordu: "Peki doktor ne dedi?"

Hiçbir şeyden kuşkulanmayan senatör, sürdürdü: "Senin konuşmak istediğin konuları konuşmak istemez hiç bu insanlar. Hep başka konu açarlar. Kim olduğumu

öğrenince Eliot'tan söz etmek istemedi. Rosewater Yasası'nı konuşmak istedi." Rosewater Yasası, senatöre göre yasama hayatının başeseriydi. Müstehcen yayın yapmayı ve bulundurmayı, elli bin dolar ağır para, on yıl ağır hapisle cezalandırılan bir federal suç haline getiriyordu. Başeser sayılmasının nedeni, müstehceni tanımlayabildiği içindi.

> Üreme organlarına, *diyordu yasa*, bedensel boşalmalara ve bedensel kıllara dikkat çeken her resim, plak ya da yazı müstehcendir.

"Bu ruh doktoru da *benim* çocukluğumla ilgili bilgiler edinmek istiyordu," diye yakındı senatör. "Bedensel kıllar hakkındaki düşüncelerimi öğrenmek istiyordu." Dehşetle titredi senatör. "Konuyu lütfen değiştirmesini, bildiğim kadarıyla tiksintimi sağduyu sahibi bütün insanların paylaştığını söyledim." Parmağıyla McAllister'ı gösterdi, sırf parmağını birisine –herhangi birisine– doğrultmak istediği için. "İşte müstehcenliğin özeti. Başkaları, 'Ay, nasıl anlıyorsunuz, sanattan falan nasıl ayırt ediyorsunuz?' diyorlar. Yasaya yazmışım müstehcenliğin özetini! Müstehcen ile sanat arasındaki fark, kıldır!"

Kıpkırmızı kesildi ve utanç içinde özür diledi Sylvia'dan. "Çok affedersin canım."

Mushari, senatörü dürtmek zorunda kaldı yine. "Peki doktor hiç mi bir şey demedi Eliot'la ilgili?"

"Canına yandığımın doktoru, Eliot'ın ona herkesin bildiği tarihî gerçeklerden –genellikle de yoksullar ile kaçıkların ezilmeleriyle ilgili tarihî gerçeklerden– başka hiçbir şey anlatmadığını söyledi. Eliot'ın hastalığıyla ilgili koyabileceği herhangi bir teşhisin sorumsuz bir varsayım olmaktan öteye gidemeyeceğini söyledi. Çok endi-

şeli bir baba olarak doktora dedim ki: 'Hadi bakalım, oğlumla ilgili ne varsayacaksan varsay. Seni sorumlu tutmayacağım, söz. Doğru ya da yanlış, ne söylersen söyle çok müteşekkir kalacağım çünkü sorumlu ya da sorumsuz, doğru ya da yanlış, oğlum konusundaki bütün düşünceleri yıllar önce tükettim. Paslanmaz çelikten kaşığını sok şu mutsuz ihtiyarın beynine doktor ve karıştır.'

O da bana dedi ki: 'Sorumsuz düşüncelerimi size iletmeden önce, cinsel sapmaları tartışmamız gerekecek biraz. Eliot da ister istemez karışacak bu konuya – ve böyle bir müdahale sizden şiddetli bir tepki getirecekse, konuşmamızı hemen burada keselim daha iyi.' 'Devam et,' dedim. 'İçi geçmiş moruğun biriyim ben ve derler ki içi geçmiş moruklar hiç kimsenin lafına alınmazlar. Ben şahsen inanmam buna ama inanmaya çalışacağım.'

'Pekâlâ,' dedi. 'Diyelim ki, normal şartlar altında, sağlıklı bir delikanlı, anası ya da kız kardeşi olmayan güzel bir kadını cinsel açıdan tahrik edici bulur. Eğer başka bir şeyi –sözgelimi bir başka adamı ya da bir şemsiyeyi, İmparatoriçe Josephine'in devekuşu tüyünden şalını, bir koyunu, bir cesedi, anasını, çalıntı bir jartiyeri– tahrik edici bulursa, biz buna *sapma* deriz.'

Böyle insanların varlığından haberdar olduğumu, doğrusu haklarında fazla kafa patlatmadığımı çünkü kafa patlatılacak pek bir şey olmadığını düşündüğümü söyledim.

'Çok güzel,' dedi. 'Sakin, makul bir tepki bu Senatör Rosewater ve ne yalan söyleyeyim, sizden gelmesine şaşmadım desem yalan olur. Dolayısıyla hemen bir sonraki varsayıma ulaşalım ve her sapmanın bir bağlantı hatasından doğduğunu söyleyelim. Doğa ve toplum, bir adama, cinselliğini al, şuraya götür ve şunu şunu yap, der. Ama bir bağlantı hatası varsa, zavallı gariban büyük bir hevesle hemen yanlış yere gider ve büyük bir gurur ve enerjiyle

korkunç derecede yanlış bir şey yapar; bunun karşılığında da, azgın bir kalabalık tarafından parça parça edileceğine polisler tarafından sakat bırakılmakla kurtulabilirse, kendini kısmetli saymalıdır.'

Yıllardan beri ilk defa büyük bir korku doğdu içime," dedi senatör, "ve bu duyguyu doktora ilettim.

'Çok güzel,' dedi yine. 'Doktorluğun verebileceği en büyük haz, mesleğe yabancı birisini çok büyük korkulara doğru itip sonra sağ salim geri getirmektir. Eliot'ta bağlantı hataları olduğu kesin ama bu kısa devre, cinsel enerjisini çok kötü bir yere yöneltti diyemeyiz.'

'Nedir?' diye haykırdım, ister istemez gözümün önüne Eliot'ı kadın çamaşırları çalarken, Eliot'ı metroda insanların saçlarından bir tutam keserken, Eliot'ı röntgene yatarken, getirerek." Dehşetle titredi Indiana senatörü. "'Söyleyin bana doktor,' dedim, 'söyleyin. Eliot cinsel enerjisini nereye yöneltiyor?'

'Ütopyaya,' dedi."

Norman Mushari'nin düş kırıklığı o kadar büyüktü ki, hapşırdı.

7

Gebe Bırak Bir Adamotunu'yu okudukça ağırlaşıyordu Eliot'ın gözkapakları. Kitabı rasgele karıştırıyor, ikiyüzlülerin dişlerini gıcırdatacak sözcükler bulacağını umuyordu. Gözüne takılan bölümlerden birinde, karısına ömür boyu tek bir orgazm bile tattıramadığı için başına belalar yağan bir yargıç vardı. Bir başkasında da sabun reklamı hazırlayan bir reklamcı sarhoş oluyor, evinin kapılarını kilitliyor, sonra da üzerine annesinin gelinliğini giyiyordu. Eliot alnını kırıştırdı. Bu yazılanların ikiyüzlülere karşı kurulmuş hiç değilse orta halli bir tuzak olabileceğini düşünmeye çalıştı, başaramadı.

Şimdi de reklamcının nişanlısının, babasının şoförünü nasıl baştan çıkardığını okuyordu. Kız adamı kışkırtıyor, üniformasının göğüs ceplerindeki düğmeleri dişleriyle koparıyordu. Eliot horul horul uyumaya başladı.

Telefon üç kere çaldı.

"Rosewater Vakfı. Size nasıl yardımcı olabiliriz?"

"Bay Rosewater," dedi ürkek bir erkek sesi. "Beni tanımazsınız."

"Bunun önemli olabileceğini mi sanıyorsunuz?"

"Ben bir hiçim Bay Rosewater. Bir hiçten de azım."

"Tanrı kötü bir yanlış yapmış anlaşılan, öyle mi?"

"Beni yaratırken, evet. Çok büyük bir yanlış."

"Doğru yere başvurdunuz galiba."

"Nasıl bir yer ki orası?"

"Nasıl öğrendiniz varlığımızı?"

"Telefon kulübesine kocaman, sarılı siyahlı bir etiket yapıştırmışlar. '*Kendinizi öldürmeyin, Rosewater Vakfı'na telefon edin,*' diyor, yanında da sizin telefon numaranız var." Bölgedeki tüm telefon kulübelerinde ve gönüllü itfaiyecilerin arabalarının arkalarında vardı bu etiketlerden. "Altına da biri kalemle ne yazmış, biliyor musunuz?"

"Hayır."

"Diyor ki, '*Eliot Rosewater ermiş bir adamdır. Size sevgi ve para verir. Ama onun yerine Indiana'nın en iyi vuruşan karısını istiyorsanız, Melissa'ya telefon edin.*' Sonra da kadının telefon numarası var."

"Yabancısı mısınız buraların?"

"Ben her yerin yabancısıyım. Ama *siz* nesiniz – din falan gibi bir şey mi?"

"Çifte Ruh Tohumlu Yargıöncesi Vaftizcisi."

"Ne?"

"Birileri bana ille de bir din yakıştırmaya kalktığında böyle derim hep. Gerçekten de böyle bir mezhep var. Çok da iyi bir mezhep olsa gerek. Ayak yıkama ayinlerine inanıyorlar, din adamları da ücret almıyor. Ben de ayaklarımı yıkarım ve ücret almam."

"Anlayamıyorum," dedi telefondaki adam.

"Sizi rahatlatmaya, benimle ölümüne ciddi olmanız gerekmediğini anlatmaya çalışıyorum. Çifte Ruh Tohumlu Yargıöncesi Vaftizcilerinden değilsiniz, değil mi?"

"Yok yahu!"

"Dünyada topu topu iki yüz kişiler. Biri karşıma çıkacak günün birinde, ben de ona size şimdi söylediklerimi söyleyeceğim." Eliot içkisinden bir yudum aldı. "O ânın korkusu içinde yaşıyorum; o ânın bir gün geleceğinden de hiç kuşkum yok."

"Sarhoş gibi geliyor sesiniz. Sanki şimdi bir şeyler içmişsiniz gibi birtakım sesler geldi."

"Olabilir. Size nasıl yardımcı olabiliriz?"

"Nesiniz siz yahu?"

"Devlet."

"Ne?"

"Devlet. Madem din değilim, yine de insanların kendilerini öldürmelerine engel olmak istiyorum, demek ki devletim, öyle değil mi?"

Adam bir şeyler mırıldandı.

"Ya da Kilise Yardımlaşma Sandığı."

"Dalga mı geçiyorsunuz benimle?"

"O benim bileceğim iş."

"İntihara hazırlanan insanlarla ilgili etiketler yapıştırmayı eğlence mi sayıyorsunuz?"

"İntihara mı hazırlanıyordunuz yoksa?"

"Ya hazırlanıyorduysam?"

"Kendi yaşamımı sürdürmek için bulduğum eşsiz nedenleri açıklamazdım size."

"Ne yapardınız onun yerine?"

"Yalnız bir haftacık daha yaşamak için biçeceğiniz fiyatı sorardım."

Bir sessizlik oldu.

"İşittiniz mi dediğimi?" diye sordu Eliot.

"İşittim."

"Kendinizi öldürmeyecekseniz telefonu kapatır mısınız lütfen? Bu hattı kullanmak isteyen başkaları da var."

"Deli gibi konuşuyorsunuz."

"İntiharı düşünen sizsiniz."

"Desem ki, bir milyon dolar karşılığında bir hafta daha yaşarım?"

"'Geber,' derim. Bin doları dene."

"Bin dolar."

"Geber. Yüz doları dene."

"Yüz dolar."

"Şimdi anlaştık. Gel de konuşalım." Büronun adresini verdi. "İtfaiyenin önündeki köpeklerden korkma," dedi. "Yalnız canavar düdüğü çaldığında ısırırlar."

* * *

Canavar düdüğüne gelince: Eliot'ın bildiği kadarıyla, batı yarımküresinin en gürültülü canavar düdüğüydü bu. Otuz beygirlik elektrikli bir kontağın ateşlediği yedi yüz kiloluk bir Messerschmitt motoruyla çalışıyordu. İkinci Dünya Savaşı sırasında Berlin'in en büyük canavar düdüğüydü. Rosewater Vakfı bunu Batı Alman hükümetinden satın almış ve kimden geldiğini söylemeden kasabaya armağan etmişti.

Düdük bir tren vagonuna yüklenip Rosewater'a geldiğinde, kimin armağanı olabileceğini belirten ufacık bir etiketten başka bir şey yoktu üzerinde. "Bir dosttan, saygılarla," yazılıydı etikette.

* * *

Eliot, somyasının altında tuttuğu kocaman deftere yazmaktaydı. Defter pürtüklü kara deriyle kaplıydı, üç yüz yeşil, çizgili sayfası vardı. Eliot'ın *Kayıt Defteri*'ydi bu. Vakfın Rosewater'da ilk işe başladığı günden beri her müşterinin adını, derdini ve vakfın ona yaptığı yardımı işliyordu içine.

Defter neredeyse dolmuştu. İçinde neler yazdığını ancak Eliot ile karısı anlayabilirdi. Eliot, az önce arayan intihara niyetli adamın kaydını yapıyordu şimdi de. Adam gelmiş, Eliot'ı görmüş, az önce de gitmişti. Giderken suratı biraz asıktı; sanki kazıklanmış ya da kendisiyle alay edilmiş ama bunun nasıl ve niçin olduğunu anlayamamış gibi.

"Sherman Wesley Little," diye yazdı Eliot. "*İndi, İnt-TRNC-İŞZ-2DS-K3Ç-Ç2ÇF-RB 300$.*" Çözümlendiğinde, bu şifreli yazıdan çıkan anlam şuydu: Little, Indianapolisli'ydi, intiharı düşünen bir tornacıydı, işsizdi, İkinci Dünya Savaşı'na katılmıştı, bir karısı ve üç çocuğu vardı; çocukların ikincisi çocuk felci geçirmişti. Eliot ona üç yüz dolarlık bir Rosewater bursu vermişti.

Defterde daha sık görülen bir kayıt da "AŞ" idi. Herhangi bir nedenle ya da nedensiz olarak kendini kötü hisseden insanlara Eliot'ın öğüdüydü bu: "Hayatım sen ne yap, biliyor musun? Bir aspirin al, üstüne de bir bardak şarap iç."

* * *

"SA", "sinek avı" demekti. İnsanlar çoğu zaman, büyük iyilikler yapmak istiyorlardı Eliot'a. Eliot da onların belirli saatlerde bürosuna gelip sinekleri yok etmelerini istiyordu. Sinek mevsiminde çok güç oluyordu bu çünkü Eliot'ın pencerelerinde tel yoktu. Üstelik de bürosu alt kattaki aşevinin iğrenç mutfağına yağlı bir hava borusuyla doğrudan doğruya bağlıydı.

Sinek avları aslında birer ayine dönüşmüştü. Ayinin kuralları da öylesine yerleşmişti ki, bilinen sinek öldürücüleri kullanılmıyordu. Kadınlarla erkekler değişik yöntemlerle avlanıyorlardı. Erkekler lastik bant, kadınlarsa bir fincan ılık suyla sabun köpüğü kullanıyorlardı.

Lastik bant yöntemi şöyleydi: Erkek, bir lastik bandı bir yerinden kesiyordu. Bant böylece ip biçimi almış oluyordu. Erkek bu ipi iki elinin arasında geriyor, tüfekle nişan alıyormuş gibi ipin üzerinden ileriye doğru bakıyor, sineği nişanlayınca da bandın yüzüne yakın olan ucunu

bırakıveriyordu. Tam isabet alan sinek genellikle darmadağın oluyordu; Eliot'ın bürosunun duvarlarının rengi bu yüzden biraz tuhaftı. Sinek püresi rengindeydiler.

Fincan ve sabun köpüğü yöntemiyse şöyleydi: Kadın, herhangi bir yere baş aşağı konmuş bir sinek arardı. Sonra sabun köpüğü dolu fincanı yavaş yavaş sineğin tam altına getirirdi. Bu avlanma biçiminin temeli, baş aşağı duran sineklerin, bir tehlikeden kaçarken kanatlarını kullanmadan önce birkaç santim boşlukta düşmeleriydi. İyi bir av sırasında, sinek, tehlikeyi ancak fincan tam altındayken fark eder, fincanın içine düşer ve sabun köpüklerinin içine gömülüp boğulurdu.

Bu yöntemle ilgili olarak Eliot şöyle derdi: "Bu yöntemi ilk kez kullanana dek kimse gerçekleşebileceğine ihtimal vermiyor. Ama bir başarınca da bir türlü durmak bilmiyor."

* * *

Defterin arka sayfalarında, Eliot'ın yıllar önce, Sylvia'nın eve artık asla dönmeyeceğini anladığı bir akşam yazmaya başladığı, hiç ama hiç bitmemiş bir roman vardı.

> Niçin bunca can dünyada durmadan başarısızlığa uğrayıp, ölüp, sonra yine oraya dönüyor? Çünkü cennet bir hiçtir. Cennetin sedeften kapılarının üzerine şu sözcükler kazınmalı:
>
> BİRAZ HİÇLE, EY TANRIM, NELER, NELER OLUR.
>
> Ama cennetin sonsuz kapılarında serserilerin karalamalarından başka yazılı bir şey yok. "Bulgaristan Dünya Fuarı'na hoş geldiniz!" der, sedef üzerine kurşunkalemle yazılmış bir not. "Komünistler Moskova'ya," der biri.
>
> Bir başkası, "Zenci düzmediysen erkek değilsin,"

der. Birisi de bunu karalayarak değiştirmiştir: "Zenci *olmadıysan* erkek değilsin."

"Burada düzecek birini nerede bulacağız?" diye sorar azgının biri. "Bir deste kâğıt düz," diye karşılık alır.

Benim katkım:

Cennetin duvarlarını karalayanlar
Boklarından küçük toplar yapsınlar
Ve okuyanlar bu küçük şakaları
Yesinler o topak topak bokları.

* * *

"Kubilay Han, Napoléon, Julius Caesar ve Aslan Yürekli Rişar: Hepsi bombok herifler," der cesur biri. Kimse buna karşı çıkamaz, hakaret görenlerin de bu sözlere karşı çıkmaları beklenemez. Kubilay Han'ın ölümsüz ruhu şimdi Peru'da, Lima'da oturan bir baytar karısının yumuşak başlı tenini doldurmuştur. Bonaparte'ın ölümsüz ruhuysa Massachusetts'te, Cotuit liman başkanının oğlunun on dört yaşındaki sıcak, yapışkan teninden bakıyor dünyaya. Yüce Caesar'ın ruhuysa Andaman Adaları'ndaki frengili bir pigme dulunun etinin içinde ömür tüketiyor. Aslan Yürekli ise bir kez daha gezileri sırasında tutsak düşmüş: Indiana'nın Rosewater'ında oturan zavallı bir teşhircinin, boş zamanlarında çöpçülük yapan Coach Letzinger'ın etinin tutsağı. Coach, içinde zavallı Kral Rişar'ı taşıyarak, yılda üç ya da dört kez otobüsle Indianapolis'e gider. Yolculukta üzerinde giysi olarak sadece ayakkabı, çorap, jartiyer, yağmurluk ve boynuna asılı krom kaplı bir düdük vardır. Indianapolis'e varınca, büyük mağazalardan birinin gümüş eşya satan bölümüne girer. Mağazaların bu bölümleri, çeyizleri için yeni gümüş takımlar seçmeye gelen gelin adaylarıyla dolu-

dur hep. Coach düdüğünü çalar. Bütün kızlar başlarını çevirip bakarlar, Coach yağmurluğunun önünü açar, yeniden örter, sonra da bütün hızıyla koşarak kaçar, Rosewater'a dönen otobüse yetişir.

* * *

Akla gelebilecek en can sıkıcı yerdir cennet, *diye sürüyordu Eliot'ın romanı.* Ruhların çoğu da bu yüzden yeniden doğmak için kuyruğa girer. Yaşarlar, severler, başarısızlığa uğrayıp ölürler, sonra kuyruğa girerler yine, yeniden doğmak için. Yazgılarına boyun eğmişlerdir. Bir ırka ya da bir başkasına, bir cinse ya da bir başkasına, bir ulusa ya da bir başkasına, bir sınıfa ya da bir başkasına katılmak için didinmezler. Bütün istedikleri, üç boyut, anlaşılması kolay küçük zaman paketleri ve içerisiyle dışarısını ayırt etmelerine yardımcı olacak kadar kapalı bir mekândır.

İçerisi yoktur burada. Dışarısı yoktur burada. Kapıların bir yanından ötekine geçmek, hiçbir yerden hiçbir yere ya da her yerden her yere geçmek demektir. Samanyolu kadar uzun ve geniş bir bilardo masası düşünün. Kusursuz, düz bir mermer parçasının üzerine yeşil bir çuha yapıştırılmış. Mermerin tam orta yerinde bir kapı düşünün. Bu kadarını düşünebilenler, cennet üzerine bilinebilecek her şeyi kavramışlar demektir. Bu yüzden de, buradakilerin içerisiyle dışarısını ayırt edebilmek için nasıl bir açlık duyduklarını anlamak kolaydır.

* * *

Cennetin tüm rahatsızlığına rağmen, yeniden doğmak istemeyen birkaç kişiyiz burada. Ben, İsa'dan sonra 1587 yılından beri dünyaya ayak basmadım. O tarihte,

Walpurga Hausmännin adında bir kadının tenindeyken, Avusturya'nın küçük Dillingen kasabasında idam edilmiştim. Tenimin sözde suçu, büyücülüktü. Cezayı duyunca çok çıkmak istedim o tenden. Nasıl olsa bir süre sonra ayrılacaktım çünkü o teni seksen beş yıldan fazladır üzerimde taşıyordum. Ama çıkamadım. Bir kalasa bağladılar zavallı etimi, kalası bir arabanın arkasına koydular, belediye sarayının önüne getirdiler. Orada, kızgın kerpetenlerle sağ kolumu ve sol mememi kopardılar. Sonra aşağı kapıya götürüp sağ mememi kopardılar. Sonra hastanenin kapısının önüne götürüp sağ kolumu omzumdan söktüler. Sonra da köy meydanına götürdüler beni. Altmış iki yıldır ehliyetli ve yeminli bir ebe olduğum halde, yaptığım büyük kötülüklerin cezası olarak sağ elimi kestiler. Sonra beni bir kazığa bağladılar, diri diri yaktılar, küllerimi de yakındaki bir dereye savurdular.

Dediğim gibi, o gündür bu gündür dönmedim dünyaya.

* * *

Durum öyle ki, şu tatlı dünyamıza dönmek isteyenlerin çoğu, etleri ağır ağır, akla gelmeyecek biçimlerde işkence görmüş kişilerdir. İşkence ve ölüm cezalarını, suç işlenmesini engelledikleri gerekçesiyle savunanları sevindirecek bir gerçek olsa bu. Ama tuhaf şeyler oluyor son zamanlarda. Yeni yeni canlar geliyor. Bizim başımıza gelenlerle karşılaştırılınca, hiçbir şey olmamış onlara dünyada. Dizlerini bile çarpmamışlar bir yere, yine de savaşlardan dönen askerî birliklerin edasıyla geliyorlar buraya, "Dönmek mi? Asla!" diyorlar.

"Kim bunlar?" diye soruyorum kendime. "Başlarına gelen bu inanılmaz derecede kötü şey ne ola ki?" Ama şunun farkına varıyorum: Sorularıma doyurucu yanıtlar

alabilmem için ölü olmaktan vazgeçmem gerekiyor. Yeniden doğmama izin vermem gerekecek.

Aldığım haberlere göre, Aslan Yürekli Rişar'ın ruhunun şimdi yaşadığı yere, Indiana'nın Rosewater kentine gidecekmişim.

Eliot'ın kara telefonu çaldı.

"Rosewater Vakfı. Size nasıl yardımcı olabiliriz?"

"Bay Rosewater?" dedi ağlamaklı bir kadın sesi. "Ben... ben Stella Wakeby." Eliot'ın bu açıklamaya göstereceği tepkiyi bekleyerek sık sık solumaya başladı.

"Ooo merhaba," dedi Eliot, neşeyle. "Sesinizi yeniden duymak ne güzel! Ne hoş bir rastlantı!" Stella Wakeby'yi tanımıyordu.

"Bay Rosewater, sizden... sizden hiçbir şey istemedim şimdiye kadar, değil mi?"

"Hayır, hayır, istemediniz."

"Derdi benimkinden daha az bir sürü insan durmadan rahatsız ediyor sizi."

"Kimsenin beni *rahatsız* ettiğini düşünmem aslında. Ama bazı kişileri diğerlerinden daha çok gördüğüm doğrudur." Sözgelimi, Diana Moon Glampers'la o kadar çok işi oluyordu ki, defterine kaydetmiyordu bile artık. Eliot şöyle bir şansını denedi: "Ama sizin taşıdığınız yükü de sık sık düşünmüşümdür."

"Ah, Bay Rosewater, bilseniz... bir bilseniz..." Hıçkırarak ağlamaya başladı. "Şimdiye kadar *Senatör* Rosewater'ın insanlarıyız biz, diye düşünmüşüzdür, *Eliot* Rosewater'ın değil."

"Aman, yapmayın ne olur."

"Ne olursa olsun, kendi yağımızda kavrulduk hep şimdiye kadar. Kaç kere yolda başımı çevirdim, yanınızdan geçerken. Size karşı olduğumdan değil, Wakeby'lerin durumunun iyi olduğunu anlatmak için."

"Anlıyordum. Çok da seviniyordum bu duruma." Eliot, yolda yürürken yanından geçen hiçbir kadının başını çevirdiğini hatırlamıyordu. Aslında, sokaklarda o kadar az dolaşıyordu ki, bu siniri bozuk Stella'nın kendisine herhangi bir tepki gösterebilme olanağı oldukça kısıtlıydı. Eliot kadının bir sokak aralığında korkunç bir yoksulluk içinde yaşadığını, kasabada bir yaşantısı olduğunun ve herkesin onu tanıdığının da yalnızca bir hayal olduğunu tahmin etti. Tahmini doğruydu.

"Uyuyamadım bu gece Bay Rosewater. Çıkıp dolaştım biraz."

"Ne kadar da seversiniz dolaşmayı."

"Bir bilseniz Bay Rosewater – dolunay zamanı, yarımay zamanı, yeniay zamanı, hiç ay yokken..."

"Bir de yağmur yağıyor bu gece."

"Seviyorum yağmuru."

"Ben de."

"Bir ışık yanıyordu komşunun penceresinde."

"Allah razı olsun komşulardan."

"Kapıyı çaldım, içeri aldılar beni. 'Biri bana yardım etmezse bir adım daha atamam,' dedim. 'Bir yardım gelmezse bana, yarınlar da gelmesin, bana ne. Senatör Rosewater insanı olamam artık!'"

"Dur, dur."

"Beni arabaya bindirdiler bunun üzerine, en yakın telefon kulübesine getirdiler. 'Eliot'ı ara,' dediler. 'O sana yardım eder.' Ben de öyle yaptım."

"Beni şimdi gelip görmek ister misin hayatım, yoksa yarına kadar bekleyebilir misin?"

"Yarın." Bir soru gibi çıktı ağzından.

"Çok iyi! Ne zaman uygunsa hayatım."

"Yarın."

"Yarın, hayatım. Çok güzel bir gün olacak."

"Allah razı olsun!"

"Dur, dur."

"Aaahh, Bay Rosewater, Allah razı olsun sizden."

* * *

Eliot ahizeyi yerine koydu. Telefon hemen çaldı yine.

"Rosewater Vakfı. Size nasıl yardımcı olabiliriz?"

"Önce bir tıraş olup yeni bir elbise alsan kendine iyi olur," dedi bir erkek sesi.

"Efendim?"

"Eliot..."

"Evet?"

"Sesimi bile tanımadın değil mi?"

"Özür dilerim... ama..."

"Babanım ulan senin, Allah belanı vermesin!"

* * *

"Baba!" dedi Eliot. Sevgi, şaşkınlık ve sevinç doluydu sesi. "Sesini duymak ne hoş."

"Tanıyamadın bile."

"Kusura bakma. Anlarsın ya... durmadan işliyor telefon."

"Yaa, öyle mi?"

"Sen de biliyorsun bunu."

"Biliyorum maalesef."

"Vay canına; peki nasılsın baba?"

"Nefis!" dedi senatör, alayla. "Bundan iyisi can sağlığı!"

"Çok sevindim."

Senatör sövdü.

"Ne oldu baba?"

"Sarhoşun biriymişim gibi konuşma benimle! Ya da pezevengin biri! Ya da geri zekâlı bir temizlikçi!"

"Ne dedim ki?"

"Deyiş biçimin!"

"Özür dilerim."

"Motosikletimin son taksitini ödeyecek birini aramıyorum." Müşterilerinden biri için gerçekten de yapmıştı bunu Eliot günün birinde. Müşteri iki gün sonra bir kız arkadaşıyla Bloomington'da kaza yapmış, ikisi de ölmüştü.

"Biliyorum aramadığını."

"Aramadığımı biliyormuş!" dedi senatör, telefonun öbür ucundaki birisine.

"Çok... çok *öfkeli*, çok *mutsuz* geliyor sesin baba." Eliot'ın endişesi içtendi.

"Bu da geçer."

"Özel bir şey mi var?"

"Küçük şeyler Eliot, küçücük şeyler – Rosewater ailesinin neslinin kuruması gibi."

"Nereden çıkarıyorsun neslinin kuruduğunu?"

"Gebe misin yoksa?"

"Ya Rhode Island'dakiler?"

"Bak unutmuştum onları, iyi ki söyledin. İçime su serptin."

"Alay ediyorsun ama benimle."

"Telefon hattında arıza olmalı. Senin taraflardan iyi haberler ver bakalım Eliot. Şu garip ihtiyarın keyfini yerine getir."

"Mary Moody ikiz doğurdu."

"Güzel! Güzel! Harika! Hiç olmazsa birileri ürüyor. Mary Moody ne ad seçmiş peki bu yeni, küçük vatandaşlarımıza?"

"Foxcraft ile Melody."

* * *

"Eliot..."

"Efendim?"

"Kendine iyice bir bakmanı istiyorum."

Eliot, babasının sözünü dinledi, ayna olmadan kendisine ne kadar bakabilecekse baktı. "Bakıyorum."

"Şimdi sor bakalım kendine, 'Bir düş mü bu? Böylesine berbat bir duruma ben nasıl geldim?' diye."

Uslu uslu, hiç alay etmemecesine, yüksek sesle kendi kendine sordu Eliot: "Bir düş mü bu? Böylesine berbat bir duruma ben nasıl geldim?"

"Eee? Nedir cevabın?"

"Düş değil," diye bildirdi Eliot.

"Olmasını istemez miydin?"

"Sonra uyanınca ne olacaktı?"

"*Olabileceğin* şeylere uyanacaktın. *Eskiden* olduğuna uyanacaktın!"

"Müzeler için resim satın almamı mı istiyorsun yeniden? İki buçuk milyon dolar verip Rembrandt'ın *Aristoteles Homeros'un Büstüne Bakarken* tablosunu satın alsaydım benimle daha mı çok gurur duyacaktın?"

"Konuyu saçmalığa indirgeme yine."

"Saçmalığa indirgeyen *ben* değilim. Böyle resimlere böyle paralar veren insanlara söyle sen onu. O tablonun bir fotoğrafını gösterdim Diana Moon Glampers'a. 'Belki salağın biriyim ben Bay Rosewater; ama ben olsam evimin duvarına bile asmam,' dedi."

"Eliot..."

"Efendim?"

"Bir sor kendine, Harvard Üniversitesi senin hakkında şimdi ne düşünüyordur?"

"Gereksiz. Biliyorum ne düşündüğünü."

"Ya?"

"Bayılıyorlar bana. Aldığım mektupları bir görsen."

Senatör ağır ağır başını salladı. Harvard'la ilgili söz-

leri yersizdi. Eliot'ın, Harvard'dan gelen saygı dolu mektuplardan söz ederken doğruyu söylediğini biliyordu.

"Ne de olsa," dedi Eliot, "vakıf kurulduğundan beri o heriflere her yıl tıkır tıkır üç yüz bin dolar gönderiyorum. Mektupları bir görsen!"

* * *

"Eliot..."

"Efendim?"

"Tarihin çok cilveli bir dönemine gelmiş bulunuyoruz. Çünkü Senatör Rosewater şimdi öz oğluna soracak, 'Sen komünist misin ya da hiç komünist oldun mu?' diye."

"Aslında birçok kişinin komünist diye nitelendirebileceği düşüncelerim var," dedi Eliot. "Ama Allah aşkına söyle baba, hem yoksullarla çalışıp hem de zaman zaman Karl Marx'la karşılaşmamak mümkün mü? Ya da İncil'le? Bu ülkede insanların hiçbir şeyi paylaşmamalarını korkunç buluyorum. Bebeğin biri, doğduğunda ülkenin büyük bir parçasına sahip olsun –benim gibi– bir başka bebeğin de hiçbir şeyi olmasın: Buna izin veren bir devleti vicdansız sayıyorum ben. Bana kalırsa, devlet hiç olmazsa bebekler arasında eşitçe bölmeli her şeyi. Yaşamak zaten güç, bir de durmadan *parayla* mı uğraşsın insanlar? Herkese yetecek kadarı var bu ülkede, biraz paylaşmak yeter."

"İnsanları ne teşvik edecek o zaman?"

"Yemeğinin nereden geleceğini, doktorun parasını nasıl vereceğini bilememek, ailene iyi giyecekler, sağlam, rahat, neşeli bir biçimde yaşayabileceği bir yer, iyi bir eğitim, arada sırada da bir damla eğlence verememek korkusu mu teşvik dediğin? Para Irmağı'nın nerede olduğunu bilmemenin utancı mı?"

"Neyin?"

"Para Irmağı'nın, ulusal zenginliğin aktığı ırmağın. O ırmağın kıyılarında doğduk biz. Birlikte büyüdüğümüz, özel okullara gittiğimiz, yelkenliye bindiğimiz, tenis oynadığımız renksiz insanlar da orada doğdular. İstediğimiz kadar içebiliriz o ulu ırmaktan. Höpürdetme dersleri bile alabiliriz, daha iyi höpürdetelim diye."

"Höpürdetme dersleri mi?"

"Avukatlardan! Vergi uzmanlarından! Komisyoncular-dan! Sırf kova ve maşrapa kullanarak kendimizi ve bizden sonra gelecek on kuşağı zenginliğe boğacak kadar yakınında duruyoruz ırmağın. Ama yine de uzmanlar tutuyoruz kendimize, suyollarını, barajları, depoları, sifonları, tulumbaları nasıl kullanacağımızı öğretsinler diye. Sonra bu hocalarımız da zengin oluyorlar, onların da çocukları höpürdetme dersleri alıyorlar."

"Höpürdettiğimin farkında değildim."

Bir an için acımasızlaştı Eliot; çünkü öfke onu soyut düşünmeye itiyordu. "Doğuştan höpürdetenlerin hiçbiri farkında değil. Yoksullar birisinin höpürdettiğini duyduklarını söyledikleri zaman, neden söz ettiklerini anlayamazlar bir türlü. Para Irmağı'ndan söz açıldığında bile ne demek olduğunu bilmezler. İçimizden biri, 'Para Irmağı diye bir şey yoktur,' dediği zaman da, 'Amma da namussuz, zevksiz bir laf,' diyorum içimden."

* * *

"Zevkten söz ettiğini duymak çok ilginç," dedi senatör, alaycı.

"Yeniden operaya gitmeye mi başlayayım istiyorsun? Kusursuz bir kasabada kusursuz bir ev yapıp durmadan yelkenliyle mi gezeyim istiyorsun?"

"Benim ne istediğimle kim ilgileniyor ki?"

"Burası Tac Mahal değil, kabul. Ama öbür Amerikalılar böylesine kötü yaşarken Tac Mahal mı olmalıydı?"

"Para Irmağı gibi saçma sapan şeylere inanmaktan vazgeçip biraz çalışsalardı, belki de o kadar kötü yaşamazlardı."

"Para Irmağı yoksa nasıl oldu da ben bugün on bin dolar kazandım? Biraz kestirip, biraz kaşınıp arada sırada telefona cevap vermekle mi?"

"Bir Amerikalı yine de bir başına servet sahibi olabilir."

"Olabilir tabii; ama yeteri kadar gençken birisinin ona Para Irmağı'nın varlığından söz etmesi kaydıyla; kendisine, bunun eşitlikle bir ilgisi bulunmadığının, çalışmayı, namusu, boku püsürü unutması gerektiğinin, zaman kaybetmeden ırmağa yönelmesi gerektiğinin söylenmesi kaydıyla. 'Zenginlerin, güçlülerin bulundukları yere git,' derdim ben öyle birine. 'Öğren onları. Onları pohpohlayabilirsin de, korkutabilirsin de. Onları ya çok sevindir ya da çok korkut. Onlar da aysız bir gecede parmaklarını dudaklarına götürüp sana çıt çıkarmamanı söyleyecekler ve seni, karanlığın içinden, insanoğlunun bildiği en geniş, en derin zenginlik ırmağına götürecekler. Sana kıyıdaki yerini gösterip eline bir kova verecekler. Höpürdet höpürdetebildiğin kadar; ama fazla gürültü etme ki yoksullar duymasın.'"

Senatör sövdü.

"Niçin öyle dedin baba?" Çok yumuşakça sorulmuş bir soruydu.

Senatör yine sövdü.

"Bu sertlik, bu gerginlik olmasa keşke her konuşmamızda. Seni o kadar seviyorum ki."

Sövmesini sürdürdü senatör. Ağlamak üzere olması sövgülerini daha da katılaştırıyordu.

"Seni sevdiğimi söyleyince niçin sövüyorsun baba?"

"Sen, elinde bir tomar tuvalet kâğıdı, bir sokak köşe-

sinde durmuşsun. Tuvalet kâğıdının her karesinin üstünde 'Seni Seviyorum' yazılı. Kim olursa olsun, her geçenin eline sıkıştırıyorsun bunlardan bir tane. Ben istemiyorum bu tuvalet kâğıdını."

"Tuvalet kâğıdı olduğunun farkında değildim."

"İçkiyi bırakmadığın sürece hiçbir şeyin farkında olmayacaksın!" diye haykırdı senatör hüzünle. "Karına vereceğim telefonu. Onu yitirdiğinin farkında mısın? Onun ne iyi bir kadın olduğunun farkında mısın?"

* * *

"Eliot?" Soluk soluğa, korku dolu bir selamdı Sylvia'nınki. Bir gelin duvağı kadar hafifti kızcağız.

"Sylvia..." Kibar, erkekçe ama düzensizdi Eliot'ın selamı. Binlerce kez aramış, binlerce kez yazmıştı Sylvia'ya. Şimdiye kadar hiçbir karşılık alamamıştı.

"Kötü... kötü davrandığımın farkındayım."

"Davranışın insanca olduktan sonra..."

"Mümkün mü, insanca olmamam?"

"Hayır."

"Kimse engelleyebilir mi bunu?"

"Bildiğim kadarıyla hayır."

* * *

"Eliot?"

"Efendim?"

"Herkesler nasıl?"

"Burada mı?"

"Her yerde."

"İyi."

"Sevindim."

* * *

"Bazı... bazı kişilerin hatırını sorsam ağlarım," dedi Sylvia.

"Sorma."

"Doktorlar bir daha oraya dönmemem gerektiğini söylüyorlar. Ama yine de ilgi duyuyorum oradakilere."

"Sorma."

"Birinin çocuğu mu oldu?"

"Sorma."

"Babana birinin çocuğu olduğunu söylememiş miydin?"

"Sorma."

"Kimin çocuğu oldu Eliot? İlgileniyorum, ilgileniyorum."

"Allah aşkına, sorma."

"İlgileniyorum, ilgileniyorum!"

"Mary Moody'nin."

"İkiz mi?"

"İkiz tabii." Yaşamını adadığı kişiler hakkında gerçekdışı umutlar beslemediğini de belli etti Eliot: "Kundakçı da kuşkusuz. Kuşkusuz." Moody ailesi ününü yalnız ikiz doğurmaya değil, kundakçılığa da borçluydu.

"Şirin şeyler mi?"

"Görmedim." Eliot, yalnız Sylvia'yla kendisine özel olan bir sinirlilikle ekledi: "Hep şirindirler."

"Armağanlarını gönderdin mi?"

"Hâlâ armağan gönderdiğimi nereden çıkardın?" Eliot'ın eski bir alışkanlığıydı bu. İlçede yeni doğan her çocuğa IBM Şirketi'nin bir hisse senedini gönderirdi.

"Göndermiyor musun artık?"

"Gönderiyorum." Bundan bıkmış gibiydi Eliot.

"Yorgun geliyor sesin."

"Hat bozuk olmalı."

"Başka ne haberler var?"

"Karım, kendi sağlığı uğruna beni boşuyor."

"Bu haberi atlasak olmaz mı?" Şakadan bir öneri değildi bu. Trajik bir öneriydi. Trajikliği tartışılamazdı.

"Hoppalacıık," dedi Eliot, boş boş.

* * *

Eliot bir yudum daha Southern Comfort aldı, tatsız geldi. Öksürdü, aynı anda babası da öksürdü. Babayla oğlun bilmeden birbirlerine eşlik ettikleri bu rastlantıyı –bu iki avutulmaz köhürtüyü– yalnız Sylvia değil, Norman Mushari de duydu. Mushari oturma odasından sıvışmış, senatörün çalışma odasında bir paralel telefon bulmuştu. Kulakları yanarak dinliyordu konuşmayı.

"Her... herhalde allahaısmarladık desem iyi olur," dedi Sylvia, suçlu suçlu. Yanaklarından aşağı yaşlar boşanıyordu.

"Doktorun karar verir ona."

"Her... herkese sevgilerimi ilet."

"Olur, iletirim."

"Hep düşlerime girdiklerini söyle onlara."

"Övünç duyacaklar bundan."

"Mary Moody'yi ikizleri için kutla."

"Kutlarım. Onları vaftiz edeceğim yarın."

"Vaftiz mi?" Yeni bir şeydi bu.

Norman Mushari'nin gözleri yuvalarından fırlayacaktı.

"Bö... böyle şeyler de yaptığını bil... bilmiyordum," dedi Sylvia usulca.

Mushari, Sylvia'nın sesindeki endişeye sevindi. Bu, Eliot'ın deliliğinin daha tam rayına oturmadığı, dine doğru büyük bir hamle yapmaya hazırlandığı anlamına geliyordu.

"Kurtulamadım," dedi Eliot. "Mary çok ısrar etti, yapacak başka kimse de çıkmadı ortaya."

"Ya." Sylvia rahatlamıştı.

Mushari bu gelişmeye pek üzülmedi. Bu vaftiz işi, Eliot'ın kendini Mesih olarak gördüğünün kanıtı olarak pekâlâ savunulabilirdi mahkeme önünde.

"Hiç dindar bir kişi olmadığımı söyledim ona," dedi Eliot. Mushari'nin geri dönmeyi reddeden dişli çarklarla donatılmış beyni bu sözleri işitmek istemiyordu. "Yaptığım hiçbir şeyin cennette bir geçerliği olmayacağını söyledim ama yine de diretti."

"Neler diyeceksin? Neler yapacaksın?"

"Bilmem vallahi." Sorun Eliot'ın hoşuna gitmişti. Üzüntüsü, yorgunluğu birdenbire yok oldu. Küçük bir gülücük dolaştı dudaklarında. "Kulübelerine giderim herhalde. Biraz su serpiştiririm bebeklerin üstüne, derim ki: 'Merhaba bebeler. Dünyaya hoş geldiniz. Yazın sıcak, kışın soğuk olur burası. Yuvarlaktır, ıslaktır, kalabalıktır. Burada, bebeler, en fazla yüz yıl geçirirsiniz. Ve de bebeler, bildiğim bir tek kuralı vardır burasının: İnsanlara iyi davranacaksın, Allah kahretsin!'"

8

O akşam, Eliot'la Sylvia'nın, üç gece sonra, son bir kez vedalaşmak üzere, Indianapolis'teki Marott Oteli'nin Mavi Kuş Barı'nda buluşmaları kararlaştırıldı. Böylesine hasta ve böylesine sevgi dolu iki kişi için yapılabilecek en tehlikeli şeylerden biriydi bu. Karar, telefon konuşmasının sonunda gelen, fısıltılardan ve küçük yalnızlık çığlıklarından oluşan bir kargaşa içinde alınmıştı.

"Ah, Eliot, yapsak mı?"

"Yapmamız gerekiyor galiba."

"Gerekiyor," diye yineledi Sylvia.

"Öyle düşünmüyor musun sen de... gerektiğini?"

"Evet."

"Hayat bu."

Sylvia başını salladı. "Allah kahretsin sevgiyi... kahretsin."

"Güzel olacak. Söz veriyorum."

"Ben de söz veriyorum."

"Yeni bir takım alırım kendime."

"Yapma, ne olur – benim için yapma bunu."

"Mavi Kuş Barı için öyleyse."

"İyi geceler."

"Seni seviyorum Sylvia. İyi geceler."

Bir sessizlik oldu.

"İyi geceler Eliot."

"Seni seviyorum."
"İyi geceler. Korkuyorum. İyi geceler."

* * *

Kulak misafiri olmasına yarayan alıcıyı yerine koyan Norman Mushari'yi endişelendirmişti bu konuşma. Tasarılarının gerçekleşebilmesi için Sylvia'nın Eliot'tan gebe kalmaması şarttı. Eliot deli olsun ya da olmasın, Sylvia'nın rahmine düşecek bir çocuk, vakfı tartışmasız bir biçimde eline geçirmiş olacaktı. Mushari'nin düşü de vakfın, Rhode Island'da, Pisquontuit'de yaşayan, Eliot'ın ikinci göbekten yeğeni Fred Rosewater'a geçmesiydi.

Fred'in bundan haberi yoktu; hatta Indiana'lı Rosewater'larla arasında bir kan bağı olup olmadığını bile iyice bilmiyordu. Indiana Rosewater'ları da onun varlığını, her işi sonuna dek götüren McAllister, Robjent, Reed ve McGee'nin, müvekkillerinin aynı adı taşıyan en yakın akrabalarını bulmak için tuttukları bir nesepler uzmanı ve bir özel hafiye sayesinde biliyorlardı. Avukat firmasının kasasındaki dosyası, Fred'in kendisi gibi şişmandı. Ama araştırmalar çok gizli yapılmıştı. Fred, günün birinde zengin ve ünlü olabileceğini aklının köşesinden bile geçirmiyordu.

* * *

Dolayısıyla Eliot'la Sylvia'nın buluşmayı kararlaştırdıkları gecenin ertesi sabahı, Fred geleceği pek de parlak olmayan, sıradan, hatta sıradan da aşağı bir adam gibi hissediyordu kendini. Pisquontuit eczanesinden çıktı, güneşe karşı gözlerini kıstı, üç derin soluk aldı, yandaki Pisquontuit gazete bayisine girdi. Tıknaz bir adamdı, içi kahve ve pastayla doluydu.

Zavallı, hazin Fred, sabahlarını zenginlerin kahve içtikleri yer olan eczanede ve yoksulların kahve içtikleri

yer olan gazete bayisinde sigorta satabileceği müşteriler aramakla geçiriyordu. Bütün kasabada, her iki yerde birden kahve içen tek adamdı.

Fred göbeğini gazetecideki küçük kahve tezgâhına yanaştırıp orada oturan marangoz ile iki muslukçuyu gülümseyerek selamladı. Taburelerden birine tırmandı ve taburenin yastığı, Fred'in koca kıçının altında ufacık bir lokum gibi kaldı.

"Kahveyle pasta mı, Bay Rosewater?" dedi tezgâhın arkasındaki kirli ve geri zekâlı kız.

"Kahveyle pasta harika olur," dedi Fred neşeyle. "Böyle güzel bir sabah kahveyle pastadan iyisi olmaz doğrusu."

* * *

Pisquontuit'e gelince: Burayı sevenlerin ağzında adı "Pay-et", sevmeyenlerin ağzındaysa "Pis-kokulu-it" olurdu. Bir zamanlar, Pisquontuit adında bir Kızılderili reisi vardı.

Pisquontuit önlük takar, halkı gibi deniztarağı, ahududu ve kuşburnu yiyerek yaşardı. Reis Pisquontuit'in tarımdan haberi yoktu; paradan, tüyden yapılma süslerden ve okla yaydan da...

Zamanla öğrendiği şeylerin en iyisi, alkoldü. Pisquontuit, 1638 yılında içkiden öldü.

Dört bin ay sonra, Kızılderili reisinin adını ölümsüzleştiren köyün nüfusu iki yüz çok zengin aile ile bu zenginlere şöyle ya da böyle hizmet ederek geçinen bin kadar orta halli aileden oluşuyordu.

Yaşantıları küçücüktü hep; inceliği, birikimi, zekâsı, yaratıcılığı olmayan yaşantılardı bunlar – tıpkı Indiana'da, Rosewater'dakiler gibi amaçsız ve mutsuzdular. Miras yoluyla gelmiş milyonlar hiçbir işe yaramıyordu. Sanatla bilimin de bir yararı yoktu.

* * *

Fred Rosewater iyi bir denizciydi ve Princeton Üniversitesi'nde okumuştu, bu yüzden de, Pisquontuit ölçülerine göre akıl almaz derecede yoksul olmasına rağmen zenginlerin evlerine kabul ediliyordu. Evi, ışıl ışıl sahilden bir buçuk kilometre uzaklıkta, kahverengi kiremitli, sefil, ahşap bir barakaydı.

Zavallı Fred, arada sırada eve getirebildiği birkaç doları kazanabilmek için köle gibi çalışıyordu. Şimdi de çalışıyor, ağzı kulaklarında, marangoz ile iki muslukçuya gülümsüyordu. Üç işçi, skandal haberleriyle ün yapmış bir magazin gazetesi okuyorlardı. Yurt çapında bir haftalık gazeteydi bu ve cinayet, seks, hayvanlar ve çocuklarla –genellikle *sakat* çocuklarla– ilgili haberler verirdi. Adı, "Dünyanın en parlak gazetesi", *The American Investigator*'dı. Eczanede *Wall Street Journal* neyse, gazete bayisinde de *Investigator* oydu.

"Görgünüzü bilginizi artırıyorsunuz yine, bakıyorum," dedi Fred. Bir gülle hafifliğiyle söyledi bunu.

İşçiler, Fred'e karşı huzursuz bir saygı duyuyorlardı. Sattığını alaya almaya çalışıyorlardı ama içlerinden, köşeyi dönmelerinin tek yolunun da bu olduğunu biliyorlardı: Kendilerini sigorta ettirip hemen ölmek. Fred'in karanlık gizlerinden biri de, böyle bir önerinin tahrik ettiği bu adamlar olmasa, bir metelik bile kazanamayacağıydı. Tüm alışverişi işçi sınıfıylaydı. Komşu yatlardaki aksoylularla geçirdiği hoşça vakitler şamatadan, blöften öteye gitmiyordu. Fred'in bu kurnaz zenginlere de sigorta sattığını düşünmek yoksulları hayran bırakıyordu; ama doğru değildi bu. Zenginlerin sigorta işleri çok, çok uzaklardaki bankalarda, avukat yazıhanelerinde görülüyordu.

"Nedir bakalım bugün dünya haberleri?" diye sordu Fred. *Investigator*'la ilgili günlük şakalardan biriydi bu.

Marangoz, Fred görsün diye gazetenin baş sayfasını kaldırdı. Sayfayı koca bir manşetle çok genç ve güzel bir kadının fotoğrafı kaplıyordu. Manşet şöyleydi:

BANA DÂHİ BİR ÇOCUK DOĞURTACAK ERKEĞİ ARIYORUM!

Kız bir dansözdü. Adı Randy Herald'dı.

"*Büyük* bir sevinçle yardımcı olurdum bu bayana," dedi Fred, yine aynı hafiflikle.

"Aman Allah!" dedi marangoz, başını dikip dişlerini gıcırdatarak. "Kim olmazdı ki?"

"*Ciddiye* mi aldın beni?" diye yüzünü ekşitti Fred, Randy Herald'a bakarak. "Yirmi bin Randy Herald olsa yine de gelinime değişmem!" Hesaplı bir sulugözlülüğün içindeydi şimdi Fred. "*Sizler* de gelinlerinizi değişmezsiniz herhalde." Fred'e göre, kocası sigorta edilebilecek her kadın, gelindi.

"Gelinlerinizi tanırım," diye sürdürdü. "Onları değiştirmeyi düşünmek bile delilik olur." Başını salladı. "Dört kısmetli herifiz, oturmuşuz şurada – bunu asla unutmamalıyız. Dört de nefis gelinimiz var. Arada sırada durup Tanrı'ya şükretmeliyiz."

Fred kahvesini karıştırdı. "Gelinim olmasaydı ben bir hiçtim şimdi. Farkındayım da bunun." Gelininin adı Caroline'dı. Caroline çirkin, şişman bir oğlanın, zavallı Franklin Rosewater'ın anasıydı. Son zamanlarda Caroline öğle yemeklerini Amanita Buntline adında varlıklı bir lezbiyenle içmeye başlamıştı.

"Elimden geleni yaptım onun için," dedi Fred. "Tanrı bilir ya, yetmez yaptıklarım. Ne yapsam yetersiz kalır." Gözleri gerçekten yaşarmıştı. Gözlerinin gerçekten yaşarması gerektiğini biliyordu, yoksa sigorta satamazdı. "Ama yine de bir şeydir – yoksul bir adamın bile gelini için yapabileceği bir şey."

Fred, kendinden geçercesine gözlerini geriye doğru yuvarladı. Ölüsünün değeri kırk iki bin dolardı.

* * *

Ünlü Senatör Rosewater'la akraba olup olmadığı sık sık soruluyordu tabii Fred'e. Fred'in alçakgönüllü, bilinçsiz karşılığı, "Bir yerlerden –uzaktan falan– bir şeyler var galiba," oluyordu. Yoksul Amerikalıların çoğu gibi, Fred de ecdadı konusunda hiçbir şey bilmiyordu.

Bilinmesi gereken şuydu:

Rosewater ailesinin Rhode Island bölümünü, rezil Noah'nın kardeşi George Rosewater kurmuştu. İçsavaş çıktığında George, Indiana'lı piyadelerden oluşan bir bölüğün başına geçip neredeyse efsanevi *Kara Başlık Tugayı*'na katılmak üzere yola çıktı. George'un komutası altındaki erlerin arasında, Noah'nın yerine askerlik yapan Rosewater köyünün budalası Fletcher Moon da vardı. İkinci Bull Run Savaşı'nda, Güneyli komutan Stonewall Jackson'ın topları Moon'u bir kıyma yığınına çevirdi.

Balçıklarla boğuşarak Alexandria'ya doğru çekilirken, Yüzbaşı Rosewater bir ara ağabeyi Noah'ya şu mektubu yazdı:

Fletcher Moon aranızdaki anlaşmanın kendine düşen payını elinden geldiğince yerine getirdi. Yaptığın büyük yatırımın bu kadar çabuk tükendiğine sıkıldıysan, General Pope'a bir mektup yazıp paranın bir bölümünün iadesini istemeni öneririm. Özledik, keşke yanımızda olsan.

George

Noah da şu karşılığı verdi:

Fletcher Moon'un başına gelenlere üzüldüm. Ama İncil'in de dediği gibi: "Anlaşma, anlaşmadır." Mektubuma, imzalaman gereken bazı belgeler ekliyorum. Bunlar, dönüşüne dek çiftlikle testere fabrikasının sana ait bölümlerini yürütme haklarını

vekâleten bana veriyor vb. vb. Burada durum çok kötü. Her şey askerlere gidiyor. Askerlerden bize gelecek birkaç teşekkür sözü bizi çok sevindirecektir.

Noah

Antietam Savaşı'na gelene kadar George Rosewater yarbaylığa yükselmiş ve ilginç bir rastlantı sonucu her iki elinin de küçük parmağını kaybetmişti. Antietam'da, bindiği at vuruldu. George yaya olarak ilerledi, ölmekte olan bir çocuğun elinden tugayın bayrağını kaptı. Güneylilerin attığı bir top mermisi bayrağı parçalayıp götürünce, elinde yalnız bir sopa parçası kaldı. İlerledi yine, sopa parçasıyla bir adam öldürdü. Adamı öldürdüğü sırada kendi erlerinden biri harbisini çıkarmadan tüfeğini ateşledi. Patlama sonunda Yarbay Rosewater yaşam boyu kör kaldı.

* * *

George, tuğgeneralliğe terfi etmiş bir kör olarak Rosewater'a döndü. Halk onu çok neşeli buldu. George'un gözleri olmayı öneren bankacılarla avukatlar ona artık hiçbir mal varlığı kalmadığını, attığı imzalarla her şeyi Noah'ya devretmiş olduğunu açıkladıkları zaman bile neşesinden bir şey eksilmedi. Noah'nın George'a her şeyi yüz yüze anlatması maalesef mümkün olmadı çünkü Noah kasabada değildi. İşleri, vaktinin çoğunu Washington, New York ve Philadelphia'da geçirmesini gerektiriyordu.

George durmadan gülümseye, gülümseye, gülümseye, "Eh," dedi, "İncil'in de kesin bir biçimde dediği gibi: 'İş, iştir.'"

Avukatlarla bankacılar biraz düş kırıklığına uğradılar; çünkü kimin için olsa önemli bir deney sayılabilecek bu olaydan George hiçbir ders almışa benzemiyordu. Alınacak dersi George öfkelendiği zaman anlatmayı zevkle ta-

sarlayan avukatlardan biri, George'un kahkahalarına aldırış etmeden anlattı yine de: "İnsanlar bir şeyi imzalamadan önce *mutlaka* okumalıdırlar."

"Haklısın vallahi," dedi George. "Emin ol, bundan sonra ben de öyle yapacağım."

George Rosewater'ın savaştan pek sağlıklı bir biçimde dönmediği belliydi; çünkü gerçekten sağlıklı bir adam, hem gözlerini hem de babadan kalma mal varlığını yitirdikten sonra bu kadar çok gülemezdi. Gerçekten sağlıklı bir adam da, üstelik kahraman bir generalse hele, mal varlığının iadesi için ağabeyine karşı ciddi birtakım yasal işlemlere girişirdi. Ama George dava açmadı. Ne Noah'nın Rosewater'a dönmesini bekledi ne de onu aramak için doğuya gitti. Aslında George ile Noah bir daha ne görüştüler ne de karşılaştılar.

Noah tuğgeneral üniformasını giyerek Rosewater bucağında bölüğüne asker veren her evi tek tek gezdi, askerlerinin hepsini övdü, ölenlerin ya da yaralananların arkasından içtenlikle yas tuttu. Noah Rosewater'ın tuğladan sarayı yapılıyordu o sıralarda. İşçiler bir sabah geldiklerinde, tabaklanmak üzere ağıl kapısına gerilmiş bir hayvan postu gibi, tuğgeneral üniformasını kapıya çakılı buldular.

Rosewater ilçesinin bildiği kadarıyla, George Rosewater temelli olarak ortadan yok olmuştu.

* * *

George parasız bir serseri gibi doğuya gitti. Amacı ağabeyini bulup öldürmek değil, Rhode Island'ın Providence kentinde iş bulmaktı. Orada bir süpürge fabrikasının açılacağını işitmişti. Fabrikanın işçileri, Kuzey için savaşmış körler arasından seçilecekti.

İşittiği doğruydu. Böyle bir fabrika vardı ve kurucusu

Castor Buntline, ne Kuzey için savaşmıştı ne de kördü. Buntline, doğru bir önseziyle, hem eski muharip körlerin çok uysal birer işçi olacaklarını hem kendisinin tarihe bir hümanist olarak geçeceğini hem de hiçbir Kuzeyli yurtseverin de –hiç değilse savaştan sonraki birkaç yıl boyunca– *Buntline Kuzey Birliği Işık Süpürgeleri*'nden başka marka süpürge kullanmayacağını düşündü. Muazzam Buntline serveti böyle kurulmaya başladı. Süpürgelerden elde ettiği kazançla da, Castor Buntline ve sarsak oğlu Elihu, çantalarını kaptıkları gibi yenik düşmüş Güneylileri sömürmeye gittiler ve zamanla birer tütün kralı oldular.

* * *

Yumuşak başlı General George Rosewater, ayaklarına kara sular inerek süpürge fabrikasına geldiğinde, Castor Buntline, Washington'a bir yazı gönderip George'un gerçekten general olduğunu saptadı, onu dolgun bir ücretle işe aldı, ustabaşılığa getirdi ve şirketin yaptığı elbise fırçası modeline onun adını verdi. Markanın adı bir süre için günlük konuşma diline girdi. "General Rosewater" demek, elbise fırçası demekti.

Ve kör George'un yanına, gözleri ve habercis olsun diye on dört yaşında, Faith Merrihue adında kimsesiz bir kız verdiler. Kız on altı yaşına geldiğinde George onunla evlendi.

Ve George'dan Abraham oldu ve Abraham rahip oldu. Misyoner olarak Kongo'ya gitti, orada bir başka rahibin –Illinois'lu bir vaftizcinin– kızı olan Lavinia Waters'la evlendi.

Balta girmemiş ormanda, Abraham'dan Merrihue oldu. Lavinia, Merrihue'yu doğururken öldü. Küçük Merrihue bir Bantu yerlisinin sütüyle beslendi.

Ve Abraham ile küçük Merrihue, Rhode Island'a döndüler. Abraham, ufak bir balıkçı köyü olan Pisquontuit'teki kilisenin rahipliğini yapması için gelen çağrıya uydu. Küçük bir ev satın aldı, evle birlikte de kırk beş dönümlük kumlu, kırçıl bir koruluğun sahibi oldu. Bu toprak parçası üçgen biçimindeydi. Üçgenin tabanı Pisquontuit Limanı'nın kıyısını oluşturuyordu.

Rahibin oğlu Merrihue emlak simsarı oldu, babasının arazisini küçük parçalara böldü. Küçük bir mirasa konmuş olan Cynthia Miles Rumfoord'la evlendi, karısının parasının çoğunu kaldırım taşı, sokak lambası ve lağım işlerine yatırdı. Servet sahibi oldu, sonra hem kendi servetini hem karısının servetini 1929 Borsa Krizi'nde yitirdi.

Beynine bir kurşun sıktı.

Ama bu işi yapmadan önce ailenin bir tarihçesini yazdı ve sigortacı Fred'i peyda etti.

* * *

İntihar etmiş kişilerin oğulları genellikle başarısız olurlar.

Yaşamın heyecanı eksikmiş gibi gelir onlara. Amerika gibi köksüzlüğü nam salmış bir ülkede bile kendilerini diğerlerinden daha köksüz hissederler. Geçmişe karşı huzursuz bir ilgisizlik duyarlar; gelecek konusundaki bilgileriyse karanlık ve kesindir: Kendileri de günün birinde intihar edeceklerdir.

Bu belirtilerin Fred'de de olduğu kesindi. Bunlara kendi durumuna özgü bazı tikler, nefretler ve tembellikler de ekliyordu. Babasını öldüren silahın sesini duymuş, babasını, kafasının büyük bir parçası uçmuş olarak kucağında aile tarihçesiyle otururken görmüştü.

Aile tarihçesi Fred'deydi. Bunu hiç okumamıştı, okumak da istemiyordu. Fred'in evinin kilerinde, reçel dola-

bının üstünde duruyordu. Fred fare zehrini de orada tutuyordu.

* * *

Zavallı Fred Rosewater şimdi de gazete bayisinde oturmuş, marangoz ve iki muslukçuyla gelinler konusundaki sohbetini sürdürüyordu. "Ned," dedi marangoza, "ikimiz de bir şeyler yaptık hiç olmazsa gelinlerimiz için." Fred'in sayesinde, marangozun ölüsünün değeri yirmi bin dolardı artık. Prim ödeme tarihleri geldikçe intihardan başka şey düşünemez olmuştu.

"Para biriktirme derdi de yok artık," dedi Fred. "Kendiliğinden çözümleniyor o sorun."

"He ya," dedi Ned.

Ağır bir sessizlik çöktü. Birkaç dakika önce neşeli ve belden aşağı düşüncelerle dolu olan iki sigortasız muslukçu, şimdi cansız gibiydiler.

"Basit birer imza atarak," dedi Fred marangoza, "önemli birer mülk sahibi olduk. Hayat sigortasının mucizesi bu işte. Gelinlerimize de bundan daha azını yapamazdık."

Muslukçular kalktı. Fred gittiklerine üzülmemişti. Nereye giderlerse gitsinler, vicdanlarını da birlikte götüreceklerdi – ve durmadan gelip gideceklerdi gazete bayisine.

Her geldiklerinde de Fred orada olacaktı.

"Mesleğimin en doyurucu ânı hangisidir, biliyor musun?" diye sordu Fred marangoza.

"Yok."

"Bir gelin bana gelip, 'Çocuklarla ben, bize yaptıkların için nasıl teşekkür edeceğimizi bilemiyoruz. Allah senden razı olsun Bay Rosewater,' dediği zaman."

9

Marangoz da, *The American Investigator*'ı tezgâhın üzerinde bırakarak Fred'den uzaklaştı. Fred, sıkıntısını ortaya koyan karmaşık bir oyuna başladı: Kendisini gözlemekte olabilecek herhangi birisine, okuyacak hiçbir şeyi olmayan, uykulu, belki biraz akşamdan kalma, okunabilecek herhangi bir şeye bir düşteymişçesine uzanabilecek durumda olduğunu göstermeye çalışıyordu.

"Ooooof, off, of," diye esnedi. Kollarını gerdi, gazeteyi aldı.

Dükkânda bir kişi daha vardı, o da tezgâhın arkasındaki kızdı. "Allah Allah," dedi kıza. "Hangi salak okur ki bu paçavrayı?"

Kız doğruyu söyleseydi, Fred'in her hafta bu gazeteyi baştan sona okuduğunu hatırlatabilirdi. Ama kendisi de salak olduğu için hemen hiçbir şeyi fark etmiyordu. "Kim bilir?" dedi.

* * *

Fred Rosewater, gözlerine inanamadığını belirten homurtularla gazetenin küçük ilanlar bölümüne döndü. İlan bölümünün adı "İşte Buradayım"dı. Kadınlar ve erkekler bu sütunlarda sevgi, evlilik ve yaramazlık aradık-

larını itiraf ediyorlardı. Bu olanak, kendilerine, satır başına bir dolar kırk beş sent karşılığında tanınıyordu.

Güzel, pırıl pırıl, meslek sahibi, 40 yaşında, Connecticut'ta oturan, üniversite mezunu Yahudi bayan, evlenmek isteyen, üniversite mezunu Yahudi bay arıyor, *diyordu ilanlardan biri*. Çocuklara çok sıcak bakıyor. Investigator, P.K. L-577.

Bu, hoş bir ilandı. Öbürleri genelde daha az hoştu:

St. Louis'li kadın berberi, erkek, kafa dengi başka erkeklerle tanışmak istiyor. Fotoğraf değişelim mi? *diyordu bir başkası*.

Dallas'a yeni gelmiş çift, gizlisiz fotoğraflardan hoşlanan kültürlü bir çiftle tanışmak istiyor. Bütün ciddi mektuplar cevaplandırılır, bütün resimler iade edilir, *diyordu bir başkası*.

Erkek kolej öğretmeni sert bayan öğretmenden acele terbiye dersi alacak. At meraklısı, Alman ya da İskandinav asıllılar tercih edilir, *diyordu bir başkası*. ABD'nin neresine olursa gelirim.

New York'lu önemli iş adamı hafta arası öğleden sonraları kızlarla buluşmak istiyor. Komplekssiler gelmesin, *diyordu bir başkası*.

Karşı sayfadaki büyük bir kupon, okuyucuları kendi ilanlarını yazmaya davet ediyordu. Fred'in içinden bir ilan yazmak gelir gibi oldu.

* * *

Fred sayfayı çevirdi, 1933'te Nebraska'da meydana gelen bir ırza geçme ve cinayet olayını okudu. Haberin

resimleri, ancak bir adli tabibin görebileceği, iğrenç derecede klinik fotoğraflardı. Fred, *Investigator*'ın sayısı sözde on milyonu bulan okuyucularıyla birlikte bu haberi okuduğunda, ırza geçme ve cinayet olayının üzerinden otuz yıl geçmişti. Gazetenin işlediği konular ölümsüzdü. Lucrezia Borgia bu gazeteye her an kocaman bir manşet olabilirdi. Princeton Üniversitesi'nde yalnız bir yıl okuyan Fred, Sokrates'in ölümünü de zaten *Investigator* gazetesinden öğrenmişti.

On üç yaşında bir kız dükkâna girdi ve Fred gazeteyi hemen bir kenara bıraktı. İçeri giren, karısının en iyi arkadaşının kızı, Lila Buntline'dı. Lila uzun boylu, at suratlı, iri kemikli bir yaratıktı. Çok güzel yeşil gözlerinin altında kocaman halkalar vardı. Güneş, alacalı bir renk vermişti yanık, çilli, derileri yer yer soyulmuş yüzüne. Pisquontuit Yat Kulübü'nün en başarılı ve en iddialı yelkencisiydi.

Lila, Fred'e acıyarak baktı – çünkü Fred yoksuldu; çünkü şişmandı; çünkü can sıkıcıydı; çünkü karısı beş para etmezdi. Kız, kitap ve dergilerin dizili olduğu raflara gidip soğuk betondan zemine oturarak gözden kayboldu.

Fred *Investigator*'ı aldı yeniden, çeşitli müstehcen şeyler satın almasını öneren ilanları okumaya başladı. Sık sık soluyordu. Fred, *Investigator*'a ve simgelediği her şeye yapışkan bir ortaokullu tutkusuyla bağlıydı ama bunların gerçek bir parçası olmaya, gazetedeki posta kutularına oturup bir mektup döşenmeye bir türlü cesaret edemiyordu. İntihar etmiş bir adamın oğlu olduğuna göre, gizli tutkularının da utanç verici ve aşağılık olmasına şaşmamak gerekiyordu.

* * *

Çok sağlıklı bir adam, gazete bayisine gürültüyle girdi ve Fred'in yanına öyle bir hızla geldi ki, Fred gazeteyi

elinden atamadı. "Ulan amsalak sigortacı pezevengi!" dedi yeni gelen adam neşeyle. "Ne bok yemeye okuyorsun o iğrenç otuzbirci gazetesini?"

Gelen, mesleği balıkçılık olan Harry Pena'ydı. Aynı zamanda Pisquontuit Gönüllü İtfaiye Birliği'nin komutanıydı. Harry'nin açıklarda, balıkların ahmaklığından acımasızca yararlanan, bir yığın kazık ve ağdan oluşan iki dalyanı vardı. Dalyanlar bir ucu karada, diğer ucu suyun içinde halkalar oluşturarak denize inen kocaman birer çit gibiydi. Çitin çevresini dolaşmaya çalışan balıklar bu halkanın içinde kalıyor, orada da durmadan, aptal aptal dönüyorlardı. Ta ki Harry yanında iki yetişkin oğluyla gelip halkayı dipteki bir başka ağla kapatarak ellerindeki lobut ve kancalarla balıkları öldürmeye, öldürmeye, öldürmeye başlayana kadar.

Harry orta yaşlı ve paytak bacaklıydı ama Michelangelo'nun bir Musa'ya ya da bir Tanrı'ya rahatlıkla verebileceği bir başı ve omuzları vardı. Bütün yaşamını balıkçılıkla geçirmemişti. Bir zamanlar o da Massachussets'in Pittfield kasabasında sigorta pezevenkliği yapmıştı. Harry bir gece Pittfield'daki oturma odasının halısını karbon tetrakloritle temizlerken ölüm tehlikesi atlatmıştı. İyileştiğinde doktor ona şöyle dedi: "Harry, ya açık havada çalışırsın ya da ölürsün."

Böylece Harry baba mesleğine döndü, dalyan balıkçısı oldu.

* * *

Harry kolunu Fred'in yağlı omzuna attı. Sevgisini böyle göstermesinde bir sakınca yoktu çünkü Pisquontuit'in erkekliğinden şüphe edilmeyen az sayıda adamından biriydi. "Vaaaah vah, zavallı sigortacı pezevengi..." dedi. "Ne diye sigorta pezevenkliliği yapıyorsun ki? Gü-

zel bir şeyler yapsana." Oturdu, bir fincan sütsüz kahveyle bir puro ısmarladı.

"Doğrusunu istersen Harry..." dedi Fred, dudaklarını büzdüren bir mantıklılıkla. "Sigorta üzerindeki düşüncelerimizin farklı olduğunu sanıyorum."

"Has'tir ulan!" dedi Harry tatlı tatlı. Fred'in elinden gazeteyi aldı, Randy Herald'ın baş sayfadaki meydan okuyuşuna bakıp, "Ulan," dedi, "nasıl istersem öyle çocuk korum buna. Üstelik de ne zaman koyacağıma *ben* karar veririm, o değil."

"Gerçekten Harry..." diye diretti Fred. "Seviyorum sigortacılığı. İnsanlara *yardım* etmeyi seviyorum."

Duyduğunu belli etmedi Harry. Bikinili bir Fransız kızının resmine bakarak yüzünü ekşitti.

Yanındakine çorak, cinsellik fukarası birisi olarak göründüğünü kavrayan Fred, Harry'ye izleniminin yanlış olduğunu kanıtlamaya kalkıştı. Erkek erkeğe bir dirsek attı Harry'ye. "Beğendin mi Harry?" diye sordu.

"Neyi beğendim mi?"

"Şu kızı, şuradaki."

"Kız değil ki o. Kâğıt parçası."

"Bana kız gibi görünüyor." Fred Rosewater sırıttı.

"Kolay yanılıyorsun sen öyleyse," dedi Harry. "Bir kâğıt parçasının üzerine mürekkeple yapılmış bir şey bu. O kız da burada tezgâhın üzerinde yatmıyor. Binlerce kilometre ötede, bizim varlığımızdan bile habersiz. Bu kız gerçek olsaydı, benim işim de sabahtan akşama kadar evde oturup kocaman balık resimleri kesmek olurdu."

* * *

Harry Pena, "İşte Buradayım" ilanlarına dönüp Fred'den bir kalem istedi.

Sanki yabancı dilde bir sözcükmüş gibi, "Kalem mi?" dedi Fred Rosewater.

"Vardır sende, değil mi?"

"Var. Tabii var." Fred üzerinde taşıdığı dokuz kalemden birini Harry'ye uzattı.

"Varmış. Tabii varmış." Harry güldü. Sonra da ilan sayfasının karşısındaki kupona şunları yazdı:

> Beyaz ırka mensup hızlı ateşli amca, hızlı ateşli yenge arıyor. Irk, yaş ve din gözetilmez. Fotoğraf değişilir. Dişlerim takma değildir.

"Gerçekten gönderecek misin bunu?" Fred'in bir ilan gönderip birkaç açık saçık cevap alma tutkusu acıklı bir biçimde açığa vurulmuştu.

Harry ilanı imzaladı: "*Fred Rosewater, Pisquontuit, Rhode Island.*"

"Çok komik," dedi Fred, buz gibi bir ağırbaşlılıkla Harry'nin yanından uzaklaşarak.

Harry göz kırptı. "Pisquontuit'e göre komik," dedi.

* * *

Şimdi de Fred'in karısı Caroline girdi gazete bayisine. Güzelce, sinirli, sıska, varlıklı lezbiyen arkadaşı Amanita Buntline'ın iyi biçilmiş eski giysilerine bürünüp süslenmiş püslenmiş, ufak tefek, dağıtık bir kadındı. Caroline'in her yanından sarkan süs eşyaları birbirine çarpıp parıldıyordu. Bunların amacı, elden düşme giysilerine aslında kendisininmiş havasını vermekti. Amanita'yla öğle yemeğine çıkacaktı. Fred'den para istiyordu – kendi yemeği ile içkilerinin parasını ödemek için direttiğinde arkası sağlam olsun diye.

Harry Pena'nın bakışları altında Fred'le konuşurken, bir yere iki büklüm zorla sürüklendiği halde ağırbaşlılığını korumaya çalışan bir kadın gibi davranıyordu. Amanita'nın da en içten teşvikiyle, böylesine yoksul ve can sıkıcı

bir adamla evlendiği için acıyordu kendine. Kendisinin de tıpkı Fred kadar yoksul ve can sıkıcı olduğunu düşünmek bile doğasına ters düşüyordu. Her şeyden önce, üniversite öğrenciliğinde, ulaşılması en güç olan kız öğrenci derneklerinden birine, Phi Beta Kappa'ya kabul edilmişti. Kansas eyaletinde, Dodge City'deki Dillon Üniversitesi'ndeyken olmuştu bu. Fred'le orada, Dodge City'de bir ordu evinde tanışmışlardı. Fred, Kore Savaşı sırasında Fort Riley Üssü'nde görevliydi. Pisquontuit'te yaşayan ve Princeton Üniversitesi'ne gitmiş olan herkesin zengin olduğunu sandığı için evlenmişti Fred'le.

Durumun böyle olmadığını öğrenince utancından yerin dibine geçmişti. Aydın bir kişi olduğuna içtenlikle inanıyor ama aslında hiçbir şey bilmiyordu; kafasından geçebilecek tüm sorunların bir tek çözümü vardı: para, hem de bol para. Berbat bir ev kadınıydı. Ev işlerini görürken ağlardı çünkü dünyaya daha iyi şeyler yapmak için geldiğine olan inancı sonsuzdu.

Lezbiyenlik işininse Caroline için pek bir önemi yoktu. O yalnızca dünyada ilerlemeye çabalayan dişi bir bukalemundu.

* * *

"Amanita'yla öğle yemeğine mi yine?" diye kişnedi Fred.

"Niçin olmasın?"

"Pahalıya patlamaya başladı bu iş. Ne bu, her gün fiyakalı öğle yemekleri."

"Her gün değil. Haftada en fazla iki kere." Kırılgan ve soğuktu.

"Yine de çok masraf oluyor Caroline."

Caroline beyaz eldivenli elini, içine para konsun diye uzattı. "Karın için değer."

Fred parayı verdi.

Caroline, Fred'e teşekkür etmedi. Dışarı çıktı, toz mavisi bir Mercedes 300-SL'de, mis kokulu Amanita'nın yanındaki taba renkli, yumuşacık deriden yerini aldı.

Harry Pena, Fred'in tebeşir rengi suratına içinden birtakım hesaplar yaparak baktı. Hiçbir şey demedi. Bir puro yakıp gitti – iki gerçek oğluyla, tuzlu bir denizin üstünde, gerçek bir tekneyle, gerçek balıklar avlamaya gitti.

* * *

Amanita Buntline'ın kızı Lila, gazeteci dükkânının soğuk zeminine oturmuş, William Burroughs'un *Çıplak Şöleni*'yle birlikte döner raftan indirdiği Henry Miller'ın *Yengeç Dönencesi*'ni okuyordu. Lila'nın bu kitaplara duyduğu ilgi ticariydi. On üç yaşında, Pisquontuit'in önde gelen pornografi taciriydi.

Havai fişek ticareti de yapıyordu ve her iki ticaretin amacı aynıydı: *Kâr*. Pisquontuit Yat Kulübü ve Pisquontuit Gündüzlü Okulu'ndaki arkadaşları öylesine zengin ve sersemdiler ki, Lila'dan herhangi bir şeyi herhangi bir fiyata satın almaya hazırdılar. Sıradan bir işgününde, Lila, yetmiş beş sente aldığı *Lady Chatterley'in Âşığı*'nı on dolara, on beş sente aldığı bir çatapatı da beş dolara satabilirdi.

Havai fişekleri Kanada, Florida ve Hong Kong'da ailesiyle birlikte geçirdiği yaz tatilleri sırasında alıyordu. Müstehcen kitaplarının çoğu da gazete bayisinin raflarından geliyordu. İşin özünde, Lila'nın hangi kitapların açık saçık olduğunu arkadaşlarından da, gazete bayisinin çalışanlarından da daha iyi bilmesi yatıyordu. Raflara sıralanır sıralanmaz alıyordu bu kitapları Lila. Bütün alışverişini de tezgâhın arkasında duran ve bir olayı neredeyse daha olmadan unutan salakla yapıyordu.

Lila'yla gazete bayi arasındaki ilişkinin çok hoş bir de

iç içeliği vardı; çünkü dükkânın camekânında, *Çocukları Pornografiden Kurtarmak İçin Birleşmiş Rhode Island'lı Anneler Derneği*'nin armağanı olan altın renkli, plastikten büyük bir madalyon asılı duruyordu. Bu derneğin temsilcileri, dükkânın raflarını sık sık denetliyorlardı. Plastik madalyon, müstehcen bir tek yayın bile bulamadıklarının kanıtıydı.

Çocuklarının tehlikeden uzak olduğunu sanıyorlardı ama işin aslı şuydu: Lila piyasayı kapatmıştı.

Lila'nın dükkândan alamadığı bir pornografi türü vardı: müstehcen fotoğraflar. Onları da, Fred Rosewater'ın o kadar yapmak isteyip bir türlü yapamadığı işi yaparak elde ediyordu: *The American Investigator*'daki azgın ilanlara cevap vererek.

* * *

Lila'nın, bayinin zeminine kurduğu çocuk dünyasına şimdi de iki iri ayak girdi. Bunlar Fred Rosewater'ın ayaklarıydı.

Açık saçık kitaplarını gizlemedi Lila. Sanki elindeki *Yengeç Dönencesi* değil de *Heidi*'ymiş gibi okumasını sürdürdü:

> Bavul açık ve eşyaları eskiden olduğu gibi her yere dağılmış. Giysilerini çıkarmadan yatağın üzerine uzanıyor. Bir kez, iki kez, üç, dört... Çıldıracağından korkuyorum... Yatağın içinde, battaniyelerin altında onun bedenini duymak yine... Ne güzel! Ama daha ne kadar zaman? Sürecek mi bu kez? Sürmeyeceği şimdiden içime doğmuş gibi.

Lila ile Fred kitapların, dergilerin arasında sık sık buluşurlardı. Fred kıza ne okuduğunu hiçbir zaman sor-

mazdı. Lila da onun her zaman yaptığını yine yapacağını biliyordu – hüzünlü bir açlıkla açık saçık dergilerin kapaklarına bakacak, sonra da *Better Homes and Gardens* gibi tombul ve evcil bir dergiyi alıp karıştırmaya başlayacaktı. Bu kez de öyle yaptı.

"Karımla anneciğin birlikte yemeğe çıktılar yine galiba," dedi Fred.

"Öyle galiba," dedi Lila. Aralarındaki konuşma bitmişti ama Lila hâlâ Fred'i düşünüyordu. Lila, Rosewater'ın dizleriyle aynı düzeydeydi. Onları düşündü. Fred'i ne zaman şort ya da mayoyla görse, dizlerinin altı hep yara, bere, sıyrık içinde olurdu; sanki ömrü tekme yemekle geçiyormuş gibi. Lila, Fred'in bacaklarının belki de vitamin yetersizliğinden bu duruma gelmiş olabileceğini düşünürdü – ya da uyuzdan.

* * *

Fred'in kanlı dizleri, karısının düzinelerce minik sehpayı neredeyse şizofrence bir biçimde kullandığı iç dekorasyon düzeninin kurbanlarıydı. Rosewater'lara hiç konuk gelmezdi ama yine de her masanın üstünde bir küllükle küçük bir çanak içinde, yemekten sonra sunulmak üzere, naneli çikolata dururdu. Caroline da sehpaların yerlerini durmadan değiştirirdi, sanki şu gün şöyle, bu gün böyle bir parti verecekmiş gibi. Zavallı Fred de durmadan dizlerini çarpardı sehpalara.

Bir seferinde Fred'in çenesi derince yarılmış, on bir dikiş atılması gerekmişti. Ama sehpalar yüzünden düşmemişti Fred. Düşüşünün nedeni, Caroline'ın hiçbir zaman ortadan kaldırmadığı bir cisimdi. Kapı aralarında, merdivenlerde ya da şömine önünde uyumaya alışmış evcil bir karıncayiyen gibi, hep göz önündeydi bu cisim.

Fred'in üzerine takılıp düştüğü cisim, Caroline Rosewater'ın Electrolux marka elektrikli süpürgesiydi. Caroline, zengin oluncaya kadar elektrikli süpürgesini ortadan kaldırmayacağına bilinçaltında yemin etmişti.

* * *

Fred, Lila'nın artık kendisiyle ilgilenmediğini düşünerek *Better Homes and Gardens*'ı bıraktı, raftan korkunç müstehcen olduğu izlenimini veren bir kitap aldı. Kitap, Kilgore Trout'un yazdığı *İstiridye Kabuğundaki Venüs*'tü. Arka kapakta, kitabın içindeki bölümlerden birinin özeti vardı. Özet şöyleydi:

> Şalton gezegeninin kraliçesi Margaret uzun giysisinden sıyrıldı. Altında hiçbir şey yoktu. Dik, diri ve çıplak göğüsleri pembe ve mağrur duruyordu. Saf mermerden yapılmış bir lir gibi çekiciydi kalçaları ile butları. İçlerinde bir ışık yanıyordu sanki, öylesine beyaz parlıyorlardı. Şehvetten toklaşmış sesiyle, "Yolculuğun bitti artık, Uzay Gezgini," dedi. "Aramayı bırak artık; çünkü aradığını buldun. Cevap kollarımın arasındadır."
>
> "Tanrı bilir ya, harika bir yanıt, Kraliçe Margaret," diye karşılık verdi Uzay Gezgini. Avuçları terden sırılsıklam olmuştu. "Şükran duygularıyla kabul ediyorum bu yanıtı. Ama size karşı namuslu davranmam ve bir gerçeği söylemem gerekiyor: Yarın gideceğim."
>
> "Ama buldun aradığın cevabı, buldun!" diye haykırdı kraliçe ve Uzay Gezgini'nin başını mis kokulu genç memelerinin arasına çekti.
>
> Kraliçenin anlayamadığı bir şeyler mırıldandı Uzay Gezgini. Kraliçe adamı kollarıyla uzaklaştırarak yüzüne baktı. "Ne dedin?"

"Dedim ki, Kraliçe Margaret, sizin bana sunduğunuz gerçekten çok güzel bir cevap. Ama ne yazık ki benim öncelikle aradığım cevap değil."

Trout'un bir de resmi vardı. Uzun, kara sakallı bir ihtiyardı. Çarmıha gerilme cezası yaşam boyu hapse çevrilmiş, korku dolu, yaşlı bir İsa'ya benziyordu.

10

Lila Buntline, bisikletini Pisquontuit'in bir ütopyayı andıran sessiz sokaklarının güzellikleri arasından sürdü. Önünden geçtiği her ev, gerçekleşmiş, çok pahalı bir düştü. Bu evlerin sahiplerinin hiç çalışmaları gerekmiyordu. Çocuklarının da ne çalışmaları gerekecekti ne de –bir isyan çıkmazsa– herhangi bir şeye ihtiyaç duyacaklardı. Kimse de isyan edeceğe benzemiyordu.

Lila'nın oturaklı evi limana bakıyordu. Eski Güneyli evleri biçiminde yapılmıştı. İçeri girdi, yeni kitaplarını girişe bırakıp sessizce çalışma odasına geçti ve sedirin üzerine uzanmış babasının hâlâ yaşayıp yaşamadığına baktı. Bu, günde en az bir kez yaptığı bir şeydi.

"Baba?"

Sabah postadan gelen mektuplar babasının başucundaki sehpanın üzerindeki gümüş tepside duruyordu. Yanında el değmemiş bir viski soda vardı. Sodanın hava kabarcıkları ölmüş, bitmişti. Stewart Buntline henüz kırkına gelmemişti. Kasabanın en yakışıklı adamıydı; kasabalılardan birinin benzetmesine göre, Cary Grant ile kurt köpeği kırması bir şeydi. Yağsız midesinin üstünde karısının armağanı elli yedi dolarlık bir kitap, içsavaş sırasındaki demiryollarını gösteren bir atlas duruyordu. Hayatta onu heyecanlandıran tek şey buydu: içsavaş.

"Babacığım..."

Stewart horlamasını sürdürdü. Stewart'ın babası ona, çoğu tütünden kazanılmış on dört milyon dolar bırakmıştı. Bu para, Yeni İngiltere Denizcilik Banka ve Kredi Şirketi'nin şırıltılı para çiftliğinde çalkalanmış, bereketlendirilmiş, melezleştirilmiş, değişimlere uğratılmış, Stewart'ın eline teslim edildiğinden beri de yılda aşağı yukarı sekiz yüz bin dolar gelir getirir olmuştu. İşler iyi gidiyor gibiydi. Bunun dışında, Stewart işten pek anlamazdı.

İş konusundaki görüşleri sorulduğunda, Polaroid hisselerini pek sevdiğini söylerdi, güvenle. Polaroid'u böylesine sevmesini insanlar genellikle çok gerçekçi bulurlardı. Aslında, Polaroid hisselerine sahip olup olmadığını bilmiyordu bile. Banka uğraşıyordu böyle işlerle – bir de McAllister, Robjent, Reed ve McGee avukatlık firması.

"Babacığım..."

"Hımf?"

"İyi misin diye bakmıştım."

"Hıı," dedi. Ama pek emin değildi. Gözlerini araladı biraz, kurumuş dudaklarını yaladı. "İyiyim sevgilim."

"Uyuyabilirsin yine şimdi."

Stewart uyudu.

* * *

Tatlı tatlı uyumaması için hiçbir neden yoktu; çünkü on altı yaşında yetim kaldığından beri, onun işlerine de Senatör Rosewater'ınkilere bakan avukatlık firması bakıyordu. Firmanın, Stewart'ın işleriyle uğraşan ortağı Reed McAllister'dı. İhtiyar McAllister son mektubuyla birlikte bir de broşür göndermişti. Adı, "Düşünceler Savaşında Dostlar Arasında Bir Ayrılık"tı. Özgürlük Okulu'nun Çam Ağacı Yayınevi, Posta Kutusu 165, Colorado Springs, Colorado tarafından yayımlanmıştı. Şu anda,

demiryolu atlasının sayfaları arasında, Stewart'ın kaldığı yeri işaretlemekteydi.

İhtiyar McAllister, sinsi sosyalizmin özel girişimler için doğurduğu tehlikelerle ilgili böyle yazılar eklerdi genellikle mektuplarına; çünkü bundan yirmi yıl kadar önce, Stewart, gözleri velfecri okuyan bir delikanlıyken onun bürosuna girmiş, serbest girişim sisteminin yanlış olduğunu açıklayıp bütün parasını yoksullara dağıtmak istediğini söylemişti. McAllister bu akılsız genci caydırmıştı gerçi ama yeni bir bunalım dönemine girmesinden korkuyordu. Koruyucu tedbirleriydi bu broşürler.

McAllister'ın bu kadar zahmete girmesi gereksizdi oysa. Sarhoş ya da ayık olsun, broşürler olsun ya da olmasın, Stewart artık kaçınılmaz bir biçimde bağlanmıştı serbest girişime. Sözde, bir muhafazakârın farkına varmadan sosyalist olan arkadaşlarına yazdığı bir mektup olan "Düşünceler Savaşında Dostlar Arasında Bir Ayrılık"ın getirebileceği rahatlatmaya hiç ihtiyaç duymuyordu Stewart. Duymadığı için de broşürün sosyal sigorta ve diğer devlet yardımlarından yararlanan kişilerle ilgili olarak söylediği şu sözleri okumamıştı:

> Gerçekten yardımcı olduk mu bu insanlara? Onlara iyice bir bakınız. Acımamızın sonucu olan şu yaratığa bir göz atınız! Devlet yardımını çoktandır bir yaşam biçimi olarak kabul etmiş şu üçüncü kuşak Amerikalılara ne diyebiliriz? Bu bolluk zamanlarında bile milyonlarcasını doğurduğumuz, doğurmaya devam ettiğimiz şu harikalara bakın!
>
> Çalışmıyorlar, çalışmayacaklar. Başları önlerine eğik, hiçbir şey görmeden, gurursuz ve özsaygısız yaşıyorlar. Güvenilmez kişiler bunlar ama niyetleri kötü değil – amaçsız dolaşan sığırlar gibiler. Uzun süre kullanılmadıklarından, akıl ve mantık melekeleri yok olmuş. Konuşun

onlarla, dinleyin onları ve benim yaptığım gibi, onlarla çalışın ve iki ayak üstünde durmak ve papağanlar gibi konuşmaktan başka insanlıkla tüm ilişkilerini nasıl yitirdiklerini sessiz bir dehşet içinde anlayın. "Daha çok. Bana daha çok verin. Daha çok istiyorum." Öğrendikleri tek yeni düşünceler bunlar...

Bunlar bugün *homo sapiens* türünün muhteşem birer karikatürü, bizim yanlış yere yöneltilmiş acıma duygularımızın yarattığı haşin ve dehşet verici birer gerçektirler. Üstelik de, bugünkü yolumuzda devam edersek içimizden büyük bir çoğunluğun yarın ne olacağının da bir örneğidirler.

Falan Filan.

Tereciye tere satmak gibi bir şeydi, bunları Stewart Buntline'a anlatmak. Yanlış yerlere yöneltilmiş acıma duygularıyla işi çoktan bitmişti. Cinsellikle de alışverişi kalmamıştı. Ve doğrusunu söylemek gerekirse, içsavaştan da gına gelmişti artık.

* * *

Stewart ile kendisini tutuculuk yoluna süren McAllister arasında yirmi yıl önce geçen konuşma şöyleydi.

"Demek ermiş bir adam olmak istiyorsunuz delikanlı."

"Öyle bir şey demedim, demek de istemedim. Bana miras kalanlardan –sahip olmak için hiçbir çaba harcamadığım paralardan– siz sorumlusunuz, değil mi?"

"Sorunuzun ilk bölümüne cevap vereyim: Evet, size kalan mirasın sorumlusu biziz. İkinci bölümüne gelince: Sahip olmak için hiçbir çaba harcamadıysanız, harcayacaksınız. Siz, hayatını genetik olarak rahat rahat –hem de fazlasıyla– kazanan bir aileden geliyorsunuz. Siz bir

önder olacaksınız delikanlı; çünkü önder olmak için doğmuşsunuz – bu da zaman zaman berbat bir şey olabilir."

"Olabilir ya da olmayabilir, Bay McAllister. Bakalım, göreceğiz. Size şimdi söylemek istediğim şu: Dünya acıyla dolu; bu acının yok edilmesinde paranın önemli bir katkısı olabilir; bende de şu anda harcayamayacağım kadar çok para var. Yoksullara doğru dürüst yiyecek, giyecek ve ev satın almak istiyorum, hem de hemen, şimdi."

"Bunları yaptıktan sonra ne ad verelim size? Hazreti Stewart mı diyelim, Hazreti Buntline mı?"

"Benimle dalga geçin diye gelmedim buraya."

"Babanız da ağzınızdan her çıkana he diyelim diye vasiliğinize atamadı bizi. Ermiş adayları konusunda biraz saygısız görünüyorsam eğer, nedeni, bu saçma sapan tartışmayı daha önceden de çok sayıda gençle yapmış olmam. Firmamızın temel görevlerinden biridir, müşterilerimizin ermişlik taslamalarına engel olmak. Olağandışı birisi olduğunuzu mu sanıyordunuz? Değilsiniz.

Her yıl, işlerini yönettiğimiz gençlerden hiç değilse biri gelir, parasını dağıtmak ister. Büyük bir üniversitede ilk yılını bitirmiştir. Ne de olaylı bir yıl olmuştur! Dünyada büyük acılar çekildiğini öğrenmiştir. Birçok aile servetinin kökünde yatan büyük suçları öğrenmiştir. O Hıristiyan burnu –genellikle ilk kez– İsa'nın dağda verdiği vaaza sürtünmüştür.

Aklı karışmıştır, gözyaşları içindedir, öfkelidir! Boş bir sesle değerinin kaç para ettiğini sorar. Söyleriz. Servetinin kaynağı ne kadar namuslu ve yararlı olursa olsun –ister skoç teyp, ister aspirin, ister sağlam bir işçi tulumu ya da sizde olduğu gibi, süpürge olsun– utancından yıkılıp gider. Yanılmıyorsam Harvard'da ilk yılınızı tamamladınız?"

"Evet."

"Çok büyük bir kurumdur ama bazı gençlerde yaptığı etkiyi görünce, kendime ister istemez şu soruyu so-

ruyorum: 'Bir üniversite ne hakla öğrencilerine tarih öğretmeden önce şefkati öğretebilir?' Tarih bize şunu anlatıyor, genç Bay Buntline dostum, başka hiçbir şeyi değil: Bir serveti dağıtmak gereksiz ve yıkıcı bir şeydir. Yoksulları yılışıklaştırır ama zenginleştirmez – rahatlatmaz bile. Serveti dağıtan da, kendinden sonra gelecek kuşaklarla birlikte, yılışık yoksullar safına katılır."

* * *

"Sizinki kadar büyük bir servet, Bay Buntline," diye sürdürmüştü ihtiyar McAllister yıllar önce o tarihî konuşmasını, "heyecan verici ve az bulunur bir mucizedir. Çabasız ulaştınız bu servete, dolayısıyla da ne olduğunu anlamanız zor. Bunun ne biçim bir mucize olduğunu anlatabilmek için, size hakaret gibi gelebilecek bir söz edeceğim. Hoşunuza gitse de gitmese de böyle: Kendinizin ve başkalarının sizinle ilgili düşüncelerini etkileyen en önemli unsur, servetinizdir. Sizi olağanüstü kılan, paranızdır. Sözgelimi, paranız olmasaydı, McAllister, Robjent, Reed ve McGee firmasının en yaşlı üyesinin değeri ölçülemeyecek kadar önemli zamanını alamazdınız.

Paranızı dağıtırsanız sıradan birisi olacaksınız – dâhi değilseniz tabii. Siz bir dâhi değilsiniz, değil mi Bay Buntline?"

"Hayır."

"Ya. Dâhi olsanız da olmasanız da, paranız olmazsa daha az rahat ve daha az özgür olacağınız bir gerçek. Üstelik torunlarınızı da, et kafalı bir atasının servetlerini sokağa attığı kişilere özgü o sarsak, öfkeli yaşama mahkûm etmiş olacaksınız.

Mucizenize dört elle sarılın Bay Buntline. Sululuğundan arındırılmış bir ütopyadır para. Hocalarınızın da dediği gibi, yaşam çok güçtür. Ama elinizdeki bu mucize

sayesinde, sizin ve çocuklarınızın yaşamı bir cennet olabilir! Gülümseyin biraz canım! Harvard'da üçüncü sınıfa kadar anlatmadıkları gerçeği –zengin doğup zengin kalmanın suç olmadığını– artık kavradığınızı gösterin bana."

* * *

Stewart'ın kızı Lila, üst kattaki yatak odasına çıktı. Annesinin odası için seçtiği renkler pembe ve donuk beyazdı. Penceresinin çift camlarından liman ve Pisquontuit Yat Kulübü filosunun tatlı tatlı sallanan tekneleri görünüyordu.

Mary adında on üç metrelik bir balıkçı takası, filonun arasından hantal, dumanlı yolunu alıyor, kulübün oyuncağa benzeyen teknelerini daha da sallıyordu. Kulübün bu oyuncaklarının Scomber ve Scat ve Rosebud II ve İzle Beni ve Kızıl Köpek ve Bunty gibi adları vardı. Rosebud II, Fred ve Caroline Rosewater'ındı. Bunty, Stewart ve Amanita Buntline'ındı.

Mary, dalyan balıkçısı Harry Pena'nındı. Gri, hantal bir tekneydi ve tek amacı, içinde tonlarca taze balıkla, her türlü havada, sallana sallana limana dönmekti. Teknenin üstü tamamen açıktı; tek kapalı yeri, koskoca, yepyeni Chrysler motorunu koruyan kutuydu. Dümen, gaz ve debriyaj bu kutunun üzerine yerleştirilmişti. Mary'nin geri kalanı çırılçıplaktı.

Harry dalyanlarına gidiyordu. İki yetişkin oğlu, Manny ile Kenny, burunda baş başa verip uzanmışlar, tembel tembel belden aşağı konulardan dem vuruyorlardı. Oğlanların yanlarında ikişer metrelik birer orkinos kancası vardı. Harry'nin silahı, beş buçuk kiloluk bir lobuttu. Üçünün de üstünde kauçuk önlükler ve çizmeler vardı. Çalışmaya başladıklarında, kan içinde yüzeceklerdi.

"Sikişi bırakın, balığa bakın!" dedi Harry.

"Olur moruk, senin yaşına gelince öyle yaparız." Derin bir sevgiyle verilmiş bir karşılıktı bu.

* * *

Bir uçak çok alçaktan geçerek Providence Havaalanı'na yaklaştı. Uçakta, *Bir Muhafazakârın Vicdanı*'nı okumakta olan Norman Mushari vardı.

* * *

Dünyanın en büyük özel zıpkın koleksiyonu, Pisquontuit'in sekiz kilometre dışındaki Dalyan adlı bir lokantada sergileniyordu. Bu nefis koleksiyonun sahibi, Bunny Weeks adında, uzun boylu, New Bedford'lı bir eşcinseldi. Bunny, New Bedford'dan gelip lokantasını açana dek, Pisquontuit'in balina avcılığıyla yakın-uzak hiçbir ilgisi olmamıştı.

Bunny, lokantasına bu adı, güneye bakan çift camlı pencereleri Harry Pena'nın dalyanlarına baktığı için vermişti. Müşteriler Harry ile oğullarının dalyandan balık çıkarışlarını seyredebilsinler diye, her masanın üzerine küçük bir dürbün konmuştu. Balıkçı ailesi enginlerdeki uğraşının başına gittiğinde de, Bunny masadan masaya dolaşır, büyük bir zevk ve ustalıkla neyi niçin yaptıklarını anlatırdı. Bunları anlatırken, hiç utanmadan kadınların orasını burasını eller, erkeklere dokunmazdı.

Müşteriler balıkçılık işine daha da yakından bağlanmak isterlerse, bir *İstavrit Kokteyl* (rom, nar ve kızılcık suyu) ya da bir *Balıkçı Salata* (kremalı soğuk ton balığı ve kıvırcık kesilmiş hindistancevizi içlerinden bir yatağın üzerine yerleştirilmiş, orta deliğine soyulmuş bir muz sokulmuş bir dilim ananas) ısmarlayabilirlerdi.

Harry Pena ile oğulları Dalyan Restoran'a hiç gitmedikleri halde salatayı, kokteyli ve küçük dürbünleri biliyorlardı. Bu lokantayla kendi istekleri dışında oluşan ilişkilere katkı olsun diye, bazen teknenin kenarından suya işerlerdi. "Bunny Weeks'in Dalyan lokantası / Buyrun, kremalı pırasa çorbası," derlerdi buna.

* * *

Bunny Weeks'in zıpkın koleksiyonu, Dalyan'ın şatafatlı bir köhnelikteki girişini oluşturan hatıra eşya dükkânının kaba tahta kirişlerinde sergilenmişti. Hatıra eşya dükkânının adı, Şen Balinacı'ydı. Dükkânın tavanına tozlu bir tepe penceresi açılmıştı. Bu tozlu görünüş, pencerenin üzerine Bon-Ami Jet-Spray marka erkek saç spreyi püskürtülüp sonradan silinmemek suretiyle elde edilmişti. Pencerenin altındaki kirişler ile zıpkınların oluşturdukları kafesin gölgesi, daha aşağıda sergilenen turistik eşyanın üzerine vuruyordu. Bunny'nin yarattığı hava, balina yağı, ter, rom ve amber kokan gerçek balina avcılarının zıpkınlarını buraya depo ettikleriydi. Her an gelebilirlerdi zıpkınlarını almaya.

Amanita Buntline ile Caroline Rosewater, zıpkınların çapraz gölgelerinin arasından ayaklarını sürüyerek geldiler şimdi. Amanita önden yürüyor, ikisinin de tavrını o saptıyor, doyumsuzca, vahşice inceliyordu satılık eşyaları. Satılık eşyaya gelince: Soğuk bir kaltağın kaynar bir banyodan çıktıktan sonra iktidarsız kocasından isteyebileceği her şey vardı dükkânda.

Caroline'in tavrı, Amanita'nınkinin soluk bir kopyasıydı. Amanita'nın, incelenmeye değer her eşyanın önünde durup görüşünü kapaması Caroline'ı daha da hantallaştırıyordu. Amanita'nın herhangi bir eşyaya bakması bitip önünden çekildiğinde de, artık incelenmeye değmez-

miş gibi geliyordu Caroline'a. Caroline'ı hantal eden başka gerçekler de vardı tabii: Kocası çalışıyordu, üstünde eskiden Amanita'nın olduğu herkesçe bilinen bir giysi vardı, çantasındaki para sayılıydı.

Caroline kendi sesini işitiyordu şimdi de, sanki çok uzaklardan geliyormuş gibi: "Çok zevkli adam."

"Hepsi öyledir bunların," dedi Amanita. "Alışverişe bir kadınla çıkacağıma bunlardan biriyle çıkmayı tercih ederim. Sen hariç tabii."

"Nasıl böyle sanatkâr olabiliyorlar ki?"

"Daha duyarlı oluyorlar hayatım. Bizim gibi onlar da. *Hissediyorlar.*"

"Ya."

* * *

Bunny Weeks, yatçı mokasenleri gıcırdayarak, uzun ve rahat adımlarla girdi Şen Balinacı'ya. Otuz yaşlarında, ince bir adamdı. Gözleri bütün zengin Amerikalı eşcinsellerinkinin aynısıydı: Yapma pırlantaya benzeyen gözlerdi bunlar, arkalarında Noel süsleri yanıp sönen, sentetik safirden gözler. Bunny, New Bedford'lı ünlü kaptan Hannibal Weeks'in –yani beyaz balina Moby Dick'i en sonunda öldürmeyi başaran adamın– küçük torunuydu. Kirişlere asılı duran zıpkınlardan en az yedi tanesinin Büyük Beyaz Balina'nın derisinden çıktığı söylenirdi.

"Amanita! Amanita!" diye sevgi dolu bir çığlık attı Bunny. Kadını kollarının arasına alıp sertçe bağrına bastı. "Sevgilim nasıl bugün?"

Amanita güldü.

"Gülünecek bir şey mi var?"

"*Bana* göre yok."

"Çok istiyordum ben de bugün gelmeni. Seni küçük bir zekâ sınavından geçireceğim." Amanita'ya yeni aldığı

bir parçayı gösterecek, ne olduğunu tahmin etmesini isteyecekti. Bunny, Caroline'a henüz selam vermemişti ama şimdi vermek zorundaydı çünkü Caroline kendisiyle Amanita'ya göstermek istediği eşyayı bulacağını sandığı yerin arasında duruyordu. "Affedersiniz."

"Pardon." Caroline Rosewater kenara çekildi. Dalyan'a en az elli kez gelmişti Caroline; ama Bunny nedense adını bir türlü aklında tutamıyordu.

Bunny aradığını orada bulamadı, başka yere bakmak için döndü: Caroline karşısındaydı yine. "Özür dilerim."

"*Ben* özür dilerim." Caroline, Bunny'nin önünden çekilirken çok şık, küçücük bir sütçü taburesine takıldı, iki eliyle bir sütuna sarılarak dizüstü taburenin tepesine çöktü.

"Aman Tanrım!" dedi Bunny, Caroline'den bıkarak. "İyi misiniz? Durun, durun!" Caroline'i tutup kaldırdı. Bu işi öyle bir biçimde yaptı ki, kadıncağızın ayakları ömründe ilk kez paten takmış gibi durmadan kayıyorlardı altından. "Bir yeriniz incindi mi?"

"Gururum yalnızca."

"Ay, siktir et gururunu hayatım," dedi Bunny, iyice kadınlaşarak. "Kemiklerin nasıl, iç organcıkların nasıl?"

"İyi – teşekkür ederim."

Bunny sırtını Caroline'e çevirip aramaya devam etti.

"Caroline Rosewater'ı hatırlıyorsun tabii," dedi Amanita. Acımasız ve gereksiz bir soruydu bu.

"Tabii hatırlıyorum Bayan Rosewater'ı," dedi Bunny. "Senatörle bir akrabalığınız var mı?"

"Hep sorarsınız bunu bana."

"Öyle mi? Ya siz hep ne karşılık verirsiniz?"

"Galiba –bir yerlerden– çok uzaklardan var bir akrabalık, eminim."

"Çok ilginç. İstifa ediyor, biliyorsunuz."

"Öyle mi?"

Bunny, Caroline'a döndü yine. Elinde bir kutu tutuyordu. "Söylemedi mi size istifa edeceğini?"

"Hayır, o..."

"Haberleşmiyor musunuz bile?"

"Hayır," dedi üzüntüyle Caroline, başını önüne eğerek.

"Haberleşmek için *çok* ilginç bir adam olmalı bence."

Caroline başıyla onayladı. "Evet."

"Ama haberleşmiyorsunuz."

"Hayır."

* * *

"Bak şimdi hayatım," dedi Bunny, Amanita'nın karşısına geçip elindeki kutuyu açarak. "Al sana zekâ testi." Üzerinde "Meksika'da Yapılmıştır" yazılı kartonun içinden bir tarafı açılmış bir teneke kutu çıkardı. Kutunun içi de dışı da parlak renkli duvar kâğıdıyla kaplanmıştı. Kutunun kapalı yanına dantelden küçük yuvarlak bir örtü yapıştırılmış, onun üstüne de kumaştan bir nilüfer tutturulmuştu. "Sıkıysa tahmin et bakalım bunun ne işe yaradığını. Ne olduğunu bulabilirsen, iğrenç derecede zengin olduğunu bildiğim halde, tastamam on yedi dolar değerindeki bu cismi sana hediye edeceğim."

"Ben de tahmin edebilir miyim?" dedi Caroline.

Bunny gözlerini kapadı. "Tabii," diye fısıldadı, yorgun bir sesle.

Amanita hemen vazgeçti ve aptal olduğunu, sınavlardan nefret ettiğini övünerek açıkladı. Caroline parlak, cıvıl cıvıl bir tahminde bulunacaktı ama Bunny fırsat vermedi.

"Yedek tuvalet kâğıdı rulosu için kutu!" dedi Bunny.

"*Ben* tam tahmin etmiştim ama," dedi Caroline.

"Yok canım?" dedi Bunny ilgisizce.

"Caroline Phi Beta Kappa'dır," dedi Amanita.

"Yok canım!" dedi Bunny.

"Evet," dedi Caroline. "Söylemem ama kimseye. Pek üzerinde durmam."

"Ben de," dedi Bunny.

"Siz de mi Phi Beta Kappa'sınız?"

"İtirazınız mı var?"

"Hayır."

"Dernekler içinde," dedi Bunny, "en büyüklerinden biri, bildiğim kadarıyla."

"Ya."

Amanita, tuvalet kâğıdı kutusunu göstererek, Caroline'a, "Sevdin mi bunu, küçük dâhi?" diye sordu.

"Evet... çok... çok şirin. Çok tatlı."

"İstiyor musun?"

"*On yedi* dolara mı?" dedi Caroline. "Gerçekten çok güzel." Yoksulluğunun yasını tutmaya başladı. "Bir gün, belki günün birinde..."

"Niçin bugün olmasın?"

"Niçin bugün olamayacağını sen de biliyorsun," dedi Caroline, yüzü kızararak.

"Ya ben bunu sana satın alsam?"

"Aman, sakın ha! On yedi dolar!"

"Parayla bu kadar çok uğraşmaktan vazgeçmezsen, küçük kuşum, kendime başka bir dost bulmak zorunda kalacağım."

"Ne diyebilirim ki?"

"Sarar mısın lütfen Bunny – hediyelik olsun."

"Amanita, çok teşekkür ederim," dedi Caroline.

"Bunun fazlası senin hakkın aslında."

"Teşekkür ederim."

"İnsanlar, hakları neyse onu alırlar," dedi Amanita. "Doğru değil mi Bunny?"

"Hayatın en birinci kuralı," dedi Bunny Weeks.

* * *

Mary adlı balıkçı teknesi şimdi de çalıştığı dalyanın önüne, yani Bunny Weeks'in lokantasında yiyip içen müşterilerin görebilecekleri yere gelmişti.

"Çüklerinizi salın, yüklerinizi atın!" diye seslendi Harry Pena, uyuklayan oğullarına.

Motoru söndürdü. Motoru söndükten sonra, Mary, o hızla dalyandan içeri girip denizden çıkan ağlarla sarılı çubukların ortasına geldi.

"Kokuyu alıyor musunuz?" dedi Harry. Ağlara takılan büyük balıkların kokusunu alıp almadıklarını soruyordu oğullarına.

Burunlarını kaldırıp havayı kokladı çocuklar, aldıklarını söyledîler.

İçinde balıkların bulunabileceği –ya da bulunmayabileceği– ağın koca göbeği denizin dibinde duruyordu. Ağın kenarı havada, çubuktan çubuğa sarkık kavisler çiziyordu. Ağ, suyun altına bir tek noktada giriyordu. Dalyanın girişiydi burası. Balıkları ağın iri kursağına dolduran ağız da buydu.

Harry kendisi de dalyanın içindeydi şimdi. Dalyanın girişine yakın bir yerdeki takozdan bir halat çözdü, halata asıldı, ağın ağzını havaya kaldırıp halatı yeniden takoza bağladı. Göbekten çıkmanın yolu yoktu artık balıklar için. Balıklar için bir ölüm çanağıydı bu artık.

Mary bu çanağın bir kenarına usul usul sürtünüyordu. Harry ile oğulları tek sıra dizildiler, demir gibi ellerle denize uzandılar, avuçladıkları ağları teknenin bir yanından çekip öbür yanından yine denize salmaya başladılar.

Üç adam, balıkların barınabilecekleri alanı avuç avuç daraltıyorlardı. O alan küçüldükçe de Mary çanağın üzerinde ağır ağır, yanlamasına ilerliyordu.

Kimse konuşmuyordu. Büyülü bir andı bu. Kafaları

tüm düşüncelerden arınmış üç adam ağları denizden çektikçe, martıların bile çığlıkları kesilmişti.

* * *

Balıkların barınabilecekleri alan sonunda yumurta biçiminde bir havuz kadar kaldı. Derinlerde, sanki birisi bir avuç bozuk para atmış gibi bir parıltı oldu, o kadar. Adamlar heyamola avuçluyorlardı ağı.

Balıkların barınabilecekleri alan, Mary'nin yanı başında kavisli, derin bir yalak biçimini aldı. Üç adam ağı çektikçe yalak sığlaşıyordu. Babayla iki oğlu bir ara durdular. Bir kazbalığı –ilkçağlardan kalma bir canavar, çıbanlar ve siğillerle dolu beş kiloluk bir kurbağa yavrusu– yüzeye çıktı, diken dolu ağzını açıp teslim oldu. Salt kıkırdaktan oluşan bu beyinsiz, yenmez iğrençlik yığınının çevresinde, gamzeli kamburlar kaynıyordu denizde. Büyük hayvanlar vardı derinlerdeki karanlıkta.

Harry'yle iki iriyarı oğlu heyamola çalışmaya koyuldular yine, ağı avuç avuç çekip yeniden denize salıyorlardı. Balıkların barınabilecekleri bir yer kalmamış gibiydi ağın içinde. Garip bir biçimde, denizin üstü ayna gibi oluverdi.

Birden, bir orkinosun yüzgeci aynayı yardı, sonra yok oldu yine.

* * *

Kısa bir süre sonra dalyanın içi şenlikli, kanlı bir cümbüşe dönüşmüştü. Sekiz orkinos azmanı denizi çalkalıyor, köpürtüyor, yarıyor, çırpıyordu. Fırlayıp geçtiler Mary'nin yanından, ağa çarptılar, geri dönüp bir daha fırlayıp geçtiler.

Harry'nin oğulları kancalara sarıldılar. Küçük oğlan

kancasını suya soktu, ucunu balıklardan birinin karnına sapladı, balığı durdurup salt acıdan oluşan bir noktanın çevresinde döndürüverdi.

Balık, geçirdiği sarsıntıdan sersemlemiş, çektiği acıyı artıracak herhangi bir hareketten kaçınarak usulca yüzüyordu teknenin yanında.

Harry'nin küçük oğlu koparırcasına asıldı kancanın sapına. Bu yeni ve daha derin acıyla balık kuyruğunun üzerinde yürümeye başladı ve kauçuğumsu bir gümbürtüyle Mary'nin içine devrildi.

Harry muazzam lobutunu balığın kafasına vurdu. Kıpırtısız kaldı balık.

Sonra bir balık daha düştü teknenin içine. Harry onun da kafasına geçirdi lobutunu. Sonra bir daha, bir daha, bir daha vurdu – sekiz koskoca balık teknenin güvertesinde cansız yatana dek.

Harry kahkahayı bastı, burnunu yenine sildi. "Vay amına koyayım çocuklar! Vay amına koyayım!"

Çocuklar da güldüler. O anda üçü de, bir adam hayattan ne kadar mutluluk duyabilirse o kadar mutluydular.

Küçük oğlan ibnenin lokantasına doğru nanik yaptı.

"Topunun anasını sikelim, değil mi çocuklar?" dedi Harry.

* * *

Bunny, Amanita ile Caroline'ın masasına geldi, bileziğini şıngırdatıp elini Amanita'nın omzuna koydu, ayakta durdu yanı başlarında. Caroline küçük dürbününü gözlerinden ayırıp iç karartıcı sözler etti. "Ne kadar da hayata benziyor. Harry Pena ne kadar da Tanrı'ya benziyor."

"Tanrı'ya mı?" Bunny'nin hoşuna gitmişti bu.

"Ne demek istediğimi anlamıyor musunuz?"

"Balıklar anlıyorlardır mutlaka. Ama ben balık değilim. Ne olduğumu söyleyebilirim ama isterseniz..."

"Lütfen, yemeğimiz bitsin öyle," dedi Amanita.

Küçük, buruk bir gülücük çıktı Bunny'den, sonra düşüncesini sürdürdü. "Ben bir banka müdürüyüm."

"Ne ilgisi var?" diye sordu Amanita.

"Kimin züğürt olduğunu, kimin olmadığını biliyorum. O dışarıda seyrettiğimiz adam da Tanrı'ysa eğer –üzülerek söylüyorum– Tanrı iflas etmiştir."

Amanita ile Caroline, her biri kendine göre, bu kadar erkek bir adamın işinde başarısız olmasına inanmakta güçlük çektiklerini belirttiler. Bu meyanda bıcırdamalarını sürdürdükçe, Bunny'nin eli Amanita'nın omzunu giderek daha çok sıkıyordu; sonunda itiraz etti Amanita: "Canımı acıtıyorsun."

"Kusura bakma. Acı duyabildiğini bilmiyordum."

"Pezevenk."

"Öyle de olur." Eli yine sertleşti kadının omzunda. "Bitti bütün bunlar," dedi, Harry'yle oğullarından söz ederek. Elinin artan baskısı Amanita'ya bir kerecik olsun susmasını istediğini, kendisinin de bir kerecik olsun ciddi olmaya çalıştığını anlatıyordu. "Gerçek insanlar yaşamlarını böyle kazanmıyorlar artık. Marie Antoinette ile nedimeleri ne kadar geçerliyse, dışarıdaki o üç romantik de o kadar geçerli. İflas işlemleri başlayınca –bir hafta sonra, bir ay ya da bir yıl sonra– tek ekonomik yararlarının lokantama canlı duvar kâğıdı olarak hizmet vermekten öteye gitmediğini anlayacaklar." Doğrusunu söylemek gerekirse, Bunny bu işe sevinmiyordu. "Bitti, elleriyle, sırtlarıyla çalışan insanlar: Bunlara gerek yok artık."

"Harry gibi adamlar hep kazanacaklar ama değil mi?" dedi Caroline.

"Kaybediyorlar her yerde." Bunny, Amanita'nın omzunu bıraktı. Lokantasına bir göz attı, Amanita'nın da

kendisi gibi yapıp müşterilerini saymasına yardım etmesini söyledi. Sonra da onları müşterilerinden kendisinin ettiği kadar nefret etmeye davet etti. Müşterilerinin hemen hepsi mirasyediydi. Hemen hepsi bilgelikle ve çalışmayla hiçbir ilgisi olmayan rüşvetlerle yasalardan yararlanmışlardı.

Kürklere sarınmış dört salak, saçma, şişman dul, bir kâğıt peçetenin üzerine basılmış müstehcen bir fıkraya gülüyorlardı.

"Bakın kimler kazanıyor. Bakın kimler kazanmış."

11

Norman Mushari, Providence Havaalanı'ndan kırmızı, üstü açık bir araba kiralayıp Fred Rosewater'ı bulmak üzere yirmi beş kilometre ötedeki Pisquontuit'e gitti. İşverenlerinin bildiği kadarıyla, Mushari, Washington'daki evinde hasta yatmaktaydı. Tam tersine, çok iyi hissediyordu kendini.

Bütün öğleden sonra Fred'i arayıp bulamamasının basit nedeni, Fred'in o sırada yelkenlisinde uyuyor olmasıydı: Sıcak günlerde gizliden gizliye yaptığı bir şeydi bu. Havanın sıcak olduğu öğleden sonraları, yoksullara sigorta satmak pek yapılacak iş değildi.

Fred, Yat Kulübü'nün küçük kayıklarından birine biner, *gıcır gıcır, gıcır gıcır, gıcır gıcır,* ıskarmoz ile suyun arası üç parmak, teknesinin demirli olduğu yere giderdi. Ağırlığını Rosebud II'ye nakleder, kaptan köşkünün içinde başını turuncu bir can yeleğine dayayıp kimsenin göremeyeceği biçimde uzanırdı. Dalgacıkların şıpırtısını, halatların, makaraların şıngırtısıyla gıcırtısını dinler, elinin tekini taşaklarının üstüne koyar, Tanrı'yla birleştiğini hissedip mışıl mışıl uykuya dalardı. Buraya kadar olan kısmı çok güzeldi.

* * *

Buntline'ların Selena Deal adında, evin üst katından sorumlu genç hizmetçileri, Fred'in sırrını biliyordu. Yatak odasındaki küçük pencerelerden biri Yat Kulübü'nün filosuna bakardı. Şimdi de yaptığı gibi, daracık yatağına oturup yazı yazdığında, penceresi Rosebud II'yi çerçevelerdi. Telefon çaldığında duyabilmesi için, kapısı aralık duruyordu. Çoğunlukla, öğleden sonraları yaptığı tek iş buydu: Çalarsa telefona cevap vermek. Genellikle çalmazdı. Selena'nın da dediği gibi: "Niye çalsın ki?"

Selena on sekiz yaşındaydı. Buntline ailesinin 1878' de Pawtucket'ta kurduğu yetimhaneden gelme bir yetimdi. Yetimhaneyi kurduklarında, Buntline'lar üç şart koşmuşlardı: Irkları, renkleri ve dinleri ne olursa olsun, bütün çocuklar Hıristiyan olarak yetiştirileceklerdi; haftada bir, pazar akşam yemeğinden önce bir ant içeceklerdi; her yıl, aralarından akıllı, temiz bir kız Buntline'ların evlerinden birine hizmetçi olarak girecekti;

> ... yaşamın güzel yanlarını öğrenmek ve belki de kültürel ve toplumsal yaşamın basamaklarından birkaçını aşma isteğini kapmak için.

Selena'nın altı yüz tatsız tuzsuz pazar yemeğinden önce altı yüz kere yinelediği ve zavallı Stewart'ın büyükdedesi Castor Buntline tarafından yazılmış olan ant şöyleydi:

> Başkalarının kutsal mülkiyetine saygı göstereceğime, yüce Tanrı'nın yaşamımda bana layık görebileceği toplumsal sınıfa uyacağıma namusum ve onurum üzerine ant içerim. Beni işe alacak patronlarıma minnet duyacağım, çalışma şartlarından ve ücretimden asla şikâyet etmeyeceğim, onun yerine kendime, "Patronum, cumhuriyetim ve Tanrım için daha başka neler

yapabilirim?" diye soracağım. Bu dünyaya mutlu olmak için getirilmediğimi anlıyorum. Buraya sınanmak için getirildim. Bu sınavı başarıyla geçmek istiyorsam, her zaman esirgemesiz, aklı başında ve doğru sözlü olacağım, düşüncelerim, bedenim ve davranışlarım hep temiz olacak ve Tanrı'nın, tartışılmaz dirayetiyle benden yükseğe yerleştirdiği kişilere karşı saygılı olacağım. Bu sınavda başarılı olursam, öldüğümde cennetin sonsuz güzelliklerine ulaşacağım. Başarısız olursam, şeytan kahkahalar atıp Hazreti İsa gözyaşları dökerken, cehennem ateşlerinde kebap olacağım.

* * *

Alımlı bir kız olan ve çok güzel piyano çalan Selena, hemşire olmak istiyordu; yetimhanenin müdürü olan Wilfred Parrot adındaki adama mektup yazmaktaydı. Parrot altmış yaşındaydı. Yaşamı boyunca çok ilginç şeyler yapmıştı; İspanya'da Abraham Lincoln Müfrezesi'yle savaşmak, 1933'ten 1936'ya kadar "Mavi Ufkun Ötesinde" diye bir radyo dizisi yazmak gibi. Mutlu bir yetimhane yönetiyordu. Bütün çocuklar ona "baba" diyorlar, hepsi de yemek pişirmesini, dans etmesini, bir müzik aleti çalmasını ve resim yapmasını biliyorlardı.

Selena bir aydır Buntline'ların yanındaydı. Bir yıl kalması gerekiyordu. Şöyle yazıyordu:

Sevgili Parrot Baba: Belki burada işler düzelir ama nasıl olacak bilemiyorum. Bayan Buntline'la pek geçinemiyoruz. Nankör ve terbiyesiz olduğumu söylüyor hep. İsteyerek olmuyor ama gerçekten de öyleyim belki. Bana olan öfkesini yetimhaneden alacak kadar çok kızmaz inşallah. Beni en çok bu endişelendiriyor. Ettiğimiz yemine daha yakından uymaya çalışmam gerekecek. Gözlerimin içinde gördüğü şeylere kızı-

yor. Gözlerimin dışında tutamıyorum o şeyleri. Aptalca ya da acınacak bulduğum şeyler yapıyor bazen, hiçbir şey demiyorum ama gözlerimin içine bakıyor ve çok öfkeleniyor. Bir seferinde bana, yaşamında kocası ile kızından sonra en önemli şeyin müzik olduğunu söyledi. Bir sürü hoparlör var evin içinde ve hepsi girişteki büyük dolabın içinde duran pikaba bağlı. Bütün gün müzik var evde ve Bayan Buntline, en sevdiği şeyin her sabah kendine günlük bir müzik programı hazırlayıp plakları otomatik pikaba doldurmak olduğunu söyler. Bu sabah da bütün hoparlörlerden müzik çıkıyordu ve şimdiye kadar duyduğum hiçbir müziğe benzemiyordu. Çok tiz, hızlı, kaçamak bir şeydi, Bayan Buntline da bana bundan ne kadar hoşlandığını göstermek için başını bir o yana bir bu yana sallayarak çalan müziği mırıldanıyordu. Çıldıracaktım. Sonra, en iyi arkadaşı olan Bayan Rosewater adındaki kadın geldi, o da bu müzikten ne kadar hoşlandığını söyledi. Günün birinde piyango vurunca kendisinin de bütün gün hep böyle müzik çalacağını söyledi. Sonunda dayanamayıp Bayan Buntline'a bu çalanın ne mene bir şey olduğunu sordum. "Vah yavrum, vah," dedi. "Ölümsüz Beethoven'dan başkası değildir o çalan." "Beethoven mi!" dedim. "Beethoven'ın adını hiç duymuş muydun ki önceden?" diye sordu. "Evet efendim, duydum. Parrot Baba yetimhanede hep Beethoven çalardı ama onun çaldıkları buna hiç benzemiyordu." Bunun üzerine, beni pikabın durduğu yere götürdü ve, "Pekâlâ," dedi. "Çalanın Beethoven olduğunu kanıtlayacağım sana. Otomatik pikaba koyduğum bütün plaklar Beethoven. Arada sırada tutar böyle, kendime bir Beethoven şöleni çekerim." "Beethoven'a ben de bayılırım," dedi Bayan Rosewater. Bayan Buntline beni otomatik pikabın yanına götürüp plaklara iyice bakmamı, Beethoven olup olmadıklarını söylememi istedi. Öyleydiler. Dokuz senfoniyi birden yüklemişti otomatik pikaba. Ama zavallı kadıncağız pikabın hızını 33 yerine dakikada 78 devire koymuştu. Farkına bile varmamıştı bunun. Ben de söyledim ona baba; söylemem

gerekirdi değil mi? Çok kibarca söyledim ama gözlerime o bakış geldi herhalde; çünkü çok kızdı bana, gidip garajın arkasındaki şoför helasını temizlememi söyledi. Pek pis bir iş değil bu aslında. Yıllardır şoförleri yok.

* * *

Bir seferinde de, baba, beni Bay Buntline'ın büyük motorlu teknesiyle yelken yarışı seyretmeye götürdü. Ben gitmek istemiştim. Pisquontuit'te herkes yelken yarışından söz ediyor, başka hiç konu yok sanki, demiştim. Bu işin nesinin böylesine ilginç olduğunu gidip görmek istediğimi söylemiştim. Kızı Lila da yarışıyordu o gün. Lila, kasabanın en iyi yelkencisi. Kazandığı kupaları bir görseniz. Evin asıl süsü onlar. Resim pek yok duvarlarda. Komşulardan birinin bir Picasso'su var ama Lila gibi yelken kullanan bir kızı olsaydı daha çok sevineceğini söylediğini duydum. Al birini vur ötekine, hiç fark etmez gibi geliyor bana; ama bunu söylemedim. İnan bana baba, söyleyebileceğim şeylerin yarısını bile söylemiyorum. Her neyse, yelken yarışına gittik ve keşke işitebilseydiniz Bayan Buntline'ın nasıl sayıp sövdüğünü. Arthur Gonsalves'in söylediklerini hatırlıyor musunuz? Bayan Buntline, Arthur'un bile hiçbir yerde duymadığı sözcükler kullanıyordu. Bir kadının bu kadar heyecanlanıp öfkelendiğini görmemiştim hiç. Benim orada olduğumu unutuvermişti. Kuduz olmuş bir cadıya benziyordu. Evrenin kaderi o şirin beyaz teknelerdeki güneş yanığı çocuklara bağlıydı sanırdınız. Sonunda benim de orada olduğumu hatırladı ve kulağa pek hoş gelmeyen bazı sözler sarf etmiş olduğunu fark etti. "Niçin böylesine heyecanlandığımızı anlaman gerek," dedi. "Lila Yat Kulübü Büyük Kupası'nın iki ayağını kazanmış durumda." "Ya," dedim, "her şey anlaşıldı şimdi." Yemin ediyorum baba, başka bir şey demedim; ama bakışlarım değişmiş olmalıydı yine.

Baba, bu insanlarda beni en çok kızdıran ne cahillikleri ne de çok içki içmeleri. Dünyada güzel olan her şeyin, kendilerinin ya da atalarının yoksullara bir armağanı olduğunu düşünmeleri. Buraya geldiğim ilk günün akşamı, Bayan Buntline beni arka terasa çıkarıp güneşin batışını gösterdi. Ben de bakıp çok güzel olduğunu söyledim ama daha başka bir şeyler dememi bekliyordu. Ne demem gerektiğini bir türlü kavrayamadım, o yüzden de o sırada bana çok salakça gelen bir şey söyledim. "Çok teşekkür ederim," dedim. Meğer beklediği buymuş. "Bir şey değil," dedi. O günden beri ona okyanuslar için, ay için, gökyüzündeki yıldızlar ve Amerika Birleşik Devletleri Anayasası için teşekkür ettim.

Belki de, Pisquontuit'in aslında ne kadar güzel olduğunu anlayamayacak kadar acımasız ve aptalım. Belki domuzlara inci sunmak gibi bir şey bu; ama nasıl olur, anlayamıyorum. Sizleri özledim. Cevabınızı bekliyorum. Sizi seviyorum.

Selena

Hamiş: Kim yönetiyor gerçekten bu çılgın ülkeyi? Bu hıyarların yönetmediklerinden eminim.

Norman Mushari, öğleden sonra vakit öldürmek için arabayla Newport'a gitti, yirmi beş sent verip ünlü Rumfoord Malikânesi'ni gezdi. Gezinin garip bir yanı, Rumfoord'ların hâlâ malikânede yaşıyor olmalarıydı; bütün gelenlere kötü kötü bakıyorlardı. Üstelik –Tanrı bilir ya– hiç de paraya ihtiyaçları yoktu.

Mushari, iki metre on santim boyundaki Lance Rumfoord'un ona kişneyerek surat ekşitmesine öylesine kızdı ki, geziyi yöneten uşaklardan birine adamı şikâyet etti. "Buraya gelenlerden madem bu kadar nefret ediyorlar," dedi Mushari, "içeri buyur edip paralarını almamalılar."

Bu konu uşağı pek ilgilendirmedi. Kaderci bir ha-

vayla evin yalnız beş yılda bir gün halka açıldığını, bunun da üç kuşak önce yapılmış bir vasiyetin gereği olduğunu söyledi.

"Böyle bir vasiyetin nedeni ne?"

"Malikânenin kurucusu, bu duvarlar arasında yaşayanların dışarıda rasgele belirebilecek her tür insanla zaman zaman haşır neşir olmalarının yararlı olacağına karar vermiş." Mushari'yi tepeden tırnağa bir süzdü. "Dış dünyada olup bitenlerden haberleri olsun diye denebilir. Anlatabildim mi?"

Mushari malikâneden çıkarken, Lance Rumfoord uzun adımlarla koşarak arkasından geldi. Bir yırtıcı hayvan nezaketiyle küçücük Mushari'nin tepesinden baktı, anasının kendini insan sarrafı saydığını, Mushari'nin de bir zamanlar Amerika Birleşik Devletleri Piyadeleri'nde görev yapmış olduğunu sandığını söyledi.

"Hayır."

"Sahi mi? Oysa çok ender yanılır annem. Üstelik de piyadede keskin nişancı olduğunuzu söylemişti."

"Hayır."

Lance omuz silkti. "Bu yaşantıda değilse, bir başkasında öyleyse." Sonra yeniden kişneyip suratını ekşitti.

* * *

İntihar etmiş kişilerin oğulları günün sonunda, kanlarındaki şeker azaldığında kendilerini öldürmeyi düşünürler. İşten eve döndüğünde Fred Rosewater da bu durumdaydı. Oturma odasının girişinde duran elektrik süpürgesine ayağı takıldı, uzun bir adım atarak dengesini toparladı, dizini küçük masalardan birine çarptı, masanın üstündeki naneli çikolatalar yere döküldü. Elleriyle dizlerinin üstüne çöküp çikolataları topladı.

Karısının evde olduğunu biliyordu; çünkü Amani-

ta'nın Caroline'a doğum günü armağanı olarak verdiği pikap çalmaktaydı. Karısının yalnız beş plağı vardı, beşi de pikabın üstündeydi. Bunlar, yeni yazıldığı bir plak kulübünün armağanlarıydı. Yüz plaklık bir listeden beş bedava plak beğenene kadar akla karayı seçmişti. Sonunda beğendiği beş plak şunlardı: Frank Sinatra'dan "Come Dance With Me", Mormon Kilise Korosu'ndan "Ulu Bir Kaledir Tanrımız ve Diğer İlahiler", Kızıl Ordu Koro ve Bandosu'nun çaldığı "It's a Long Way to Tipperary ve Diğer Seçmeler", Leonard Bernstein'ın yönettiği "Yeni Dünya Senfonisi" ve Richard Burton'ın okuduğu "Dylan Thomas'ın Şiirleri."

Fred çikolataları toplarken Burton plağı çalıyordu.

Fred ayağa kalktı, sendeledi. Kulakları çınlıyordu. Gözlerinin önünde benekler uçuşuyordu. Yatak odasına girdi ve karısının soyunmadan yatıp uyumuş olduğunu gördü. Amanita'yla birlikte yediği her öğle yemeğinden sonra olduğu gibi sarhoştu ve içi tavuk ve mayonezle doluydu. Fred ayaklarının ucuna basarak yeniden çıktı odadan, bodrumdaki borulardan birinden kendini asmayı düşündü.

Ama sonra oğlunu hatırladı. Bir hela sifonunun çekildiğini işitti: Demek küçük Franklin oradaydı. Beklemek için Franklin'in yatak odasına girdi. Fred'in gerçekten rahat ettiği tek oda buydu. Perdeler çekiliydi, bu da tuhaf bir şeydi çünkü oğlanın günün son ışıklarından gizlenmesi için hiçbir neden olmadığı gibi, içerisini gözetleyecek komşular da yoktu.

Tek ışık, yatağın başucundaki acayip bir lambadan geliyordu. Lamba, alçıdan yapılmış, çekicini havaya kaldırmış bir demirci heykelciğiydi. Demircinin arkasında turuncu renkli buzlu camdan bir pano vardı. Camın arkasında bir ampul, ampulün üstünde de tenekeden küçük bir yel değirmeni vardı. Ampulden yükselen ısı, değirme-

nin kollarını çeviriyordu. Değirmenin kollarının parlak yüzeyinden yansıyan ışık, turuncu camın arkasında titreşimler oluşturuyordu. Gerçek bir ateşe oldukça benziyordu bu ışık.

Bu lambanın bir de öyküsü vardı. Otuz üç yaşındaydı. Lambayı yapan şirket, Fred'in babasının son yatırımı olmuştu.

* * *

Fred bir sürü uyku hapı almayı düşündü, sonra yine oğlu geldi aklına. Acayip ışıklandırmalı odada, oğluyla sohbet konusu olabilecek bir şey aradı gözleri. Yatağın üstündeki yastığın altından bir fotoğrafın köşesini gördü. Fred bunun, oğlunun sevdiği bir sporcunun ya da Rosebud II'nin dümeninde kendisinin bir resmi olabileceğini düşündü, çekip çıkardı.

Ama fotoğraf, küçük Franklin'in sabahları gazete dağıtarak kazandığı paralarla Lila Buntline'dan satın aldığı pornografik bir resimdi. İki sırıtkan, çıplak orospuyu gösteriyordu; orospulardan biri ağırbaşlı, ciddi, kendi halinde bir Midilli tayıyla olanaksız bir cinsel ilişki kurmaya çalışıyordu.

* * *

İçi bulanan, aklı karışan Fred resmi cebine koydu, sendeleyerek mutfağa girdi. Ne diyeceğini bilemiyordu.

Mutfağa gelince: Bir elektrikli iskemlenin varlığı hiç yadırganmayabilirdi burada. Caroline'ın bir işkence odasının nasıl olması gerektiği konusundaki düşüncelerini yansıtıyordu. Saksı içinde bir çiçek vardı. Susuzluktan ölmüştü. Lavabonun kenarındaki sabunluğun içinde, ıslatılıp birbirine yapıştırılmış değişik küçük parçacıklardan

oluşan rengârenk bir sabun topu duruyordu. Caroline'ın evliliklerine getirdiği tek ev kadınlığı zanaatıydı, küçük sabun parçalarından topaklar yapmak. Annesinden öğrenmişti bunu.

Fred banyoyu sıcak suyla doldurmayı, içine girip bileklerini paslanmaz çelikten bir jiletle kesmeyi düşündü. Ama birden, köşedeki küçük plastik çöp kutusunun dolu olduğunu gördü, Caroline'ın sarhoş uykusundan uyanıp çöplerin dökülmediğini görünce ne kadar öfkeleneceğini düşündü. Fred çöpleri götürüp döktü, evin yan duvarındaki hortumla boşalan kutunun içini yıkadı.

"*Şarıl-şarıl-da-harıl-harıl,*" diyordu çöp kutusunun içine fışkıran sular. Ve Fred, birisinin bodrumdaki ışığı yanık bırakmış olduğunu gördü. Bodruma açılan küçük tozlu pencereden içeri bakıp reçellerin durduğu rafın üstünü gördü. Babasının yazdığı aile tarihçesi duruyordu orada – Fred'in hiçbir zaman okumak istemediği tarihçe. Tarihçenin yanında da bir kutu fare zehri ile paslana paslana ömrünü tüketmekte olan .38 kalibrelik bir tabanca duruyordu.

İlgi çekici bir natürmorttu bu. Sonra Fred, tablonun tamamen mort olmadığını fark etti. Elyazmasının bir köşesini küçük bir fare kemirmekteydi.

Fred pencereye vurdu. Fare durdu, Fred'den başka her yere baktı, sonra kemirmesini sürdürdü.

Fred bodruma inip elyazmasını aldı, ne kadar zarar gördüğünü yoklamak için. Baş sayfanın üzerine birikmiş tozları üfledi, üstünde "*Rhode Island'lı Rosewater Ailesinin Tarihçesi, Yazan: Merrihue Rosewater*" yazılıydı. Fred, elyazmasını saran ipi çözüp sayfayı çevirdi. Şunlar yazılıydı:

> Rosewater ailesinin Eski Dünya'daki anavatanları, eskiden olduğu gibi bugün de Büyük Britanya'da Cornwall açıklarındaki Scilly Adaları'dır. Ailenin, adı John

olan oradaki kurucusu, St. Mary Adası'na 1645'te, o sıralarda on beş yaşında olan Prens Charles'la birlikte geldi. Bu prens, daha sonraları, Kral II. Charles olacaktı ve o sırada Püriten İhtilali'nden kaçıyordu. Rosewater, o sıralarda takma bir addı. John o adı alana dek, İngiltere'de Rosewater adında kimse yoktu. Asıl adı John Graham'dı. Montrose Bölgesi V. Kontu ve I. Markisi James Graham'ın beş oğlunun en küçüğüydü. Gerçekten de bir takma ad bulması gerekiyordu çünkü James Graham kralcıların liderlerinden biriydi, kralcılar da savaştan yenik çıkmışlardı. James, romantik serüvenlerle dolu hayatında, bir seferinde tebdili kıyafet İskoçya dağlarına çıkmış, küçük ama saldırgan bir ordu kurup İskoçya düzlüklerini tutan sekizinci Argyll Kontu Archibald Cambell'ın çok daha güçlü Presbiter Ordusu'na karşı altı kanlı zafer kazanmıştı. James aynı zamanda şairdi de. Böylece, her Rosewater aslında bir Graham' dır ve damarlarında İskoçya soylularının kanı dolaşmaktadır. James 1650'de asıldı.

Zavallı Fred, böyle şanlı birisiyle akraba olabileceğine bir türlü inanamıyordu. O sırada ayağında Argyll marka çoraplar vardı; pantolonunun paçalarını çekip çoraplarına baktı. *Argyll* sözcüğünün onun için yeni bir anlamı vardı artık. Atalarından birinin Argyll kontunu altı kez bozguna uğrattığını yineledi kendine. Fred, ayrıca dizini sehpaya sandığından da hızlı çarpmış olduğunu fark etti, çünkü Argyll'lerinin tepesine kadar kan sızmıştı bacaklarından.

Okumaya devam etti:

Scilly Adaları'na gittikten sonra John Rosewater adını alan John Graham, adaların yumuşak ikliminden ve yeni adından çok hoşlanmış olmalı ki, yaşamının geri kalanını orada geçirdi ve yedi oğlan, altı kız çocuğunun

babası oldu. Onun da şair olduğu söylenirdi; ama yazdıklarından hiçbiri günümüze kadar gelmemiştir. Şiirlerinden bazıları elimizde olsaydı, bu soylu kişinin niçin adını ve adının sağlayabileceği tüm yararları tepip zenginlik ve iktidar merkezlerinden uzak bir adada basit bir çiftçi olarak yaşamayı seçtiğini öğrenebilirdik kuşkusuz. Benim tahminimce –ama bir tahminden ileri gidemez bu– kardeşinin yanında savaşırken karşılaştığı tüm kanlı olaylardan tiksinmiş olabilirdi. Her neyse, ne ailesine nerede olduğunu bildirmek ne de krallık yeniden kurulduğunda bir Graham olduğunu açıklamak için herhangi çabada bulundu. Graham'ların tarihinde, Prens Charles'ı korurken denizde boğulduğu yazılıdır.

Fred, Caroline'ın üst katta kustuğunu işitti.

John Rosewater'ın üçüncü oğlu Frederick, Rhode Island'lı Rosewater'ların doğrudan doğruya atasıdır. George adında bir oğlu olduğu ve adaları terk eden ilk Rosewater olduğu dışında onun hakkında çok az şey biliyoruz. George, 1700 yılında Londra'ya gidip çiçekçi oldu. George'un iki oğlundan genç olanı, John, borçlarından ötürü 1731'de hapse atıldı. 1732'de borçlarını, kendisiyle birlikte Georgia'ya bir sefere gitmesi şartıyla ödeyen James E. Oglethorpe tarafından serbest bıraktırıldı. John, Georgia'da dut ağacı yetiştirip ipekçilik yapmayı amaçlayan bu seferin çiçekçilik uzmanı olacaktı. John Rosewater ayrıca seferin başmimarı olacak ve sonraları Savannah adını alacak olan kenti tasarlayacaktı. John, 1742'de, İspanyollara karşı verilen Kanlı Batak Savaşı'nda ağır yaralandı.

Ecdadının geçmiş beceri ve kahramanlıklarının coşturduğu Fred, bunları hemen gidip karısına anlatması

gerektiğine karar verdi. Bu mukaddes kitabı alıp karısına götürmek aklının köşesinden bile geçmedi. Kitabın kutsal bodrumda kalması, karısının gelip ona *burada* bakması gerekiyordu.

Karısının üstündeki çarşafı söküp attı – evlilikleri boyunca olagelen en alışılmadık, en saldırgan cinsel davranışı olmalıydı bu. Asıl adının Graham olduğunu, atalarından birinin Savannah kentinin planlarını çizdiğini ve karısının derhal arkasından bodruma gelmesi gerektiğini söyledi.

* * *

Caroline, uykulu uykulu bodruma indi Fred'in ardından, Fred de ona elyazmasını gösterdi, Rhode Island'lı Rosewater'ların tarihçesini Kanlı Batak Savaşı'na kadar bağıra bağıra özetledi.

"Demek istediğim şu ki," dedi, "biz *birileri*yiz. *Bıktım* artık *hiçiz* numarası yapmaktan."

"Ben hiçiz numarası yapmadım, hiçbir zaman."

"*Benim* hiç olduğum numarasını yaptın." Neredeyse kazara söylenmişti bu ama akıl almaz bir doğruluktaydı. Bu sözlerin gerçeği ikisini de çarptı. "Ne demek istediğimi biliyorsun," dedi Fred. Tereddüt içinde sürdürdü konuşmasını; çünkü alışık olmadığı derecede etkileyici şeyler vardı anlatacağı ve bunları anlatmaya daha henüz başlamıştı.

"Senin eşsiz bulduğun o yapmacık pezevenkleri bizimle karşılaştırdığında –*benimle* karşılaştırdığında– bir tek ataları çıkar mı acaba, benimkiler gibi? Şecereleriyle övünen kişileri salak bulmuşumdur hep ama varsa bir karşılaştırma yapmak isteyen, hodri meydan! Vazgeçelim artık özür dilemekten!"

"Ne demek istediğini anlamıyorum."

"Başkaları 'Merhaba' ya da 'Allahaısmarladık,' der. Bizse ne yaparsak yapalım hep 'Özür dilerim,' deriz." Kollarını havaya kaldırdı. "Özür dilemek yok artık! Yoksulmuşuz! Yoksulsak yoksuluz! Amerika burası! Dünyada insanların yoksul oldukları için özür *dilememeleri* gereken tek yer varsa, orası da Amerika. Amerika'da sorulacak soru, 'Bu herif iyi bir vatandaş mı? Namuslu mu? Kendi yağında kavrulabiliyor mu?' olmalı."

Fred elyazmasını iki tombul eliyle kaldırıp zavallı Caroline'ı tehdit etti. "Geçmişte atak, yaratıcı insanlar olmuşlardır Rhode Island'lı Rosewater'lar ve gelecekte de öyle olmaya devam edeceklerdir," dedi. "Kimi zengin olmuştur kimi de yoksul ama tarihte paylarına düşeni yapmışlardır hep! Özür dilemek yok artık!"

Caroline'ı da kendi düşüncesine kazandırmıştı. Tutkulu herhangi bir kişinin kolayca yapabileceği bir şeydi bu. Korkulu bir saygıyla ağzı açık kalmıştı Caroline'ın.

"Washington'daki Ulusal Arşiv yapısının kapısında ne yazar, biliyor musun?"

"Hayır," dedi Caroline.

"'Geçmiş, bir girizgâhtır.'"

"Ya."

"Tamam," dedi Fred. "Şimdi Rhode Island'lı Rosewater'ların tarihçesini birlikte okuyalım, biraz ortak övünç ve inançla şu evliliğimizi biraz toparlamaya çalışalım."

Caroline sessizce başıyla onayladı.

* * *

John Rosewater'ın Kanlı Batak Savaşı öyküsüyle tarihçenin ikinci sayfası bitmişti. Fred, altında yatan harikaları göstermek için, sayfanın köşesini başparmağıyla işaretparmağı arasında tutup dramatik bir hareketle kaldırdı.

Elyazmasının içi boştu. Beyaz karıncalar tarihçenin

yüreğini yiyip bitirmişlerdi. Hâlâ oradaydılar, mavili grili renkleriyle kıpır kıpır, kemirip duruyorlardı.

Caroline tiksintiden titreyerek merdivenleri çıktıktan sonra Fred soğukkanlılıkla düşündü ve ölme zamanının *gerçekten* geldiği kanısına vardı. Gözleri bağlı bile olsa cellat düğümü atmasını bilirdi Fred, atıverdi de çamaşır ipine. Bir taburenin üstüne çıktı, ipin öbür ucunu yukarıdan geçen borulardan birine bağladı, attığı düğümün sağlamlığını yokladı.

Tam ilmiği boynuna geçirirken, küçük Franklin basamaklardan seslenerek bir adamın onu görmek istediğini söyledi. Bu adam Norman Mushari'ydi ve elinde tombul, çift kasnaklı, ağzı açık bir evrak çantası taşıyarak, davetsiz indi merdivenden.

Fred eli çabuk davranarak, kendi kendini yok etmek gibi utanç verici bir işi yaparken suçüstü yakalanmaktan kurtardı kendini.

"Evet?" dedi Mushari'ye.

"Bay Rosewater?"

"Evet?"

"Beyefendi; şu anda Indiana'lı akrabalarınız, sizin doğuştan gelme haklarınızı yiyorlar, sizin milyonlarca ve milyonlarca dolarınızı dolandırıyorlar. Bu milyonları sizin yapacak basit bir yasal işlemden söz etmeye geldim size."

Fred düşüp bayıldı.

12

İki gün sonra, Eliot'ın Testerekent Şekerci Dükkânı'nın önünden şehirlerarası otobüse binip Indianapolis'e, Mavi Kuş Barı'nda Sylvia'yla buluşmaya gitme saati yaklaşıyordu. Öğlen olmuştu. Eliot hâlâ uyuyordu. Berbat bir gece geçirmişti; telefonun durmadan çaldığı yetmiyormuş gibi, yarısından çoğu sarhoş bir sürü insan da onu şahsen görmeye gelmişti. Rosewater kasabası panik içindeydi. Eliot ne kadar yalanlarsa yalanlasın, müşterileri onları temelli olarak bırakıp gideceğinden emindiler.

Eliot çalışma masasının üstünü temizlemişti. Masanın üstünde yeni lacivert bir takım, yeni beyaz bir gömlek, yeni lacivert bir kravat, yeni bir çift siyah naylon çorap, yeni bir don, yeni bir diş fırçası ve bir tüp diş macunu duruyordu. Yeni diş fırçasını bir kez kullanmıştı. Ağzı kan revan içinde, paramparçaydı.

Dışarıda köpekler havladı. En sevdikleri insanlardan biri olan kasabanın ayyaşı Delbert Peach'i karşılamak için itfaiye binasının önünden yolun karşısına geçtiler. Onun, insanlıktan vazgeçip köpekleşme çabalarını kutluyorlardı. "Hoşt, hoşt lan, hoşt!" diye bağırıyordu. Hiçbir işe yaramıyordu bağırması. "Hoşt lan, Allah belanızı versin! Düzecek misiniz be, ne!"

Eliot'ın sokak kapısından sallanarak girdi, kapıyı en iyi dostlarının yüzüne çarptı ve bir şarkı tutturup merdiveni tırmanmaya başladı. Söylediği şarkı şuydu:

> Belsoğukluğum var ama canım yanmıyor,
> Bitlerim aman, beni çok kaşındırıyor.

Daha basamakları yarılamadan, Delbert Peach, safi sakal ve koku, şarkısını bitirmişti. Çok ağır ilerliyordu. Amerikan ulusal marşını söylemeye başladı ve Eliot'ın bürosuna girdiğinde soluk soluğa geğirdiği, mırıldandığı hava oydu.

"Bay Rosewater? Bay Rosewater?" Eliot'ın kafası battaniyenin altındaydı. Mışıl mışıl uyuyordu ama elleri kefeni sıkı sıkı kavramıştı. Peach'in, Eliot'ın sevgili yüzünü görebilmesi için, bu ellerin gücüne karşı koyması gerekti. "Bay Rosewater – yaşıyor musun? İyi misin?"

Battaniye için verdiği savaş Eliot'ın yüzünü buruşturmuştu. "Ne var? Ne var? Ne var?" Gözlerini kocaman açtı.

"Tanrı'ya şükürler olsun! Seni öldü sanmıştım!"

"Bildiğim kadarıyla yok öyle bir şey."

"Rüyamda gördüm. Melekler gökyüzünden inip seni almış götürmüşler, biricik Hazreti İsa'mızın yanına yerleştirmişler."

"Hayır," dedi Eliot, uykulu uykulu. "Yok öyle bir şey."

"Ama olacak günün birinde. O zaman da bu kasabadaki ağlamayı sızlamayı ta oralardan duyacaksın."

Eliot, bu ağlamalarla sızlamaları duymayacağını umuyordu; ama söylemedi bunu.

"Ölmüyorsun belki, Bay Rosewater ama buraya bir daha hiç dönmeyeceksin, biliyorum. Gideceksin Indianapolis'e, o heyecanı, o ışıkları, o koca koca yapıları göreceksin, o muazzam hayata kaptıracaksın kendini yine.

Senin gibi yaşamış biri için de olağandır bu zaten. Sonra bir bakacaksın, New York'a varmışsın, hayatların en kralını yaşıyorsun. Hem niçin yaşamayasın?"

"Bay Peach..." Eliot gözlerini ovuşturdu. "Eğer bir gün New York'a varır da hayatların en kralına kaptırırsam yine kendimi, ne olur biliyor musunuz? İrice bir su birikintisinin yanına yaklaşır yaklaşmaz gökten yıldırım düşer, beni fırlatıp o suya atar, suda bir balina yutar beni, o balina da Meksika Körfezi'ne iner, Mississippi Irmağı'ndan yukarı yüzer, Chio Irmağı'na geçer, Wabash'ı, Akırmak'ı, Yitik Irmak'ı geçip Rosewater Deresi'ne girer, dereden Eyaletlerarası Kanal'a sıçrar, kanaldan aşağı yüzüp buraya varır, Partenon'un önüne gelince de tükürüverir beni. Ben de burada karşınızda oluveririm yine."

* * *

"Dönsen de dönmesen de, Bay Rosewater, giderken sana armağan olsun diye iyi bir haber vereceğim."

"Nedir bu haber, Bay Peach?"

"On dakika önce, artık hiç içki içmeyeceğime yemin ettim. Sana armağanım bu."

* * *

Eliot'ın kırmızı telefonu çaldı. Eliot hemen fırladı yerinden; çünkü bu, itfaiyeye yangınları haber veren telefondu. "Alo!" Sol elini, bir tek orta parmağını dik tutarak, yumruk haline getirdi. Ayıp bir el hareketi değildi bu. İtfaiye yapısının tepesindeki canavar düdüğünü harekete geçirecek düğmeye basmak için hazırlıyordu parmağını.

"Bay Rosewater!" Bir kadın sesiydi telefondaki ve ne kadar da cilveliydi.

"Evet! Evet!" Olduğu yerde hopluyordu Eliot. "Yangın nerede!"

"Yüreğimde, Bay Rosewater."

Eliot çok öfkelenmişti. Şaşmamak gerekirdi buna. İtfaiyeyle ilgili şakalara karşı duyduğu kinle ün salmıştı. Telefondaki kadını da tanımıştı: İkizlerini iki gün önce vaftiz ettiği kaltak Mary Moody'ydi bu. Kundakçılıktan sanık, hırsızlıktan sabıkalı, beş dolarlık bir orospuydu.

"Allah belanı versin bu numarayı aradığın için! Mapuslara düşüp çürüyesin, e mi? İtfaiye telefonuyla özel konuşma yapan senin gibi orospu çocukları cehennem çukurlarında cayır cayır yanmalı!" Çarparak kapattı telefonu.

Birkaç saniye sonra kara telefon çaldı. "Rosewater Vakfı," dedi Eliot, en tatlı sesiyle. "Size nasıl yardımcı olabiliriz?"

"Bay Rosewater – ben Mary Moody yine." Hıçkırıyordu.

"Ne oldu ki sana hayatım?" Eliot gerçekten farkında değildi olanların. Mary'yi ağlatanı öldürebilirdi.

* * *

Eliot'ın iki penceresinin altındaki kaldırımın kenarına bir şoförün sürdüğü siyah, Imperial modeli Chrysler marka bir araba yanaştı. Şoför arka kapıyı açtı. Kocamış mafsalları ağrıya ağrıya, Indiana Senatörü Lister Ames Rosewater indi arabadan. Beklenmiyordu.

Kemikleri gıcırdayarak üst kata çıktı. Böyle hazin değildi yürüyüşü eskiden. Çarpıcı bir biçimde yaşlanmıştı ve çarpıcı bir biçimde yaşlanmış olduğunu göstermek istiyordu herkese. Buraya gelen konukların çoğunun yapmadığı bir şey yaptı, Eliot'ın bürosunun kapısını tıkladı, içeri girip giremeyeceğini sordu. Eliot, üstünde

hâlâ ordu malı kokulu uzun iç çamaşırlarıyla, koşarak babasının yanına gitti, boynuna sarıldı.

"Babacığım, babacığım, babacığım – ne iyi ettin de geldin."

"Kolay olmuyor benim için buraya gelmek."

"Seni görmek istemediğimi sandığından değil inşallah."

"Bu kepazeliği görmeye dayanamıyorum."

"Bir hafta öncesine göre çok daha iyi."

"Öyle mi?"

"Evi tepeden tırnağa temizledik bir hafta önce."

Senatör yüzünü ekşitti, boş bir bira şişesini itti ayağının ucuyla. "Ben geleceğim diye yapmadın bunu umarım. Ben her an bir kolera salgını çıkmasından korkuyorum diye senin de korkman gerekmez." Alçak bir sesle söylenmişti bu.

"Delbert Peach'i tanırsın..."

"Adını işittim." Senatör başıyla selam verdi. "Nasılsınız Bay Peach? Savaş serüvenlerinizi çok iyi bilirim. İki firarınız vardı, değil mi? Yoksa üç müydü?"

Böylesine azametli bir kişi karşısında ezilen ve suratı asılan Peach, orduya hiçbir zaman yazılmadığını mırıldandı.

"Öyleyse babanız olacak, özür dilerim. Tıraş olmayan, yıkanmayan insanların yaşlarını kestirmek güç oluyor."

Peach, sessizliğiyle, ordudan üç kere firar eden kişinin babası olabileceğini kabulleniyordu.

"Birkaç dakika baş başa kalabilir miyiz acaba?" dedi senatör, Eliot'a. "Yoksa toplumumuzda olması gerektiğine inandığın dostluk ve açıklık ilkelerine ters mi düşer bu?"

"Gidiyorum," dedi Peach. "İstenmediğim zamanı bilirim."

"Bunu öğrenme fırsatı sık sık geçmiştir elinize herhalde," dedi senatör.

Kapıya doğru gitmekte olan Peach, bu hakareti duyunca, kendisine hakaret edildiğini anlamış olmasına kendisi de şaşarak durdu. "Basit insanların oylarıyla yaşayan bir kişi olarak, güzel hakaret ediyorsunuz seçmenlerinize senatör."

"Bir sarhoş olarak, siz de içkili insanların oy sandıklarının yanına bile yaklaştırılmadığını biliyorsunuz Bay Peach."

"Ben oyumu veririm." Yalanın daniskasıydı bu.

"Verdiyseniz de herhalde bana vermişsinizdir. Hem de Indiana halkına hiçbir zaman –hatta savaş zamanında bile– yalakalık etmediğimi bildiğiniz halde. Bana niçin oy verirler biliyor musunuz? Çünkü ne kadar yozlaşmış olursa olsun, her Amerikalının içinde benim gibi dik kafalı, gevéze, hırsızlar ile zayıflardan benden de çok nefret eden bir moruk yaşar, onun için."

* * *

"Vay canına baba – seni göreceğimi hiç ummuyordum. Ne hoş bir sürpriz. Çok iyi görünüyorsun."

"Berbat hissediyorum kendimi. Sana da berbat haberlerim var. Gelip kendim söyleyeyim, dedim."

Eliot alnını kırıştırdı. "Sen en son ne zaman helaya çıktın?"

"Sana ne!"

"Bağışla."

"Müshil almaya gelmedim buraya. Kongre tutanaklarına bakılırsa, Milli İstirdat Kanunu yürürlükten kaldırıldığından beri helaya çıkmadım. Ama buraya geliş nedenim o değil."

"Her şey berbat diyordun da..."

"Eee?"

"Genellikle birisi buraya gelip böyle derse, olayın kaynağı onda dokuz kabızlıktır."

"Sana haberin ne olduğunu söyleyeyim de evlat, gör bakalım müshil işine yarar mıymış. Seninle ilgili tüm gizli dosyaları bilen genç bir avukat, McAllister, Robjent, Reed ve McGee firmasından ayrıldı. Rhode Island'lı Rosewater'lar hesabına çalışıyor şimdi. Seni mahkemeye çıkaracaklar. Deli olduğunu kanıtlayacaklar."

Eliot'ın çalar saati çalmaya başladı. Eliot saati alıp duvardaki kırmızı düğmeye doğru ilerledi. Saatin saniye kolunun gidişini büyük bir dikkatle izleyerek, dudaklarını kımıldatarak saniyeleri sayıyordu. Sol elinin küt orta-parmağını düğmeye nişanladı, birden bastırdı ve batı yarımküresinin en gürültülü canavar düdüğünü harekete geçirdi.

Düdüğün korkunç çığlığı senatörü kaldırıp duvara fırlattı, elleri kulaklarında, iki büklüm etti. On bir buçuk kilometre ötede, Yeni Ambrosia'da bir köpek olduğu yerde dönerek kendi kuyruğunu ısırmaya koyuldu. Testerekent Şekerci Dükkânı'nda oturmakta olan bir yabancı, elindeki kahve fincanını kendisinin ve dükkân sahibinin üzerine boca ediverdi. Mahkemenin bodrum katındaki Bella'nın Güzellik Köşesi'nde, yüz kırk kiloluk Bella, hafif bir kalp krizi geçirdi. Ve ilçenin bütün şakacı vatandaşları durup itfaiye binasına komşu bir sigorta şirketi olan İtfaiye Müdürü Charley Warmergran'la ilgili çok anlatılmış ama aslı olmayan bir fıkrayı yinelemeye hazırlandılar: "Korkusundan sekreterinin içine kaçırmıştır Charley Warmergran."

Eliot parmağını canavar düdüğünün üstünden çekti. Koca canavar düdüğü bitmek bilmeyen bir hırıtlıyla, "*haraloms, haraloms, haraloms,*" diyerek kendi sesini yutmaya başladı.

Yangın falan yoktu. Rosewater'da saat tam on iki olmuştu.

* * *

"Amma da şamata!" diye yakındı senatör, ağır ağır dikilerek. "Bildiklerimin hepsini unuttum."

"Fena olmayabilir."

"Rhode Island'lılarla ilgili söylediklerimi işittin mi?"

"Evet."

"Neler hissediyorsun bu konuda?"

"Üzüntü ve korku." Eliot iç çekti, hüzünlü bir gülümseyiş denedi, beceremedi. "Bunu kanıtlamak gerekmeyecek diye ummuştum hep – deli ya da akıllı olmam hiçbir zaman fark etmeyecek diye ummuştum."

"Aklının başında olup olmadığı konusunda sen de mi kuşkulusun yoksa?"

"Tabii."

"Ne zaman başladı ki bu kuşku?"

Doğru yanıtı ararken gözleri irileşti Eliot'ın. "On yaşımdayken falan."

* * *

"Şaka ediyorsun herhalde."

"Böyle düşündüğüne sevindim."

"Aklı başında, sağlam bir çocuktun."

"Öyle miydim?" Bir zamanlar çocuk olduğu imgesi büyülemişti Eliot'ı ve her yandan üzerine gelen hortlaklar yerine, bu çocuğu düşünmeyi yeğliyordu.

"Seni buraya getirdiğimize üzülüyorum en çok."

"Bayılıyordum buraya. Hâlâ da bayılıyorum," dedi Eliot, bir düşteymiş gibi.

Senatör bacaklarını hafifçe araladı, vurmaya hazırlandığı darbe için daha sağlam bir temele oturttu kendini. "Belki öyleydi evlat ama gitme zamanı geldi artık – gitme ve bir daha hiç dönmeme."

"Hiç dönmemek mi?" diye yineledi Eliot, büyülenmiş gibi.

"Hayatının bu bölümü bitti artık. Nasıl olsa bitecek-

ti günün birinde. O Rhode Island'lı mikroplara hiç olmazsa bir konuda teşekkür edeceğim: Seni buradan gitmeye, hem de hemen gitmeye zorluyorlar."

"Nasıl yapıyorlar ki bu işi?"

"Böyle bir yerde yaşarsan deli olmadığını nasıl kanıtlayacaksın?"

Eliot etrafına baktı, bir tuhaflık göremedi. "Buranın bir... bir *garipliği* falan mı var yoksa?"

"Olduğunu sen de pekâlâ biliyorsun."

Eliot ağır ağır başını salladı. "O kadar çok şey bilmiyorum ki baba, sen de şaşarsın."

"Dünyanın hiçbir yerinde yoktur böyle bir kuruluş. Bu bir tiyatro dekoru olsa, oyuna göre de perdenin sahne boşken açılması gerekse, seyirciler meraktan çatlarlar, böyle bir yerde ne mene bir manyağın oturduğunu görmek için."

"Peki ya manyak çıkıp burasının niçin böyle olduğunu akla yatkın bir biçimde anlatırsa?"

"Yine de manyak kalır."

* * *

Eliot bunu kabullendi ya da kabullenir göründü. Tartışmadı, yüzünü gözünü yıkayıp yolculuğuna hazırlanmasının daha iyi olacağını düşündü. Çekmecelerini karıştırıp bir gün önceki alışverişinin bulunduğu torbayı buldu. Torbanın içinde bir tane Dial marka sabun, ayak mantarlarına karşı bir şişe çocuk Absorbine'ı, kepekleri için bir şişe Head and Shoulders şampuan, bir şişe Arrid koltuk altı deodorantı, bir tüp de Crest marka diş macunu vardı.

"Dış görünüşüne yeniden önem vermeye başladığını görmek sevindirdi beni evlat."

"Efendim?" Eliot daha önce hiç kullanmadığı Arrid'

in üzerindeki etiketi okuyordu. Daha önce *hiçbir* koltuk altı deodorantı kullanmamıştı.

"İyice temizlen, içkiyi biraz kes, bas git buradan, Indianapolis'te ya da Chicago'da, New York'ta doğru dürüst bir büro aç, duruşma tarihi gelince de senin herkes gibi aklı başında bir adam olduğunu görürler."

"Hım." Eliot babasına hiç Arrid marka deodorant kullanıp kullanmadığını sordu.

Senatör alındı. "Her sabah, her akşam duş yaparım. Sanırım rahatsız edici kokuları önlemeye yeter bu."

"Burada, 'Kaşıntı yapabilir,' diyor, kaşıntı yaparsa da kullanmamalıymış."

"Endişelendiriyorsa seni, kullanma. Suyla sabun, önemli olan."

"Hım."

"Ülkemizin sorunlarından biri de bu," dedi senatör. "Reklamcılar sağ olsunlar, Rusya'sı, Çin'i, Küba'sı birlik olsa, yine de koltuk altı kokumuzun daha ürkütücü olduğuna inandırırlar bizi."

Çok duyarlı iki adam arasındaki çok tehlikeli olabilecek bu sohbet, küçük bir barış bölgesine yerleşmişti. Korkmadan, birbirleriyle aynı düşüncede olabilirlerdi.

"Biliyor musun," dedi Eliot, "Kilgore Trout koskoca bir kitap yazdı, kendini kokularla savaşmaya adamış bir ülkeyle ilgili. Ulusal amaç buydu. Hastalık yok, suç işlenmiyor, savaş yok, bu yüzden de halk kokularla savaşıyor."

"Duruşmaya çıkarsan," dedi senatör, "Trout'a olan hayranlığından söz etmesen daha iyi olur. Bu bilimkurgu nesnelerine olan sevgini, yeteri kadar olgunlaşmadığına yorabilir kimileri."

Sohbet barış bölgesinden uzaklaşmıştı yine. Trout'un öyküsünü anlatmakta direnen Eliot'ın sesi asabileşmişti. Romanın adı, *Kokma, Sönmez Bu Şafak*'tı.

"Bu ülkede," dedi Eliot, "kokularla savaşmak için kor-

kunç araştırmalar yapılıyor. Bu araştırmalar, pazar günleri kapıdan kapıya gezen annelerin topladıkları kişisel bağışlardan elde edilen gelirle gerçekleştiriliyor. Araştırmaların temel amacı, her kokuyu yok edecek ayrı bir kimyasal alaşım bulmak. Ama sonra romanın kahramanı –aynı zamanda ülkenin diktatörü de– önemli bir bilimsel buluş yapıyor. Biliminsanı değil kendisi; ama araştırmalara gerek kalmıyor artık. Sorunu kökünden çözüyor."

"Ya," dedi senatör. Kilgore Trout'un romanlarından nefret ediyor, oğlu adına utanç duyuyordu. "Tüm kokuları yok edecek tek bir madde buluyor, öyle mi?" dedi, öyküyü kısa kesmek için.

"Hayır. Dedim ya, öykünün kahramanı aynı zamanda diktatör – bütün burunları iptal ediyor."

* * *

Eliot iğrenç küçük helasında boy abdesti alıyor, orasını burasını sırılsıklam kâğıt havlularla sildikçe tıkıyor, havlıyor, öksürüyordu.

Babası ona bakamıyor, gözlerini bu müstehcen ve etkisiz temizleme işleminden uzak tutmak için büroyu geziyordu. Büronun kapısının kilidi yoktu, Eliot da babasının ısrarı üzerine bir dosya dolabı dayamıştı kapıya. "Ya biri içeri girip çırılçıplak görürse seni?" demişti senatör. "Buradaki insanların gözünde benim hiçbir cinsiyetim yok ki baba," demişti Eliot.

Diğer delilik izleriyle birlikte bu cinsiyetsizliği de düşünen senatör, üzgün üzgün, dosya dolabının üst çekmecesini açtı. İçinde üç kutu bira, 1948 tarihli bir New York eyaleti sürücü ehliyeti ve üzerinde Sylvia'nın Paris'teki adresi yazılı, kapatılmamış –ve postaya atılmamış- bir zarf vardı. Zarfın içinde Eliot'ın Sylvia'ya yazmış olduğu, iki yıl öncesinin tarihini taşıyan bir aşk şiiri vardı.

Senatör, oğlunu savunacak bir şeyler bulabilme umuduyla utanma duygularını bir kenara itip şiiri okudu. Okumasını bitirdiğinde utancını bir yana bırakmasını olanaksız kılan şiir şöyleydi:

Ben düşlerimde ressamım, biliyorsun,
Ya da belki bilmiyorsun. Hem de heykeltıraş.
Çoktandır görüşmedik.
Ve maddelerle şu benim
Ellerim arasındaki bağlantı
Eğlendiriyor beni.
Ve sana yapabileceğim bazı şeyler
Şaşırtabilir seni.
Örneğin, sen bunu okurken yanında olsaydım,
Ve sen uzanmış olsaydın
Göbeğini açmanı isteyebilirdim,
Sol başparmağımın tırnağını alıp,
Apış arandaki kılların üstünde
Beş parmak boyunda düz
Bir çizgi çizmek için.
Sonra da sağ elimin
İşaretparmağını alıp
Ünlü göbeğinin
Sağ kenarına dayayıp
Orada hareketsiz bırakabilirdim, yarım saat kadar.
Tuhaf mı?
Elbette.

Senatör çarpılmıştı. Onu asıl perişan eden, apış arası kıllarından söz edilmiş olmasıydı. Çok az çıplak gövde görmüştü ömründe – beş ya da en çok altı. Apış arası kılları da ona en müstehcen, en düşünülemeyecek şeyler gibi geliyordu.

Eliot çırılçıplak ve kıllı, küçük bir el havlusuna ku-

rulanarak heladan çıktı. El havlusu yepyeniydi. Fiyatını gösteren etiket hâlâ duruyordu üstünde. Senatör taş kesilmiş, iğrençlik ve müstehcenlik güçlerinin ablukası altında hissediyordu kendini.

Eliot farkına varmadı. Masum masum kurulanmaya devam etti, sonra el havlusunu kâğıt sepetine attı. Kara telefon çaldı.

"Rosewater Vakfı. Size nasıl yardımcı olabiliriz?"

"Bay Rosewater..." dedi bir kadın sesi. "Radyoda sizinle ilgili bir şeyler vardı."

"Ya?" Eliot şimdi de farkında olmadan apış arasındaki kıllarla oynamaya başladı. Fazla göze batacak bir şey değildi yaptığı. Yalnızca kıvırcık tutamlardan birini çekiyor, sonra bırakıveriyordu.

"Sizin deli olduğunuzu kanıtlamaya çalıştıklarını söyledi radyo."

"Üzülme hayatım. Gün doğmadan neler doğar."

"Ah, Bay Rosewater – gidip de dönmezseniz, öldürüz."

"Sana şerefim üzerine söz veriyorum, döneceğim. Tamam mı?"

"Belki izin vermezler dönmenize."

"Benim deli olduğuma mı inanıyorsun hayatım?"

"Nasıl desem ki?"

"Nasıl istersen öyle de."

"Korkuyorum, bize böylesine ilgi gösterdiğiniz için deli olduğunuzu sanacaklar diye."

"İlgi gösterilecek diğer kişileri gördün mü hiç?"

"Rosewater ilçesinin dışına çıkmadım hiç."

"Yolculuğa değer, hayatım. Döndüğümde sana New York'a bir yolculuk çekeyim, ne dersin?"

"Ama dönmeyeceksiniz ki!"

"Şeref sözü verdim."

"Biliyorum, biliyorum; ama içimizde hissediyoruz, havada kokusunu alıyoruz. Dönmeyeceksiniz."

Eliot şimdi de akıllara durgunluk verecek bir kıl bulmuştu. Tutup uzattı, uzattı – otuz santim kadar uzadı bu kıl. Eliot kıla baktı, sonra da yüzünde böylesine inanılmaz bir şeye sahip olmanın şaşkın gururuyla, babasına baktı.

Senatörün yüzü bembeyazdı.

"Sizi uğurlamak için neler tasarlamaya çalıştık, Bay Rosewater," diye sürdürdü kadın. "Geçit törenleri, yaftalar, bayraklar, çiçekler... Ama hiçbirimizi göremeyeceksiniz. Hepimiz çok korkuyoruz."

"Neden korkuyorsunuz?"

"Bilmiyorum." Kadın telefonu kapadı.

* * *

Eliot yeni donunu giydi. İçine iyice yerleştikten sonra, babası karanlık bir sesle konuştu.

"Eliot..."

"Efendim?" Eliot, başparmaklarını donunun lastiğiyle göbeği arasında zevkle gezdiriyordu. "Ne güzel tutuyor bunlar. Unutmuşum böyle sıkı tutan donun ne hoş bir şey olduğunu."

Senatör patladı: "Niçin benden bu kadar *nefret* ediyorsun!" diye haykırdı.

Eliot hayretler içinde kalmıştı. "Nefret mi? Baba – nefret etmiyorum senden. Hiç kimseden nefret etmiyorum."

"Yaptığın her iş, söylediğin her söz beni mümkün olduğu kadar kırmaya yönelik!"

"Değil!"

"Sana ne yaptım da böyle öç alıyorsun, bilmiyorum. Ama herhalde borcun ödenmiştir artık."

Eliot yıkılmıştı. "Baba, lütfen..."

"Çekil git! Daha çok üzeceksin beni, benim de daha fazla üzüntüye dayanacak halim kalmadı!"

"Allahaşkına..."

"Ne aşkı, ne sevgisi!" dedi senatör. "Beni seviyordun sözde, değil mi? O kadar çok seviyordun ki, tüm umutlarımı, tüm hayallerimi yıktın. Sylvia'yı da seviyordun mutlaka, değil mi?"

Eliot kulaklarını kapadı.

İhtiyar bağıra bağıra konuşmasını sürdürüyor, ağzından ince bir tükürük yağmuru saçıyordu. Eliot söylenenleri işitmiyordu ama babasının dudaklarının hareketinden, tek suçu onu sevmek olan bir kadının yaşamını ve sağlığını nasıl mahvettiğinin korkunç öyküsünü okuyordu.

Senatör bürodan hışımla çıktı gitti.

Eliot ellerini kulaklarından çekti, hiçbir şey olmamış gibi giyinmesini tamamladı. Pabuçlarını bağlamak için oturdu. Bu da bittikten sonra ayağa kalktı. Ve bir ceset gibi donup kaldı.

Kara telefon çaldı. Eliot cevap vermedi.

13

Ama yine de saatle ilgilenen bir şeyler vardı Eliot'ın içinde. Otobüsünün Testerekent Şekerci Dükkânı'nın önünden kalkmasına on dakika kala donukluğu geçti, ayağa kalktı, dudaklarını büzdü, ceketinin üstündeki birkaç tozu süpürdü eliyle ve büronun kapısından çıktı. Babasıyla ettiği kavga belleğinden silinmiş gibiydi. Adımları neşe dolu, piyasaya çıkmış bir delikanlının Şarlovari yürüyüşü gibiydi.

Sokağa indiğinde, onu karşılamaya gelen köpeklerin başlarını okşamak için eğildi. Yeni takım elbisesi engelliyordu onu, koltuklarıyla apış arasını sıkıyor, sanki astarı gazete kâğıdındanmış gibi hışırdıyor, ne kadar şık olduğunu hatırlatıyordu.

Lokantadan sesler geliyordu. Eliot kendini göstermeden dinledi konuşmaları. Seslerin hiçbirini tanıyamadı ama konuşanların dostları olduğunu biliyordu. Üç adam, hüzünle, olmayan paralarından söz ediyorlardı. Uzun sessizlikler oluyordu konuşmalarının arasında; çünkü düşünceler de para kadar zor geliyordu onlara.

"N'apalım," dedi biri, sonunda. "Yoksulluk kabahat değil ya?" Bu, Indiana'lı ünlü komik Kim Hubbard'ın bir fıkrasının ilk bölümüydü.

"Değil," dedi bir başkası, fıkrayı tamamlayarak, "ama olsa da olur."

* * *

Eliot karşıya geçip İtfaiye Müdürü Charley Warmergran'ın sigorta bürosuna girdi. Charley acınacak bir adam değildi. Bir kere bile olsun herhangi bir yardım için vakfa başvurmamıştı. Bölgede, özel girişimcilikle yolunu bulan yedi kişiden biriydi. Bella'nın Güzellik Köşesi'nin sahibi Bella da bunlardan biriydi. İkisi de sıfırdan başlamışlardı, ikisinin de babaları Nickel Plate Demiryolu'nda frenciydi. Charley, Eliot'tan on yaş küçüktü. Boyu bir metre doksan beş santimdi. Omuzları geniş, beli inceydi, göbeklenmemişti. İtfaiye müdürlüğünden başka, federal müfettişlik ve ağırlık-ölçü denetimcisi görevlerini de yüklenmişti. Aynı zamanda, Bella'yla ortak olarak La Boutique de Paris'nin, Yeni Ambrosia'lı zenginlerin gittikleri alışveriş merkezindeki bir giyim ve hediyelik eşya dükkânının da sahibiydi. Tüm gerçek kahramanlar gibi, Charley'nin de bir kusuru vardı. Belsoğukluğu kaptığına bir türlü inanmak istemiyordu, oysa kapmıştı.

* * *

Charley'nin ünlü sekreteri bir iş için dışarı çıkmıştı. Eliot içeri girdiğinde, Charley ile yerleri süpürmekte olan Noyes Finnerty'den başka kimse yoktu. Noyes, 1933 yılında hiç yenilgi görmeyen efsanevi Noah Rosewater Hatıra Lisesi basketbol takımının ünlü pivotuydu. Noyes 1934 yılında, kendisini sürekli olarak boynuzladığı herkesçe bilinen on altı yaşındaki karısını boğmuş ve ömür boyu hapse mahkûm olmuştu. Eliot'ın sayesinde, iyi halden tahliye edilmişti. Elli bir yaşındaydı. Ne dostu

ne de akrabası vardı. Eliot onun hapiste olduğunu *Rosewater County Clarion Call* gazetesinin eski sayılarını karıştırırken öğrenmiş, tahliye edilmesi için elinden geleni yapmıştı.

Noyes sessiz, sinik, küskün bir adamdı. Eliot'a hiçbir zaman hiçbir şey için teşekkür etmemişti. Eliot buna ne kırılmış ne de şaşırmıştı. Eliot'ın en sevdiği Kilgore Trout kitaplarından biri, tek konusu nankörlük olan bir romandı. Adı, *Teşekkürederim Birinci Bölge Mahkemesi*'ydi. Kendilerine yapılan bir iyiliğe yeteri kadar teşekkür etmedikleri sanılan insanlar çıkarılıyorlardı bu mahkemeye. Davalı duruşmayı kaybederse, mahkeme ona bir seçenek tanıyordu: Ya davacıya herkesin önünde teşekkür edecek ya da kuru ekmek ve sudan başka hiçbir gıda almaksızın bir ay kapalı hücre cezasına çarptırılacaktı. Trout'un anlattığına göre, hüküm giyenlerin yüzde sekseni hücreyi seçiyordu.

* * *

Noyes, Eliot'ın iyi olmadığını Charley'den çok daha önce sezdi. Süpürmeyi bırakıp dikkatle baktı. Müthiş bir röntgenciydi. Eliot'la birlikte kahramanlık gösterdikleri yangınların anısıyla dolu olan Charley, arkadaşının kötü olduğunu –Eliot onu üç yıl önce kazandığı bir ödül için kutlayana kadar– fark etmedi.

"Eliot – dalga mı geçiyorsun?"

"Niçin dalga geçeyim? Büyük bir onur bu." Sözünü ettikleri, Muhafazakâr Genç Cumhuriyetçi Partililer Kulüpleri Indiana Federasyonu'nun Charley'ye verdiği 1962 Genç Indiana'lı Horatio Alger Başarı Ödülü'ydü.

Charley yüzünü buruşturarak, "Eliot..." dedi, "üç yıl önceydi o."

"Öyle mi?"

Charley ayağa kalktı. "Geç saatlere kadar büronda oturup o Allah'ın belası ödülü geri göndermeye karar vermiştik hatta."

"Öyle mi?"

"Ödülün tarihçesini gözden geçirdik, kabul etmenin intihar gibi bir şey olacağı kanısına vardık."

"Niçin öyle yaptık?"

"Tarihçeyi bulup çıkaran sendin, Eliot."

Eliot hafifçe alnını kırıştırdı. "Unutmuşum." Âdet yerini bulsun diye kırıştırıyordu alnını. Aslında unutmuş olması hiç rahatsız etmiyordu onu.

"1945'te başlamışlardı bu ödülü vermeye. On altı kez verilmişti benden önce. Hatırladın mı şimdi?"

"Hayır."

"Genç Indiana'lı Horatio Alger Başarı Ödülü'nü kazanan on altı kişiden altısı sahtekârlık ya da vergi kaçakçılığından hapisteydi, dördü çeşitli suçlardan mahkeme önündeydi, ikisi savaş sırasındaki askerlik belgeleri üzerinde sahtecilik yapmaktan hüküm giymiş, biri de elektrikli sandalyeyi boylamıştı."

* * *

"Eliot..." dedi Charley, endişesi artarak. "Dediğimi duydun mu?"

"Evet," dedi Eliot.

"Ne dedim şimdi?"

"Unuttum."

"Ama daha şimdi duyduğunu söyledin."

Noyes Finnerty söze karıştı. "Büyük tıklamayı duyuyor bir tek." Daha yakından görmek için yaklaştı Eliot'a. Dostça bir bakış değildi bu. Bilimseldi. Eliot da bunu bilimsel bir biçimde karşıladı, sanki iyi yürekli bir doktor bir şeyler bulmak için gözüne parlak bir ışık tutuyormuş

gibi. "O *tık*'ı duymuş abicim. Abicim, hem de öyle bir duymuş ki o *tık*'ı..."

"Ne diyorsun sen be?" diye sordu Charley.

"Hapisteyken duymayı öğrenirsin bunu."

"Hapiste değiliz şimdi."

"Yalnız hapiste olan bir şey değil bu. Ama hapisteyken her şeyi daha çok dinler insan. Uzun süre kalınca içeride, kör olur, kulak kesilirsin. O *tık*'tır dinlediğin şeylerden biri de. Siz ikiniz, kendinizi birbirinize çok yakın sanıyorsunuz değil mi? Gerçekten yakın olsaydınız –o da sevmeyi değil, yalnız *tanıma*yı gerektiriyor– onun *tık*'ını bir kilometre öteden duyardın. Tanırsın bir adamı, bakarsın, için için huzursuz eden bir şey vardır onu, ne olduğunu belki öğrenemezsin bir türlü ama her davranışının temeli odur, bakışlarında büyük gizler varmış gibi gösteren odur. 'Sakin ol, sakin ol, heyecanlanma,' dersin ona. Ya da sorarsın, 'Başının belaya gireceğini bile bile, aynı delilikleri ne diye durmadan yapıyorsun?' diye. Ama bilirsin, tartışmak yersizdir onunla çünkü ona bunu yaptıran o içindeki şeydir. 'Sıçra,' dese o şey, sıçrar. 'Çal,' dese çalar. 'Ağla,' dese ağlar. Genç ölmez ya da her şey istediği gibi olur ve büyük bir terslik olmazsa, kurmalı bir oyuncak gibi bitiverir o içindeki şey zamanla. Hapiste, çamaşırhanede yan yana çalışıyorsun bu adamla. Yirmi yıldır tanıyorsun. Çalışırken, birdenbire heriften bir *tık* sesi geldiğini duyuyorsun. Dönüp bakıyorsun. Çalışmayı kesmiş. Sakinleşmiş tamamen. İyice aptal görünüyor. İyice tatlı görünüyor. Gözlerine bakıyorsun herifin, içindeki o gizler yok olmuş. O anda sana adını bile söyleyemez. İşine döner yine; ama asla eskisi gibi olmayacaktır artık. Onu rahatsız eden o şey tıklamayacaktır artık. Tıklama ölmüştür, *öl-müş*. Ve o adamın hayatının belli delilikler yapmasını gerektiren bölümü bitmiştir."

Sözüne çok heyecansız bir biçimde başlayan Noyes,

şimdi kaskatı kesilmiş, ter içindeydi. Elleri bembeyazdı, boğmak istercesine kavramıştı süpürgenin sapını. Ve her ne kadar öyküsünün doğal akışı, çamaşırhanedeki adamın nasıl sakinleştiğini göstermek için onun da giderek sakinleşmesini gerektirse de, huzurlu bir tavır takınması olanaksız hale gelmişti. Eli artık iğrenç hareketlerle yoğuruyordu süpürgenin sapını ve içindeki ölmek bilmeyen tutku söylediklerini de anlaşılmaz hale getiriyordu. "Bitmiştir! Bitmiştir!" diye yineledi. Onu en çok süpürgenin sapı öfkelendiriyordu şimdi. Bacağına vurarak kırmaya çalıştı, süpürgenin sahibi Charley'ye hırladı: "Kırılmıyor amına kodumun! Kırılmıyor!"

"Kısmetli pezevenk," dedi Eliot'a, hâlâ süpürgeyi kırmaya çalışarak. "Kurtardın paçayı!" Sövgüler yağdırdı Eliot'a.

Süpürgeyi fırlatıp attı. "Kırılmıyor, anasını siktimin!" diye bağırıp hışımla fırladı dışarı.

* * *

Olay Eliot'ı hiç etkilememişti. Adamın süpürgelere niçin düşmanlık duyduğunu sordu Charley'ye, ilgisizce. Artık otobüsüne binmenin de zamanı geldiğini söyledi.

"İyi misin, Eliot?"

"Çok iyiyim?"

"Emin misin?"

"Ömrümde bundan daha iyi olduğumu hatırlamıyorum. Sanki... sanki..."

"Evet?"

"Sanki hayatımın yepyeni, harika bir aşamasına başlayacak gibiyim."

"Çok iyi bir duygu olmalı bu."

"Öyle! Öyle!"

* * *

Eliot Testerekent Şekerci Dükkânı'na doğru salına salına giderken de havası böyleydi. Sokakta, sanki bir tabanca düellosu patlayacakmış gibi, olağanüstü bir sessizlik vardı ama bunun farkında değildi Eliot. Kasaba onun temelli olarak gideceğinden emindi. Eliot'a en bağımlı olanlar, *tık*'ı bir top atışı gibi apaçık duymuşlardı. Uygun bir veda gösterisi için yarım yamalak birkaç tasarı öne sürülmüştü: İtfaiyecilerin geçit töreni, üzerlerine söylenmesi gereken şeyler yazılı yaftalar, itfaiye hortumlarından fışkıran suların oluşturduğu bir zafer takı... Tasarıların hepsi suya düşmüştü. Böyle bir töreni örgütleyecek, başını çekecek kimse yoktu. Eliot'ın gidişi kasaba halkının çoğunu öylesine yıkmıştı ki, bir kalabalığın arkasında durup el sallayacak güçleri bile kalmamıştı. Eliot'ın geçeceği yolu hepsi biliyordu. Çoğu uzak durmuştu bu güzergâhtan.

Eliot, öğleden sonra sıcağının vurduğu parıltılı kaldırımdan uzaklaşıp Partenon'un nemli gölgesine sığındı, kanal boyunca yürümeye başladı. Senatörle aynı yaşlarda emekli bir testere işçisi bambu bir kamışla balık tutuyordu. Küçük, açılır kapanır bir tabureye oturmuştu. Kaldırımda, çizmelerinin arasında, bir transistörlü radyo duruyordu. Radyoda "Ol' Man River" çalıyordu. "*Zenciler çalışır hep*," diyordu, "*beyazlar eğlenirken.*"

İhtiyar adam sarhoş, sapık falan değildi. İhtiyardı sadece; duldu, kanserliydi, Stratejik Hava Kuvvetleri'ndeki oğlu mektup yazmıyordu hiç, pek de bir kişiliği yoktu. İçki dokunuyordu. Rosewater Vakfı, ona, doktorunun reçetesini yazdığı morfini alabilmesi için bağışta bulunmuştu.

Eliot ihtiyara selam verdi, adını ve derdinin ne olduğunu unutmuş olduğunu fark etti. Ciğerlerini doldurdu Eliot. Böyle üzücü şeylerle uğraşılmayacak kadar güzel bir gündü.

* * *

Bir milin onda biri uzunluğundaki Partenon'un öbür ucunda ayakkabı bağı, tıraş bıçağı, gazoz ve *American Investigator* gazetesi satan küçük bir büfe vardı. İşletmecisi, İkinci Dünya Savaşı sırasında koyu bir Nazi yanlısı olan Lincoln Ewald adında bir adamdı. Savaş sırasında, Rosewater Testere Fabrikası'nda neler üretildiğini Almanlara günü gününe bildirmek için bir kısa dalga vericisi kurmuştu. Fabrikada o sırada kasatura ve çelik zırh imal ediliyordu. Gönderdiği ilk haberde –Almanlar ondan haber maber istemedikleri halde– Rosewater bombalanırsa, tüm Amerikan ekonomisinin kuruyup öleceğini söylemişti. Verdiği bilgilerin karşılığında para istemiyordu. Parayı hor görüyor, Amerika'dan bu yüzden nefret ettiğini söylüyordu; çünkü Amerika'daki en üstün varlık paraydı. Yalnız bir Demir Haç Madalyası istiyor; ama geldiği yerin anlaşılmaması için adi paket kâğıdına sarılı olarak gönderilmesini istiyordu.

Ewald'ın mesajını, yetmiş kilometre ötedeki Hindi Beli Ulusal Parkı'nda görevli iki orman bekçisi aldı. Bekçiler durumu Federal Soruşturma Bürosu'na bildirdiler, büronun ajanları da Ewald'ı, Demir Haç'ın gönderileceği adrese gidip tutukladılar. Savaş bitene kadar bir akıl hastanesine kapatıldı.

Vakıf Ewald için fazla bir şey yapmamıştı ama başka hiç kimsenin yapmadığı bir şey yapmış, siyasal görüşlerini dinlemişti. Eliot'ın ona aldığı tek şey ucuz bir pikapla Almanca öğreten bir dizi plaktı. Ewald çok istiyordu Almanca öğrenmeyi; ama hep fazla heyecanlı ve öfkeliydi.

Ewald'ın da adını hatırlamıyordu Eliot, neredeyse görmeden geçip gidecekti yanından. Büyük bir uygarlığın döküntüleri arasına kurulu küçük, cüzamlı kulübesini gözden kaçırmak hiç de zor değildi.

"Heil Hitler!" dedi Ewald, çatlak sesiyle.

Eliot durdu, sesin geldiği yere dönüp baktı. Ewald'ın büfesi *American Investigator* gazeteleriyle perdelenmişti. Perde benekliymiş gibi görünüyordu. Benekler, manken kız Randy Herald'ın göbeğiydi. Kendisine dâhi bir çocuk doğurtacak adamı aradığını söylüyordu defalarca.

"*Heil Hitler!*" dedi yine Ewald. Perdeyi aralamadı.

"Bilmukabele efendim, size de *Heil Hitler*," dedi Eliot gülümseyerek, "ve de allahaısmarladık."

* * *

Partenon'dan uzaklaşır uzaklaşmaz, güneş vahşice çarptı Eliot'a. Bir an için sızlayan gözleri, adliye basamaklarında duran iki işsizi bir buhar bulutunun içinde kavrulmuş iki çizgi adam gibi gördü. Bella'nın sesi duyuluyordu Güzellik Köşesi'nden, kadının birini tırnaklarına iyi bakmadığı için azarlıyordu.

Eliot, uzun süre kimseye rastlamadıysa da, birisinin penceresinden ona kaçamak bir göz attığını fark etti. Her kimse, Eliot ona göz kırpıp el salladı. Yaz dolayısıyla sımsıkı kapanmış olan Noah Rosewater Hatıra Lisesi'nin önüne geldiğinde bayrak direğinin dibinde durup sığ bir hüzne kaptırdı kendini. Direğin boş duran ipinin tepesindeki makaraların içi boş demire çarptıkça çıkardıkları sese takılmıştı.

Bu sesle ilgili bir şeyler söylemek, başkalarının da bu sesi dinlemesini sağlamak istiyordu. Ama etrafında, peşine takılmış olan bir köpekten başka kimse yoktu, Eliot da köpekle konuştu. "Ne kadar *Amerikalı* bir sestir bu, bilir misin? Okul kapanmış, bayrak inmiş – ne kadar hazin bir Amerikan sesi. Sen bu sesi bir de güneş yeni batmışken, hafif bir akşam esintisi çıkmışken, dünyanın her yerinde akşam yemeği saati gelmişken duyacaksın."

Boğazında bir düğüm büyümeye başladı. İyi bir duyguydu bu.

* * *

Eliot, Sunoco benzincisinin önünden geçerken, iki pompanın arasından bir delikanlı belirdi. Bu, Benjamin Harrison Üssü'nde orduya yazılıp yemin ettikten on dakika sonra ruhi bunalıma giren Roland Barry'ydi. Yüzde yüz malul maaşı alıyordu. Bunalıma, yüz kişiyle birlikte duşa girmesi komutu verildiğinde girmişti. Malul maaşı şaka değildi. Fısıltıdan yüksek sesle konuşamıyordu Roland. Benzin pompalarının arasında saatler geçiriyor, oralarda bir meşguliyeti olduğu izlenimi yaratmak istiyordu yabancılarda. "Bay Rosewater?" diye fısıldadı.

Eliot gülümseyerek elini uzattı. "Kusura bakmayın – adınızı hatırlayamadım."

Roland'ın kendine güveni öylesine azdı ki, geçen yıl boyunca her gün en aşağı bir kez ziyaretine gittiği adamın adını unutmuş olmasına hiç şaşmadı. "Hayatımı kurtardığınız için teşekkür edecektim."

"Neyi?"

"Hayatımı, Bay Rosewater – kurtardınız onu, her neyse."

"Abartıyorsunuz herhalde."

"Başıma gelen olayın komik olduğunu düşünmeyen tek insan sizdiniz. Bir şiiri de komik bulmazsınız belki." Bir kâğıt parçası sıkıştırdı Eliot'ın eline. "Ağladım bunu yazarken. O kadar komik geldi işte bana. Her şey bana böyle komik geliyor." Koşarak uzaklaştı.

Eliot, aklı karışmış olarak, şiiri okudu. Şiir şöyleydi:

Göller, çanlar,
Ziller, havuzlar,

Düdükler, ırmaklar,
Harplarla kuyular.
Flütler, dereler,
Obualar, nehirler,
Fıskiyeler, trompetler,
Orglarla gölcükler.
Suları içsene,
Dinle müziği,
Biz giderken ölüme,
Koyunlar gibi.
Eliot, seni seviyorum.
Elveda. Ağlıyorum.
Gözyaşları, kemanlar,
Yüreklerle çiçekler,
Çiçekler, ağlama.
Rosewater, elveda.

Eliot başka bir olay olmadan Testerekent Şekerci Dükkânı'na geldi. İçeride yalnız dükkân sahibiyle bir müşteri vardı. Müşteri, üvey babası tarafından gebe bırakılan on dört yaşında bir genç kız irisiydi; üvey baba bu yüzden hapisteydi. Vakıf, kızın doktor masraflarını karşılıyordu. Vakıf, ayrıca, üvey babanın suçunu polise bildirmiş, sonra da onun için Indiana eyaletinin parayla tutulabilecek en iyi avukatını tutmuştu.

Kızın adı Tawny Wainwright'tı. Derdini Eliot'a açtığı zaman, Eliot ona moralinin nasıl olduğunu sormuştu. "Valla," demişti kız, "pek de o kadar kötü değil. Günün birinde ünlü bir sinema yıldızı olmak için pek de kötü bir başlangıç sayılmaz herhalde."

Coca-Cola içip *American Investigator* okuyordu. Bir kez yan gözle Eliot'a baktı. Sonra bir daha bakmadı.

* * *

"Indianapolis'e bir bilet lütfen."

"Yalnız gidiş mi, gidiş-geliş mi Eliot?"

Eliot düşünmedi bile. "Yalnız gidiş."

Tawny'nin bardağı devriliyordu neredeyse. Düşmeden yakaladı.

"Indianapolis'e tek gidiş!" dedi dükkân sahibi, sesini yükselterek. "Buyurun efendim!" Öfkeyle damgaladı bileti, Eliot'a uzattı, hemen sırtını döndü. O da bir daha bakmadı Eliot'a.

Gerginliğin farkına varmayan Eliot, yolculukta okuyacak bir şeyler aramak için dergilerle kitapların dizildiği raflara yürüdü. *Investigator* ilgisini çekti, açtı, 1934'te Yellowstone Parkı'nda kafasını bir ayının kopardığı yedi yaşında bir kızla ilgili bir habere göz attı. Gazeteyi yerine koyup onun yerine Kilgore Trout'un yazdığı bir cepkitabı seçti. *Yıldız Kümeleri Arasında Üç Gün İzin*'di kitabın adı.

Dışarıda, otobüs osurgan kornasını çaldı.

* * *

Eliot otobüse binerken, Diana Moon Glampers belirdi. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Beyaz "Prenses" telefonu elindeydi, koparıp söktüğü teli sürünüyordu arkasından. "Bay Rosewater!"

"Efendim?"

Otobüsün kapısının yanında durdu, telefonu kaldırıma vurup parçaladı. "Telefona ihtiyacım yok artık. Arayacak kimsem yok. Beni arayacak kimse yok!"

Eliot acımıştı ona; ama tanımamıştı. "Ku... kusura bakmayın. Anlayamadım."

"N'edemediniz? Benim, Bay Rosewater! Diana! Diana Moon Glampers!"

"Tanıştığımıza sevindim."

"*Tanıştığımıza* mı?"

"*Gerçekten* sevindim... ama... ama nedir bu telefon işi?"

"Telefonum olmasının *tek* nedeni sendin."

"Olur mu canım," dedi, kuşkulu. "Bir sürü başka tanıdığınız vardır mutlaka."

"Bay Rosewater..." Hıçkırarak otobüsün kenarına yığıldı Diana. "*Tek* arkadaşım sensin."

"Başka arkadaşlar edinirsiniz mutlaka," dedi Eliot umutla.

"Tanrım!" diye bağırdı Diana Moon Glampers.

"Ya da bir kilise grubuna katılsanız..."

"*Sensin* kilise grubum! *Her şeyim* sensin! Hükümetim sensin. Kocam sensin. Arkadaşlarım sensin."

Bu iddialar huzursuz etmişti Eliot'ı. "Çok iyisiniz, böyle dediğiniz için. Size iyi şanslar dilerim. Ama gitmem gerek şimdi." El salladı. "Allahaısmarladık."

* * *

Yıldız Kümeleri Arasında Üç Gün İzin'i okumaya başladı Eliot. Otobüsün dışında bir kargaşadır gidiyordu yine; ama Eliot bunun kendisiyle ilgili olduğunu düşünmüyordu. Kapağını açar açmaz öyle bir dalmıştı ki kitaba, otobüsün yola çıktığını bile fark etmedi. Çok heyecanlı bir öyküydü, uzay çağında yeni yerler bulmaya çıkan bir grup adamla ilgiliydi. Romanın kahramanının adı Çavuş Raymond Boyle'dı.

Araştırma grubu, uzayın son ve kesin bitiş yeri olduğu anlaşılan bir yere varmıştı. İçinde bulundukları güneş sisteminden sonra hiçbir şey olmadığı anlaşılıyordu ve ötelerdeki o kara kadife boşluktan gelebilecek en küçük sesi, en küçük belirtiyi kapmak için aygıtlarını hazırlıyorlardı.

Çavuş Boyle, dünyalıydı. Araştırma grubundaki tek dünyalıydı. Aslında, Samanyolu'ndan gelen tek yaratıktı.

Grubun öbür üyeleri de uzayın her yanından gelmiş kişilerdi. Çavuş Boyle, biliminsanı değildi. İngilizce öğretmeniydi. İşin tuhaf yanı, evrenin bilinen bölgelerinde, dilin kullanıldığı tek yer dünyaydı. Dünyalılara özgü bir buluştu bu. Öbür yaratıklar uzaduyum yoluyla anlaşıyorlardı, bu yüzden de dünyalılar nereye gitseler, dil öğretmeni olarak iyi iş bulabiliyorlardı.

Diğer yaratıkların uzaduyum yerine lisan kullanmak istemelerinin nedeni, lisanla *çok* daha fazla şeyler yapabildiklerini anlamış olmalarıydı. Dil onları çok daha *atak* kılıyordu. Uzaduyumla herkes herkese her şeyi durmadan söylediği için, tüm bilgilere karşı bir kayıtsızlık doğuyordu. Ama dilin hantal, dar anlamları her şeyi teker teker düşünmeye zorluyordu – onları *proje* kavramı içinde düşünmeye zorluyordu.

Çavuş Boyle'ı İngilizce dersinden çıkarıp araştırma grubu komutanının derhal gelmesini emrettiğini söylediler. Bundan bir anlam çıkaramamıştı Boyle. Komutanın odasına gidip ihtiyara bir selam çaktı. Aslında, komutan hiçbir ihtiyara benzemiyordu. Tralfamadore gezegenindendi ve boyu dünyalı bir bira kutusununki kadardı. Aslında, bira kutusuna da benzemiyordu. Tıkalı lavaboları açmaya yarayan küçük kauçuk pompalardan birine benziyordu.

Komutan yalnız değildi. Grubun rahibi de oradaydı. Peder, Glinke-X-3 gezegenindendi. Sülfürik asitle dolu, tekerleklerle donatılmış bir kabın içinde duran kocaman, zehirli bir denizanasına benziyordu. Rahibin yüzü çok ciddiydi. Korkunç bir şey olmuştu.

Rahip, Boyle'a metin olması gerektiğini söyledi, komutan da memleketten çok kötü bir haber geldiğini açıkladı. Komutan, memlekette bir ölüm olduğunu, Boyle'a acele üç günlük izin verildiğini, hemen yola çıkmaya hazır olması gerektiğini söyledi.

"Annem mi yoksa?" dedi Boyle, gözyaşlarını tutmaya çalışarak. "Babam mı? Nancy mi?" Nancy komşunun kızıydı. "Dedem mi?"

"Evlat..." dedi komutan, "sıkı dur. Sana bunu söylemek istemezdim; ama sorun *kimin* öldüğü değil, *neyin* öldüğü."

"Ölen ne?"

"Ölen, evlat, Samanyolu."

Eliot başını kitabından kaldırdı. Rosewater ilçesi gitmişti. Hiç özlemedi.

* * *

Otobüs Indiana'nın Brown ilçesinin merkezi Nashville'de durduğunda, Eliot yine başını kaldırıp itfaiye araçlarına baktı. Nashville kasabasına gerçekten güzel, yeni araçlar almayı düşündü ama vazgeçti. Araçlara yeterince iyi bakamayacaklarını düşündü.

Nashville aynı zamanda bir el sanatları merkeziydi de, dolayısıyla Eliot'ın haziran ortasında Noel süsleri yapan bir cam ustası görmesi, olağan bir şeydi.

* * *

Otobüs Indianapolis'in dış mahallelerine gelene dek bir daha başını kaldırmadı Eliot. Bütün şehrin bir yangın fırtınası tarafından kavrulmakta olduğunu görünce çok şaşırdı. Hiç görmemişti yangın fırtınası ama kitaplarda okumuş, rüyalarında görmüştü.

Eliot'ın bürosunda gizlediği bir kitap vardı ve bu kitabı niçin gizlediğini, her çıkardığında kendini niçin suçlu hissettiğini, okurken yakalanmaktan niçin korktuğu-

nu kendisi de bilemiyordu. Bu kitaba karşı olan duyguları, iradesiz bir püritenin müstehcen bir kitaba karşı duyduğu hislere benziyordu, oysa hiçbir kitap bundan daha az erotik olamazdı. Kitabın adı, *Almanya'nın Bombalanması*'ydı. Yazarının adı Hans Rumpf'tu.

Eliot'ın bomboş bir yüzle, avuçları ter içinde, bir daha, bir daha okuduğu, Dresden'deki yangın fırtınalarını anlatan şu bölümdü:

> Yanan yapıların damlarından alevler fışkırdıkça, dört kilometreden çok yükseklikte, iki buçuk kilometre çapında bir sıcak hava sütunu yükseldi... Yer yüzeyinden gelen soğuk hava akımlarının dipten beslediği bu sütunun içindeki hava sürekli hareket halindeydi. Yangınlardan iki buçuk kilometre uzaklıkta, bu akımlar rüzgârın hızını saatte on sekiz kilometreden elli üç kilometreye çıkarıyordu. Rüzgârın hızı bu bölgenin sınırlarında çok daha şiddetli olmalıydı; çünkü bir metre çapındaki ağaçları köklerinden söküyordu. Isı, kısa bir süre sonra, yanabilecek her şeyi tutuşturacak dereceye yükseldi, bütün bölge alev aldı. Bu yangınların sonucu "tam yanış" oldu – yani, yanan maddelerden geriye hiçbir iz kalmadı ve bu bölgelerdeki ısının yaklaşılabilecek kadar düşmesi iki gün sürdü.

Eliot, otobüsteki koltuğundan kalkıp Indianapolis yangın fırtınasına baktı. En az on üç kilometre çapında, seksen kilometre yüksekliğindeki alev sütununun görkemi onu hayretler içinde bırakmıştı. Bu sütunun sınırları, sanki camdan yapılmış gibi kesin ve kımıltısızdı. Sınırların içinde donuk kızıl kordan helezonlar, bembeyaz bir iç çekirdeğin çevresinde ağırbaşlı bir uyum içinde dönüyorlardı. Beyazın görünümü kutsaldı.

14

Eliot karanlığa gömüldü; evrenin son kenarının ötesi kadar yoğun bir karanlıktı bu. Ve uyandığında kendini kuru bir çeşmenin düz kenarında oturur buldu. Bir çınarın yapraklarının arasından süzülen güneş ışığı benek benek yapmıştı her yanı. Çınarın tepesinde bir kuş ötüyordu. "*Potii-vit?*" diye şakıyordu. "*Potii-vit. Viit, vit, vit.*" Yüksek duvarlı bir bahçedeydi Eliot ve bahçe yabancı gelmiyordu ona. Sylvia'yla birlikte çok kereler sohbet etmişti burada. Yıllarca önce karısını getirmiş olduğu, Dr. Brown'un Indianapolis'teki özel akıl hastanesinin bahçesiydi burası. Çeşmenin kenarına şu sözler kazılmıştı:

> İyi bir insanmışsın gibi davran her zaman, Tanrı'yı bile yanıltırsın.

Eliot, tenis oynamaya hazırlanıyormuş gibi giydirilmiş olduğunu gördü, kar beyazı giysiler içindeydi ve sanki bir dükkân mankeniymiş gibi bir de tenis raketi yerleştirmişlerdi kucağına. Raketin sapını kavradı, raketin ve kendisinin gerçek olup olmadıklarını saptamak için. Kolundaki sepet gibi örülü kasların incelikli duruşuna baktı ve yalnızca bir tenisçi değil, üstelik iyi bir tenisçi olduğunu sezdi. Ve nerede tenis oynadığını da merak et-

medi çünkü bahçenin bir yanında, parmaklığı boru çiçekleriyle, bezelye çiçekleriyle sarılı bir tenis kortu vardı.

"Potii-vit?"

Eliot kuşa, yeşil yapraklara baktı ve aşağı Indianapolis'teki bu bahçenin, gördüğü yangından kurtulmuş olamayacağını düşündü. Demek yangın olmamıştı. Huzur içinde kabullendi bu gerçeği.

* * *

Kuşa bakıyordu hâlâ. Keşke ben de küçük bir kuş olsaydım, dedi kendi kendine, ağacın tepesine uçup bir daha hiç inmezdim. Yükseklere uçmak istiyordu; çünkü yerin yüzeyinde onu huzursuz eden bazı şeyler vardı. İki metre ötedeki beton bir bankın üzerinde koyu takım elbiseler giymiş dört adam yan yana dizilmiş oturuyorlardı. Gözlerini Eliot'a dikmiş, anlamlı bir şeyler bekliyorlardı. Ve Eliot onlara söyleyebileceği ya da verebileceği anlamlı hiçbir şey olmadığını seziyordu.

Ensesindeki kaslar ağrımaya başlamıştı. Kafasını böyle geriye doğru yatık tutamazdı ilelebet.

"Eliot?"

"Efendim?" Ve Eliot o anda babasıyla konuştuğunu anladı. Gözlerini ağır ağır ağaçtan indirdi, hastalıklı küçük bir kuş gibi daldan dala düştü bakışları. Sonunda babasıyla göz göze geldi.

"Önemli bir şey söyleyecektin bize," diye hatırlattı babası.

Eliot bankın üzerinde üç yaşlı ve bir genç adamın oturduğunu, hepsinin de anlayışlı bir tavırla ağzından çıkabilecek herhangi bir sözü dikkatle beklediklerini gördü. Genç adamı tanıdı: Dr. Brown'du. İkinci ihtiyar, ailenin avukatı Thurmond McAllister'dı. Üçüncü ihtiyar

yabancıydı. Eliot kim olduğunu çıkaramıyordu adamın ama nedense Eliot'ı rahatsız etmiyordu bu; çünkü adamın iyi yürekli bir küçük kasaba mezarcısını andıran yüzü, yakın bir dostunki gibiydi.

* * *

"Anlatacak sözcükleri mi bulamıyorsunuz?" dedi Dr. Brown. Sesi hafif endişeliydi ve kımıldanıyor, Eliot'ın yapacaklarına kendi gövdesinin hareketleriyle destek olmaya çalışıyordu.

"Bulamıyorum," dedi Eliot.

"Tamam," dedi senatör, "ama sözcükleri bulamazsan, aklının başında olup olmadığını saptayacak mahkemeye nasıl anlatacaksın?"

Bu gerçeği kabullendiğini başını sallayarak onayladı. "Ama sözcüklerle anlatmaya *başlamış* mıydım ki?"

"Sadece," dedi senatör, "aklına bütün bu kargaşalıkları ânında, güzel ve doğru bir biçimde çözümleyecek bir fikir geldiğini söyledin. Sonra da ağaca baktın."

"Ya," dedi Eliot. Düşünüyormuş gibi yaptı, sonra omuz silkti. "Her neyse, unuttum."

* * *

Senatör Rosewater yaşlı, benekli ellerini çırptı. "Hoş, bu işin üstesinden gelmek için biz de boş durmadık." İğrenç bir zafer gülücüğüyle McAllister'ın dizini okşadı. "Değil mi?" McAllister'ın arkasından uzanıp yabancının sırtını sıvazladı. "Değil mi?" Bayılıyordu yabancıya. "Dünyanın en büyük fikir üreticisi bizden yana!" Bastı kahkahayı, öylesine bayılıyordu bütün bu üretilen fikirlere.

Şimdi de kollarını Eliot'a doğru uzattı. "Ama şu oğlum var ya, görünüşü, duruşu – bir numaralı savunma-

mız o işte. Sırım gibi! Tertemiz!" Yaşlı gözleri parladı. "Kaç kilo verdi doktor?"

"Yirmi kilo."

"Tam sıkletinde yine," diye sevindi senatör. "Bir dirhem fazlası yok. Hem de ne tenis maçıydı o öyle! Acımasızdı!" Ayağa fırladı, berbat bir servis taklidi yaptı. "Ömrümde gördüğüm en güzel tenis maçı bir saat önce, şu duvarların arasında oynandı. *Ezdin* onu Eliot!"

"Ya." Eliot'ın gözleri bir ayna ya da yansıtıcı bir başka yüzey aradı. Neye benzediği konusunda en ufak bir fikri yoktu. Çeşmenin havuzunda su yoktu. Ama havuzun ortasında, kuşlar için yapılmış küçük yıkanma yerinin ortasında azıcık vardı – kurum ve yaprak karışımı acı bir çorba gibi.

"Eliot'ın yendiği adamın profesyonel olduğunu söylememiş miydiniz?" diye sordu senatör, Dr. Brown'a.

"Yıllar önce."

"Eliot da *ezdi* onu! Adamın buradaki akıl hastalarından biri olması oyununu etkilemez, değil mi?" Yanıtı beklemedi. "Sonra, Eliot kazandıktan sonra, elimizi sıkmak için korttan fırladığında içimden hem gülmek hem ağlamak geldi. 'Demek,' dedim kendi kendime, 'yarın deli olmadığını kanıtlaması gereken adam bu ha! Gülerim.'"

Eliot, karşısında oturan dört adamın kendisini akıllı sanmalarından aldığı güçle, gerinmek içinmiş gibi ayağa kalktı. Asıl amacı küçük kuş banyosuna yaklaşmaktı. Sporcu ününden yararlanıp kuru havuzun içine atladı, gövdesindeki fazla enerjiden kurtulmak istiyormuşçasına dizlerini kırdı bir kez. Hiçbir güçlük çekmeden yaptı bu hareketi. Çelik bir yay gibiydi bedeni.

Hareket edince, arka cebinde bir kabarıklık olduğunu fark etti. Çekip çıkardı, yuvarlanmış bir *American Investigator* gazetesi olduğunu gördü. Gazeteyi açarken içine dâhi tohumları ekilmesi için yalvaran Randy Herald'

ın resmiyle karşılaşacağını sanıyordu. Ama gazetenin ilk sayfasında gördüğü kendi resmiydi. Başında bir itfaiyeci miğferi vardı. Fotoğraf, bir 4 Temmuz Bağımsızlık Bayramı'nda itfaiye birliğiyle çektirdiği bir grup resminden büyütülmüştü.

Başlık şöyle diyordu:

AMERİKA'NIN EN AKLI BAŞINDA ADAMI MI?
(HABERİ İÇERİDE)

* * *

Öbürleri ertesi günkü duruşmanın nasıl geçeceği üzerine iyimser iyimser hoşbeş ederlerken Eliot gazetenin iç sayfalarına baktı. Orta sayfada bir resmi daha vardı. Bulanık bir resimdi ve tımarhane kortunda tenis oynarken çekilmişti.

Fred Rosewater'ın kibarca öfkeli ailesi karşı sayfadan oyununu seyrediyor gibiydi. Çiftlik ortakçılarına benziyorlardı. Fred çok kilo vermişti. Avukatları Norman Mushari'nin de bir resmi vardı. Kendi hesabına çalışmaya başlayan Mushari, fiyakalı bir yelekle kocaman altın bir köstek edinmişti. Gazetenin yazdığına göre, Mushari şöyle diyordu:

"Müvekkillerim, kendileri ve çocukları için, doğuştan gelme haklarından öte bir şey istemiyorlar. Semirgen Indiana kompradorları, yeğenlerinin mahkemeye başvurmasını engellemek amacıyla ülkenin bir ucundan öbür ucuna tüm güçlü yakınlarını seferber etmek için milyonlar harcadılar. Duruşma olur olmaz nedenlerle yedi kere ertelenirken, yardakçıları deli olduğunu yadsıyadursunlar, Eliot Rosewater tımarhane bahçelerinde hababam tenis oynuyor.

Müvekkillerim bu davayı kaybedecek olurlarsa, kü-

çük yuvalarını, ucuz eşyalarını, elden düşme arabalarını, çocuklarının küçük yelkenlisini, Fred Rosewater'ın hayat sigortası poliçesini, ömür boyu biriktirdiklerini ve yakın bir dostlarından borç aldıkları binlerce doları da kaybedecekler. Bu yürekli ve temiz orta sınıf Amerikalılar, varlarını yoklarını Amerikan adaletine yatırmış bulunuyorlar ve Amerikan adaleti onları eli boş göndermeyecektir, göndermemelidir, gönderemez."

Sayfanın Eliot'ın resminin bulunduğu bölümünde Sylvia'nın da iki fotoğrafı vardı. Birinde Peter Lawford'la tvist yaparken görülüyordu. Yepyeni bir fotoğraf onu, rahibelerin aralarında konuşmaları yasak olan, Belçika'daki bir manastıra girerken gösteriyordu.

Ve Eliot, Sylvia'nın bu tuhaf başlangıcıyla sonunu daha uzun uzun düşünebilirdi, babası o sırada yaşlı yabancıya, sevgiyle, "Bay Trout," diye hitap etmeseydi.

* * *

"Trout!" diye haykırdı Eliot. Öyle şaşırmıştı ki, bir an dengesini kaybetti, kuş banyosunun havuzunun kenarına tutundu. İncecik ayağının üzerinde iğreti duran banyo devrilmeye başladı. Eliot, *Investigator*'ı bir kenara atıp küçük kuş banyosunu iki eliyle tuttu düşmesin diye. Ve suda kendini gördü. Havuzun dibindeki sudan kadidi çıkmış, gözleri çakmak çakmak, orta yaşlı bir çocuk bakıyordu.

"Tanrım," diye düşündü, "ölümünden bir gün önce, F. Scott Fitzgerald."

* * *

Eliot dönerken Trout'un adını bir daha haykırmamaya dikkat etti. Bunun aslında ne kadar hasta olduğunu ortaya koyacağını, karanlıkta kaldığı dönem sırasında

da Trout'la birbirlerini iyice tanıma fırsatı bulmuş olmaları gerektiğini kavradı. Eliot'ın Trout'u tanıyamamasının nedeni basitti: Kitaplarının arka kapaklarındaki resimlerde Trout hep sakallıydı. Yabancının sakalı yoktu.

"Biliyor musun Eliot," dedi senatör, "benden Trout'u buraya getirmemi istediğin zaman doktora, bu oğlan hâlâ deli, dedim. Kendin anlatamasan bile, Rosewater'da yaptığın her şeyi Trout'un açıklayabileceğini söyledin. Ama yılana sarılacak durumdaydım, Trout'u buraya çağırmak da yaptığım en akıllıca iş oldu."

Eliot dikkatle yine havuzun kenarına oturarak, "Evet," dedi. Arkasına uzanıp düşürdüğü *Investigator* gazetesini aldı. Gazeteyi yuvarladı ve üstündeki tarihi gördü ilk kez. Soğukkanlılığı elden bırakmadan bir hesap yaptı. Nasıl olduysa, bir yerlerde bir yıl kaybetmişti.

* * *

"Sen, Bay Trout'un söyle, dediklerini söyle," dedi senatör, "bir de şimdi göründüğün gibi görün, yarın davayı kaybetmemiz söz konusu bile olamaz."

"Öyleyse, Bay Trout'un söyle dediği her şeyi söyleyeceğim, makyajımın da bir milimini bile değiştirmeyeceğim. Ama yine de Bay Trout'un neler demem gerektiğini son bir kez tekrarlamasını isterdim."

"Çok basit," dedi Trout. Gür, derinden gelen bir sesi vardı.

"O kadar çok konuştunuz ki bunu," dedi senatör.

"Olsun," dedi Eliot. "Son bir kez daha duymak isterim."

Trout, ovuşturduğu ellerine gözlerini dikerek, "Efendim..." dedi. "Rosewater ilçesinde yaptıklarının delilikle ilgisi yoktu. Çağımızın en önemli toplumsal deneylerinden biriydi belki de; çünkü makinelerin gelişmesi sonu-

cu bütün dünyanın korkunç tehlikelerini eninde sonunda göreceği bir sorunu, ufak çapta da olsa, ilk defa irdeliyordu. Sorun şu: Gereksiz kişileri nasıl sevmeli?

Zamanla, tüm kadınlar ile erkekler mal, yiyecek, hizmet ve yeni makine üretiminde gereksiz duruma düşecekler – tıpkı iktisat, mühendislik ve hatta tıp dallarında yeni düşünceler geliştirmekte olacakları gibi. O halde, insanları yalnızca *insan* oldukları için sevemeyeceksek –bundan önce de birçok kez önerildiği gibi– hepsini gebertelim, daha iyi."

* * *

"Yıllardır Amerikalılara, çalışmayan ya da çalışamayan kişilerden nefret etmeleri öğretilmiştir – kendilerinden bile nefret ederler bu yüzden. Bu sağduyulu zalimliği, ülkenin ilk kurulduğu yıllarda yaşamış olan ataları-mıza borçluyuz. Ama öyle bir zaman geliyor ki –ve hatta belki de geldi bile– bu işin artık sağduyusu değil, yalnız zalimliği kalacak."

"Açıkgöz bir yoksul yine de kurtarabilir kendini bataklıktan," dedi senatör. "Bin yıl sonra da geçerli olacaktır bu."

"Belki, belki," dedi Trout, usulca. "Belki de o kadar açıkgöz olacak ki, çocuklarıyla torunları Pisquontuit gibi bir ütopyada yaşayacaklar – oradaki ruh çöküntüsünün, salaklığın, ataletin ve duygusuzluğun, Rosewater ilçesindeki herhangi bir salgından aşağı kalmadığından da eminim. Amerikalının en güçsüzü için bile yoksulluk nispeten hafif bir hastalıktır; ama gereksizlik güçlüyü de güçsüzü de öldürür, üstelik kaçınılmaz bir ölümdür bu.

"Buna bir çare bulmamız gerek."

* * *

"Gönüllü itfaiye birliklerine olan tutkun da akıllıca bir şey Eliot; çünkü yangın alarmı çaldığı zaman, samimi bir esirgemezliğin belki de ülkemizde kalan tek örnekleridir bu birlikler. Neler kaybedebileceklerini akıllarına bile getirmeden her insanın yardımına koşarlar. Kasabanın en aşağılık adamı, aşağılık evi ateş aldığında, düşmanlarının gelip yangını söndürdüklerini görecektir. Ve aşağılık eşyalarının kalıntılarını bulmak için külleri kurcalarken, itfaiye müdürü bizzat gelip avutacaktır onu."

Trout ellerini iki yana açtı. "İşte bu durumda, insanların insanlara, insan oldukları için değer verdiklerini görüyoruz. Çok ender görülen bir şeydir bu. Bundan ders almamız gerek."

* * *

"Sen bir harikasın!" dedi senatör, Trout'a. "Halkla ilişkiler uzmanı olmalıymışsın! Tetanosun topluma yararlı bir şey olduğuna bile inandırırsın insanı! Senin gibi yetenekli bir adamın işi neydi o kuponlu satış dükkânında?"

"Kupon toplamak," dedi Trout.

"Bay Trout," dedi Eliot, "sakalınıza ne oldu?"

"Bana ilk sorduğun soru da buydu."

"Bir daha söyleyin."

"Aç kalmıştım, moralim bozuktu. Bir arkadaşım bir iş bulmuş bana. Ben de sakalımı kesip başvurdum. İşe de alındım."

"Sakalınız olsaydı almazlardı herhalde."

"Sakalıma dokunmasalar bile, ben keserdim."

"Niçin?"

"İsa'ya benzeyen birisinin kupon toplaması kadar büyük bir günah düşünebiliyor musun?"

* * *

"Bayılıyorum bütün bunlara, Trout," dedi senatör.

"Teşekkür ederim."

"Ama sosyalist olduğunu söylemekten vazgeçersen çok sevineceğim. Değilsin ki! Özel girişimcisin!"

"Kendi isteğimle olmadı bu, emin olun."

Eliot bu iki ilginç ihtiyar arasındaki ilişkiyi incelemeye koyuldu. Temelde namussuz bir insan, bir basın sözcüsü olması gerektiği önerisine Trout, Eliot'ın tahminlerinin aksine, alınmamıştı. Anlaşılan Trout, senatörü canlı, uyumlu bir sanat eseri olarak görüp ondan hoşlanıyor, ona herhangi bir şekilde dokunmak, zarar vermek istemiyordu. Senatör de Trout'u her şeyi akılcı bir biçimde anlatabilen cingözün biri olarak görüyor ve seviyor, Trout'un aslında doğruyu söylemekten başka hiçbir çabası olmadığını aklından bile geçirmiyordu.

"Ne güzel seçim programları yazardın Bay Trout!"

"Teşekkür ederim."

"Avukatların da düşünce biçimleri böyledir: Umutsuz rezaletlere harika açıklamalar getirirler. Ama onlar söyledikleri zaman insanın pek aklı yatmaz nedense. Onlar söyledikleri zaman, sanki 1812 Uvertürü'nü zurnayla çalıyorlarmış gibi gelir hep." Arkasına yaslanıp gülümsedi. "Hadi anlat bakalım, daha ne harikalar yaratmış bizim Eliot, dut gibi gezerken oralarda."

* * *

"Mahkeme," dedi McAllister, "Eliot'ın bu deneyden neler öğrendiğini de bilmek isteyecektir herhalde."

"İçkiden uzak dur, kim olduğunu unutma, davranışını da ona göre ayarla," diye ahkâm kesti senatör. "İnsanların karşısında da tanrıcılık oynama, yoksa üzerine salyalarını akıtırlar, koparabildiklerini koparırlar, sırf affedilme zevkini tatmak için yapılmayacak şeyler yaparlar – sen gittikten sonra da arkandan söverler."

Eliot buna dayanamadı. "*Sövüyorlar* bana, öyle mi?"

"İşte canım – sana âşıklar, senden nefret ediyorlar, seni düşündükçe gülüyorlar, ağlıyorlar, her gün seninle ilgili yeni yalanlar uyduruyorlar. Kafası kesilmiş tavuklar gibi koşuşturup duruyorlar, sanki sen gerçekten Tanrı' ymışsın da günün birinde onları terk edip gidivermişsin gibi."

Eliot'ın içi burkuldu, Rosewater ilçesine dönmeye artık bir daha hiç dayanamayacağını anladı.

"Bana öyle geliyor ki," dedi Trout, "Eliot'ın öğrendiği temel ders, insanların eleştirisiz sevgiye doymak bilmedikleri."

"*Bu* mu yani, yeni bir şey?" diye sordu şamatayla senatör.

"Yeni olan, bir adamın böyle bir sevgiyi uzun bir süre boyunca *gösterebilmiş* olması. Bunu bir kişi yapabilirse, belki başkaları da yapabilir. Bu demek ki, gereksiz insanlara karşı duyduğumuz nefretin ve onlara kendi yararları için yaptığımız işkencelerin insan doğasının bir parçası olması gerekmiyor. Eliot Rosewater'ın verdiği örnek sayesinde, milyonlarca kişi herkesi sevmeyi, onlara yardım etmeyi öğrenebilir."

Trout, bu konudaki son sözünü söylemeden önce herkesin yüzüne tek tek baktı. Son sözü şuydu: "Mutluluk."

* * *

"*Potii-vit*?"

Eliot ağaca baktı yine, Rosewater ilçesi hakkındaki kendi fikirlerinin, o çınarın dalları arasında yitirdiği fikirlerin ne olabileceğini düşünüyordu.

"Bir çocuk olsaydı..." dedi senatör.

"*Gerçekten* torun istiyorsanız," dedi McAllister, neşeyle, "son sayıma göre tam elli yedi tane var."

Eliot'tan başka herkes çok güldü bu işe.

"Nedir bu elli yedi torun hikâyesi?"

"Zürriyetin, oğlum," diye güldü senatör.

"Nelerim?"

"Döktüğün kurtlar."

Eliot bu gizemli şeyin çok önemli olduğunu sezdi, ne kadar hasta olduğunu açığa vurmayı göze aldı: "Anlamıyorum."

"Rosewater ilçesinde tam elli yedi kadın çocuklarının senden olduğunu söylüyorlar."

"Saçma."

"Tabii ki saçma," dedi senatör.

Eliot ayağa kalktı, iyice gerilmişti. "Bu... olacak iş değil bu!"

"Sanki ilk kez işitiyorsun," dedi senatör ve biraz huzursuzca baktı Dr. Brown'a.

Eliot elleriyle gözlerini kapadı. "Özür dilerim. Bu konuyu belleğimden tamamen silmişim."

"İyisin, değil mi evlat?"

"Evet." Gözlerini açtı. "Çok iyiyim. Belleğimde ufacık bir boşluk var yalnız – onu doldurmama yardım edin. Nasıl... nasıl oluyor da bu kadınlar benim hakkımda böyle şeyler söylüyorlar?"

"Kanıtlayamıyoruz tabii," dedi McAllister, "ama Mushari bütün ilçeyi dolaşıp seninle ilgili kötü şeyler söylemeleri için herkese rüşvet yediriyor. Mary Moody'yle başladı bebek hikâyesi. Mushari kasabaya geldiğinin ertesi günü, Mary, ikizleri Foxcroft ile Melody'nin babalarının sen olduğunu söyledi. Sonra birden moda gibi bir şey oldu bu sanki kadınlar arasında..."

Kilgore Trout başıyla onayladı: Beğeniyordu bu modayı.

"Bunun üzerine ilçede ne kadar kadın varsa çocuklarının senden olduğunu söylemeye başladılar. En aşağı

yarısı da gerçekten inanıyordu buna. On beş yaşında bir kız var orada, üvey babası onu gebe bıraktığından hapse atılmıştı. Şimdi kız bu işi senin yaptığını söylüyor."

"Doğru değil!"

"Tabii ki değil, Eliot," dedi babası. "Sakin ol, sakin ol. Mushari mahkemede bunların sözünü bile edemez. İpin ucunu kaçırdı, kurduğu düzenler geri tepti. Öylesine açık ki bunun moda haline geldiği, hiçbir yargıç bunları dinlemez bile. Foxcroft ile Melody'nin kanlarını tahlil ettirdik, senden olmaları mümkün değil. Geri kalan elli altı davacıya kan tahlili yaptırmaya hiç de niyetimiz yok. Cehennemin dibine kadar yolları var."

* * *

"*Potii-vit*?"

Eliot başını kaldırıp ağaca baktı ve birden, karanlıkta olanların hepsi paldır küldür canlandı yine belleğinde – otobüs şoförüyle kavgası, deli gömleği, şok tedavileri, intihar girişimleri, tenis maçları, duruşmayla ilgili strateji toplantıları.

Ve anılarının o muazzam, içe dönük devrilmesiyle de, her şeyi ânında ve güzellikle, hiç kimsenin hakkını yemeden çözümlemek için bulduğu çareyi hatırladı.

"Söyleyin..." dedi, "hepiniz yemin eder misiniz, aklımın başında olduğuna?"

Hararetle ant içtiler hepsi.

"Vakfın başkanı mıyım hâlâ? Vakfın paraları karşılığında çekler yazabilir miyim yine?"

McAllister, bunun en doğal hakkı olduğunu söyledi.

"Para durumu nasıl?"

"Bir yıldır hiçbir şey harcamadın – avukat ücretleri, buranın ücreti, Harvard'a gönderdiğin üç yüz bin dolar ve Bay Trout'a verdiğin elli bin dolar hariç."

"Aslında, bu yıl geçen yılkinden daha fazla harcadı," dedi senatör. Doğruydu. Eliot'ın Rosewater ilçesindeki işleri bu sanatoryumda kalmasından ucuza geliyordu.

McAllister, Eliot'a hesapta şu anda üç buçuk milyon dolar kadar bir para olduğunu söyledi, Eliot da ondan bir kalem ve bir çek istedi. Sonra da akrabası Fred'e bir milyon dolarlık bir çek yazdı.

Senatör ile McAllister'ın tepeleri attı. Fred'e önceden de para vermeyi önerdiklerini, Fred'in de avukatı aracılığıyla bu önerileri burun kıvırarak reddettiğini söylediler. "Hepsini istiyorlar," dedi senatör.

"Çok yazık," dedi Eliot. "Çünkü bu çekten başka hiçbir şey alamayacaklar."

"Yargıç karar verecek ona – ne diyeceğini de Allah bilir," dedi McAllister. "Belli olmaz. Hiç belli olmaz."

"Bir çocuğum olsaydı," dedi Eliot, "duruşmaya hiç gerek kalmazdı, değil mi? Yani ben deli olsam da olmasam da, vakıf doğrudan çocuğa miras kalır, Fred'in akrabalık derecesi de herhangi bir şeyler alabilmesi için fazla uzak kalır, değil mi?"

"Doğru."

"Öyle olsa bile," dedi senatör, "bir milyon dolar çok fazla o Rhode Island'lı domuza!"

"Ne kadar olsun öyleyse?"

"Yüz bin yeter de artar bile."

Eliot bir milyon dolarlık çeki yırttı, onun onda biri kadar bir miktar karşılığı bir çek daha yazdı. Başını kaldırdığında herkesin ona şaşkınlıkla baktığını gördü; çünkü söylediklerinin önemini ancak şimdi kavrayabilmişlerdi.

"Eliot..." dedi senatör, sesi titreyerek, "yani bir çocuk olduğunu mu anlatmak istiyorsun bize?"

Eliot bir Jokond gibi gülümsedi babasına. "Evet."

"Nerede? Kimden?"

Eliot tatlı bir hareketle sabırlı olmalarını istedi. "Yavaş yavaş, yavaş yavaş."

"Dede oldum!" dedi senatör. İhtiyar başını geriye devirip Tanrı'ya şükretti.

"Bay McAllister," dedi Eliot, "babam ya da bir başkası ne kadar itiraz ederse etsin, size vereceğim her yasal görevi yerine getirmekle yükümlüsünüz, değil mi?"

"Vakfın hukuk danışmanı olarak, evet."

"Güzel. O halde hemen, Rosewater ilçesinde benim olduğu iddia edilen çocukların hepsinin –kan grupları ne olursa olsun– *gerçekten* benim olduklarını saptayan yasal belgeleri hazırlayın. Hepsinin oğullarım ve kızlarım olarak eksiksiz miras hakları olsun."

"Eliot!"

"Bundan böyle hepsinin soyadı Rosewater olsun. Ve onlara, sonunda ne olurlarsa olsunlar, babalarının onları sevdiğini söyleyin. Ve onlara deyin ki..." Eliot sustu, tenis raketini büyülü bir değnekmiş gibi kaldırdı.

"Ve onlara deyin ki," diye başladı yine söze, "bereketli olsunlar ve çok çocuk doğursunlar."